

Treball de recerca

La lluita contra el masclisme literari.

Emily Brontë

Fadwa Tuqan

Caterina Albert

Margaret Ogden

Gail Tsukiyama

Autor: Hatshepsut

El treball que poden veure i analitzar, tan si és de la seva devoció o no veuran que hi ha mesos de dedicació, de recomptes de dades i de recerca d'informació. Al cap i a la fi, aquest és un treball que hauria pogut fer qualsevol persona amb temps per treballar i ganes per a dedicar-s'hi. El tema que s'ha tractat en un principi no anava a ser el que es tenia pensat en principi, però davant de les injustícies que podem veure dia rere dia no podia deixar de banda aquesta temàtica.

El treball ja esmentat, consta d'una part teòrica i tirant cap a la meitat, una pràctica. La teoria per a dur a terme la tasca va ser recollida de diferents fonts durant dos mesos. Si es posa a llegir el treball, es trobarà amb un gran viatge històric, en diferents parts del món, analitzant l'evolució de la literatura al llarg dels anys en els diferents territoris, tant occidentals com orientals. Veurà esmentades algunes autores de la literatura americana, espanyola, catalana, russa, japonesa, xinesa, etc. També podrà veure el desenvolupament de la vida i l'agricultura africana, després de les colonitzacions imperials. Finalment també veuran la situació actual d'aquestes mateixes regions, la literatura de les autores del moment i la importància que va tindre o ha tingut moltes d'elles per al moviment feminista.

Aproximadament en la meitat del treball deixarem de banda la teoria per centrar-nos en la pràctica, la informació de la qual, s'ha intentat que sigui del tot veraç, tenint en compte que moltes persones utilitzen pseudònims per a firmar la seva obra. En aquest apartat s'ha fet un recompte de llibres de diferents biblioteques i llibreries, de les recomanacions que es fan per Internet, dels autors dels llibres de text de l'escola, dels llibres més publicats i dels més venuts sempre buscant la diferència de la visibilitat entre homes i dones en la literatura.

Com podran veure la diferència és bastant favorable per als homes, per no dir absoluta tot hi que tampoc és veritat. Arribant al final de la part pràctica veuran el que considero que és la part més important del treball, que són els llibres que es publicaran, les obres del futur i la diferència que hi haurà entre els homes i dones en la literatura en un futur pròxim.

Al final del treball, també de la part pràctica però deixant de banda els números, veurem opinions, punts de vista d'escriptores i feministes catalanes que coneixen el món de la literatura femenina i que per tant, la seva aportació ha estat important per acabar d'arrodonir el treball. Són preguntes sobre temes tractats en la meua tasca. Qüestions sobre història, sobre l'actualitat i sobre el futur.

Amb aquest treball, si al final arriba a diverses persones, encara que siguin poques, l'únic que demano és reflexió. No compto amb un canvi de la societat fent aquest treball, seria massa ingenu, només vull aportar el meu granet de sorra perquè la gent obri els ulls. Fent aquesta comprovació de la visibilitat de dones i homes i la literatura només volia fer visible que les coses no van tan bé com ens pensem. Les dones segueixen tenint menys oportunitats, almenys en la literatura que els homes i espero que amb aquest treball, encara que només sigui una persona obri els ulls i cridi al cel en contra de les mentides i la injustícia.

Índex

- 1- Introducció del treball: Presentació de la hipòtesi..... 5
- 2- Resum de l'evolució de la dona dins la literatura i opinió de la societat del moment el pensar en una dona com a lectora/escriptora.
 - Època clàssica- autora destacada: Safo de Lesbos
 - Edat mitjana
 - Renaixement
 - Barroc.
 - Romanticisme
 - Aparició de la dona a la literatura gràcies a la burgesia6- 31
- 3- Estadística i explicació de l'evolució de llibres publicats per dones.
 - Publicats...
 - Mostrats en llibres de literatura...
 - Presentats en biblioteques..... 32 - 38
- 4- Estadística de cada gènere literari: tractant si són dominats per homes o per dones o si estan igualats.... 39
- 5- Comparació de llibres per tema..... 40 - 46
- 6- Reconte de llibres venuts o recomanats..... 47- 58
- .
- 7- Preguntes a professors de literatura i d'història: l'objectiu és tenir una opinió més professional en el treball..... 59 - 63
- 8- Conclusió..... 64
- 9- Agraïments..... 65
- 10- Bibliografia..... 66- 67

1-Introducció

Moltes vegades les idees d'una persona poden anar variant, i amb mi no ha estat una excepció.

Jo al principi tenia claríssim quin treball volia fer, des del primer dia que vam parlar del treball. Volia parlar de la literatura, un dels meus amors des que era petit. Sempre m'ha agradat llegir, i ara que tenia l'oportunitat de saber com havia evolucionat el que més m'agrada doncs vaig decidir aprofitar-ho. Al principi volia fer-lo de l'evolució de la literatura però me'n vaig adonar de que era un tema massa extens. Després em va cridar l'atenció tractar la literatura russa, en concret en Fiodor Dostoievski, però al preguntar-me si de veritat m'interessava vaig arribar a la conclusió de que no. Finalment ho vaig tenir clar. Parlar del meu escriptor preferit. El gran Stephen King. Estava molt emocionat al principi i més quan vaig fer l'entrevista amb el meu tutor. Vaig començar a buscar informació, a comparar al King amb altres escriptors... era un tema que em motivava fins que tot va canviar quan al entrar a una llibreria em vaig adonar dels pocs llibres d'escriptores que hi havia.

M'ho vaig rumiar bastant i al final vaig decidir-me per canviar el tema del Treball. La dona dins la literatura. Volia demostrar que tot hi que hi havia molts avenços respecte a la millora dels drets de les dones encara ens falta molt camí. M'interessava saber el paper que té la dona en aquest art i quina influència té actualment. Volia saber si se li dóna les mateixes oportunitats de publicar tant a un home com a una dona o almenys si hi ha gèneres que estiguin representats molt més pel sexe masculí. Volia demostrar la injustícia que, tot hi que molta gent cregui que no, encara existeix. Tant en la literatura com en la resta de disciplines. Jo no sé prou de feminisme però considero que és una lluita justa, una manera de buscar la llibertat de l'opressió capitalista i triant aquest tema per a mi d'alguna manera, era una forma de contribuir en aquest gran moviment.

Va ser un canvi sobtat si, que per curiositat va coincidir en què faltaven dos dies perquè fos el dia de la dona treballadora. Sé que aquell dia i les escriptores tenen poc a veure però em va semblar interessant que em decidís quan només faltaven pocs dies per a aquella data. Ho vaig comentar amb el meu tutor individual i amb la cap d'estudis i, tot hi que creien que era una mica tard per a canviar de tema, també consideraven que era un tema interessant del qual se li podia treure profit.

Sabia que no seria un tema massa complicat perquè ja contava que de literatura n'hi hauria un munt d'informació

Jo la veritat és que tenia por de que m'estigués equivocant, ja que ja havia canviat varies vegades de tema i no volia canviar una altra vegada, a més que ja seria massa tard per a fer-ho. Estava molt motivat, i per tant m'hi vaig aplicar al cent per cent, començant des de finals de juny i anant cada dia a la biblioteca per a avançar.

Durant alguns dies vaig estar pensant cap a on volia portar el treball realment fins que al final vaig tenir una hipòtesi clara. Que potser les dones tenien menys visibilitat en la literatura com a escriptores que els homes.

El treball consisteix en quasi 30 pàgines de teoria, on explico primer un recorregut cronològic en la visibilitat de les dones a Europa però també exploro altres zones com els països àrabs, la Xina, l'Índia, el Japó i algunes zones del continent africà. La segona part, ja pràctica, faré un recompte de diverses temàtiques de la literatura ja sigui de llibres publicats com venuts com recomanats. Simplement per a comparar quina visibilitat hi té la dona. He d'avisar que les trenta primeres pàgines són una mica feixugues i que per tant més d'un pot acabar atabalat però fer-ho així, considero jo, és la millor manera de que ens fem una idea de lo reprimides que estan encara les dones.

2- La dona com a autora: recorregut per la història.

La dona al llarg de la història ha estat renegada per l'home tant en la vida social, cultural o política, això és ben sabut. Però al llarg dels anys també hi va haver dones que van dir la seva en els diferents àmbits culturals com la pintura o l'arquitectura i sobretot la literatura, art que ha permès que els pensaments d'aquelles artistes desconegudes i menyspreades es poguessin plasmar en paper i transmetre a la resta de la gent. Sempre hi ha hagut escriptores importants però una de les primeres, provinent de l'antiga Grècia, va sorprendre la seva generació realitzant un munt de poemes i guanyant molta fama. S'anomenava Safo de Lesbos. Ella es va poder guanyar la vida sobretot amb les seves composicions de cançons, realitzades per a ser cantades en casaments. Tot hi que només es conserva una oda completa se sap que va arribar a escriure almenys nou llibres d'odes. La seva influència va ser tant gran que fins hi tot homes com Aristòtil, Sòcrates i Plató van arribar a admirar la seva obra i considerar-la a ella com una musa més. Safo es trobava en una societat patriarcal on la dona tenia un paper triple: el de muller, reina o dona de la casa. Tenint en compte això, ella va ser una dona valenta que va buscar trencar amb l'organització masculista del seu temps. Tot hi ser de les més importants ella no va ser l'única dona en tenir la seva oportunitat de realitzar escrits. Alguns exemples eren Hipàtia d' Alexandria, que tot hi que no va escriure ficció, va realitzar molts estudis científics importants o Corina, una poeta romana del Tanagra, que un altre gran autor com Ovidi, li tenia una gran consideració.

L'apogeu del cristianisme no va afavorir pas l'evolució de la dona com a escriptora, però com en l'edat antiga, hi va haver algunes que van aconseguir fer-se sonar tot hi la societat dominada per l'església de l'època medieval que veia la dona com un ésser inferior que havia de quedar-se a casa treballant cuidant els fills i la casa. El fet que els homes autors plasmessin la dona com un objecte en la seva obra afavoria el fet que la societat seguís sent així, on la dona pràcticament no tenia cap dret i era vista com un simple andròmina de neteja o de gestació. La majoria d'obres de la història mostren un punt de vista exclusivament dels homes. Com va dir el gran J. E. Ruiz Doménech: *la mirada masculina recorre con cuidado los rasgos femeninos. Los clasifica. Piensa en ellos con intensidad. No pregunta, sin embargo. Ella permanece en silencio, a la espera de algo.* I és que així, és com era la relació entre home i dona. Ton hi aquests fets, l'edat mitjana ja va començar a ser una època on les dones es van atrevir a realitzar els seus escrits més sovint. Alguns exemples serien Eloísa, Hidelgarda de Bingen, Maria de Ventardorn, Cristina de Pizán, Rosvita...

Una de les que va tenir més repercussió va ser la Monja Teresa de Jesús (1515-1582) considerada precursora del renaixement. Va ser molt criticada i denunciada fet que mostra que fins hi tot també estava mal vist que les dones religioses tinguessin accés a la literatura. Va ser perseguida i condemnada per l'inquisició amb l'acusació de « practicar una doctrina nova i supersticiosa, plena de mentides i semblant a la dels enlluernats d'Extremadura.» La seva obra «L'arbre de la vida» va ser investigat per la inquisició ja que estaven segurs de que contenia enganys molt greus per a la fe cristiana. Teresa de Jesús va ser autora de gran valor teològic, místic i literari. Va ser elevada als altars el 12 de Març del 1622 pel Papa Gregori XV i va ser proclamada doctora de L'església per Pau VI. Va dedicar la seva vida a la literatura ja que des de petita llegia llibres de vides de sants i llibres de cavalleries i poesia. Va patir una forta malaltia durant quatre anys, temps que va aprofitar per a llegir obres místiques i espirituals i on va trobar l'obra que la va influir més, segons ella, al llarg de la seva vida, «L'abecedario espiritual» La seva posició de intel·lectual és deu gràcies al títol de cavaller que disposava el seu pare i tenia prou diners com a formar-se. Tot haver altres dones en aquella època aquesta és la que va tenir més repercussió sobretot per la seva situació com a monja però també per la seva qualitat literària. Una altra que va destacar molt, nomenada anteriorment, era també una monja que es deia Rosvita, personatge molt humil que va presentar una sèrie de produccions molt notables per la seva època. Va escriure poesia però les seves obres més destacades van ser les sis comèdies llatines que tractaven sobre màrtirs i converses de pecadors. Tot hi aquesta obra es considera que la seva obra mestre és *Pafnucio*.

Com que la gent pobre a l'edat mitjana no disposava d'una educació adequada i la majoria no sabia llegir ni escriure doncs no és d'estranyar que les dones més destacades en la literatura medieval siguin de la classe alta, però, no només escrivien les monges, ja que una filla d'un astròleg dels reis de França i Aragó, Christine de Pizan també va tenir el protagonisme després d'haver quedat viuda. En la seva obra apareixia una dona intel·lectual i professional mostrant estranyament per l'època un sentiment feminista que es va veure reflectit en el seu poema dedicat a Juana de Arco anomenat *Dittié sur Jeanne d'ARC*. L'increïble de Christine de Pizan és que quan es va quedar viuda i com ella va dir «va haver de transformar-se en home per a fer-se patró de la nau» de la seva necessitada família no tenia cap instrucció i amb una gran voluntat es va entregar a l'estudi de les lletres, de l'història i de les ciències. Al final va aconseguir una formació tan sòlida que va acabant escrivint sobre estratègia i dret militar. Quan es va topar en una època de conflicte amb Anglaterra va defensar el seu pacifisme component en prosa tractats com «lamentació dels mals de la guerra civil. També va realitzar nombroses poesies líriques pensades per a ser transmises oralment on les més destacades són les amoroses, sobretot una en que plora la mort del seu marit i els mals de ser viuda. Tenint present aquestes grans autores de les quals hem parlat no podem deixar de banda a Maria de França considerada la primera escriptora romànica i creadora de la novel·la curta o conte . Les seves obres anaven dedicades a un públic de la cort i en concret, la seva obra principal va ser dirigida a un rei que es creu que era Enric II d'Anglaterra. Maria va deixar ben plasmat el seu do com a escriptora en les seves fabules morals i en la seva traducció del purgatori. Tenia un gran maneig de l'estil narratiu en rodolins octosíl·labs, forma que va adoptar en la seva obra més original i més important, una col·lecció de dotze relats als quals els hi solia donar el nom de *lais*.

Avançant en el temps ens trobaríem amb el renaixement, aquella gran època amb els descobriments geogràfics, l'aparició de la impremta o l'apogeu de la burgesia, cosa que va afavorir un pel amb la pujança de la dona com a escriptora, però que en la realitat, aquells temps només seran recordats per tres autors, Dante, Petrarca i Boccaccio. Una de les escriptores més coneguda d'aquells temps es Francesca d'Aragó que era molt ben considerada per molts autors però d'ella només es conserva una epístola en tercets, dirigida a don Manoel de Portugal. També es pot destacar a Isabel Mexía, autora de la qual tampoc es conserva quasi res excepte un poema però de qui si se'n van poder conservar uns quants poemes es Isabel de Vega, en total dotze que és considerat actualment un corpus poètic de certa importància. Millor sort no va tenir Luisa Sigea de Velasco que tot hi saber un munt d'idiomes com el llatí, el Grec, l'Hebreu, el Caldeo (llengua del centre de Mesopotàmia) i el Sirià i tot hi saber molt de filosofia, poesia i història només se'n conserva el seu poema escrit en llatí en 1566 «Syria» .

També es conserva alguna obra epistolar i diversos poemes però moltes coses es van perdre.

D'una escriptora de la qual sí que se'n sap més cosa es Margarita de Navarra germana de Francesc i era nomenada de Navarra perquè estava casada amb el rei de llavors de la Navarra Francesa. Al principi va traduir alguna obra de Luter i va defensar a alguns escriptors perseguits i això va portar a unes inquietuds espirituals que van provocar que escrivís una gran massa de poesia religiosa, que acabaria donant a obres com *Miroir de l'ame pecheresse*, *Marguerites* o altres. Després de la seva mort, el 1558 es va publicar una col·lecció de relats seva que va rebre el títol de *Heptamerón*, és a dir, set dies, fent la comparació amb els deu dies del Decameró de Boccaccio. En l'Heptamerón es reuneixen vuitanta-i-dos contes generalment de gran cruesa que servia per preparar el comentari i la discussió, que al final de cada peça, realitzaven els components del grup.

Margarita de Navarra és sens dubte un testimoni de les tensions morals d'aquella època.

Més endavant ens situem en l'època de la reforma on per desgràcia no se'n destaca quasi dones en àmbit literari però en canvi en la contrareforma destaca una autora nomenada anteriorment. Santa Teresa de Jesús a qui també se la coneix com Santa Teresa de Ahumada o Teresa Sanchez de Cepeda. Aquesta era una etapa on dominava el Barroc i on ens trobem en el segle d'or a Espanya. El Barroc... Aquell moviment que reivindicava la llibertat creadora de l'artista i que estava centrat sobretot en la consciència de la mort i que va tirar per terra tot el que s'havia avançat en el

Renaixement socialment i culturalment parlant. El paper de la dona també en va sortir perjudicat. Tot hi que no són gaire conegudes també hi van destacar dones en aquell moviment tot hi ser una època fosca. Van destacar artistes com Maria de Zayas Sotomayor (1590-1661), novel·lista espanyola molt destacada del Segle d'Or que va viure tant a Granada, Sevilla com a Saragossa on va publicar la primera part de les seves *Novel·les amoroses i exemplars o Decameró espanyol* en el 1637 que van tenir molt èxit i es van seguir imprimint al llarg del temps fins que al segle XVIII van ser prohibides per la inquisició. Eren un grup de deu novel·les cortesanes que analitzen les classes socials superiors de la seva època i on es nota una certa influència de Miguel de Cervantes. Maria de Zayas Sotomayor és juntament amb Juana Inés de la Cruz, que en parlarem posteriorment, una de les dues grans escriptores del segle XVII a Espanya. Sotomayor a més de les novel·les va crear una comèdia anomenada *la traïció en l'amistat* i també es conserven poesies seves en diverses antologies. Era una autora que s'aproximava a vegades a la narrativa picaresca, però també va conrear la novel·la bizantina com en la seva obra *la força de l'amor o el previngut enganyat*. Alguns escriptors i escriptores posteriors van considerar a aquesta gran autora com una feminista apassionada pel contingut de les seves obres, ja que els seus personatges femenins es comportaven sexualment parlant d'una forma considerada inadequada per a l'època, motiu de la prohibició de les seves obres de part de la inquisició.

Una altra autora important del barroc va ser, mencionada anteriorment, Sor Juana Inés de la Cruz (1651-1695) que va ser una religiosa i escriptora novohispana del segle d'or i que va ser capaç de cultivar la lírica, l'auto-sacramental, el teatre i la prosa. La seva obra va ser tan important que va rebre sobrenoms com *el fènix d'Amèrica*, *la desena* o *la desena* *musa mexicana*. Va ser una aurora que tot hi les dificultats per una dona en aquell temps va aprendre a llegir i escriure als tres anys i als vuit ja va aconseguir escriure la seva primera loa (teatre còmic breu). Va ser admirada per molta gent i va entrar en un convent en el qual només hi va estar quatre mesos degut a una malaltia i més tard entraria en un convent de l'orde de Sant Jeroni on s'hi quedaria per sempre i començaria la seva gran època com a escriptora. De la seva obra cal destacar sobretot la prosa on va realitzar treballs com *la resposta a sor Filotea de la Creu* on explica la seva vida i reivindica el dret de les dones en l'educació i l'aprenentatge. No obstant també va realitzar una gran poesia on se'n troben nombroses composicions profanes entre les quals destaca el tema amorós. Un dels més destacats és *primero sueño* que és de quasi mil versos escrits d'igual manera que el de *Soledades* de Góngora. En el poema, Juana descriu de forma simbòlica l'impuls del coneixement humà, que considera que traspasa les barreres físiques i temporals per a convertir-se en un exercici pur.

En la Portugal espanyola d'aquells temps trobem a l'autora Leonor Meneses Noronha. Va cultivar sobretot prosa i vers i va escriure diverses comèdies i una novel·la cortesana com és el cas de *el «desdeñado más firme»*.

Per desgràcia. Com ha passat sempre, hi ha autores de les quals no se'n conserva gran cosa però que igualment té la seva importància, com és el cas d'Isabel d'Aguilar i Saavedra de la que només se'n conserven cinc poemes afegits en un cançoner o de Ana Agudo i Vallejo que se sap que va participar en el llibre *«enseñar i escarmentar.»*

En el segle XVIII (i també en el XIX) hi va haver un apogeu de la burgesia, època en què destacaria la il·lustració de la qual en parlarem més tard. Com bé he dit els burgesos van començar a tenir una gran influència en la societat. Això va fer que hi hagués més comerç i també va afavorir el fet que les dones poguessin llegir o escriure.

Per sort per a la societat d'aquell temps les coses van canviar i va aparèixer un altre gran moviment que volia destacar i reivindicar la raó per sobre del sentiment i de tot lo altre. La il·lustració, aquella època on se li va començar a donar importància a l'educació per a tothom i on la dona va poder introduir-se com a lectora. Moment de gran progrés científics i època de les grans revolucions. Destaquen sobretot autors com Voltaire, Rousseau, Montesquieu... molt importants si, però algunes dones també van poder dir la seva com la gegant Jane Austen, que va cultivar també en en Romanticisme, anys en què se la representa més, o d'escriptores de la talla de Lady Mary

Wortley. Comencem parlant d'aquesta última, una aristòcrata i escriptora anglesa que va realitzar un recull de poemes primer amb el nom de *Court Poems*. Va fer també una obra epistolar publicada el 1763. De petita va ser una noia que al veure que com era costum o normal en l'època el seu pare no tenia interès a educar-la va decidir enfrontar-se a les normes establertes i formar-se pel seu comte accedint nombroses vegades als llibres de la biblioteca familiar. A causa de a la seva gran intel·ligència més tard es faria notar a la cort del rei Jordi I degut a les seves opinions, que a l'hora d'escandalitzar a la societat també els divertia. Per a la societat d'aquell temps era una sorpresa trobar-se una dona tan rebel com ella que no s'amagava a l'hora d'expressar el que pensava.

Una altra il·lustrada molt important, considerada per molta gent com la primera feminista degut als seus grans intents perquè homes i dones tinguessin una educació d'igual importància, l'escriptora anglesa nomenada Mary Astell. Va ser molt important i va fer-se molt famosa per uns discursos que feia en la seva llar i va ser també molt reconeguda per a fundar a Chelsea una escola amb donatius d'aristòcrates i intel·lectuals de l'època. Era una dona que vivia en un temps on els homes intel·lectuals no estaven segurs de que l'educació per a les bones fos un bé per a la societat, hi havia molts debats sobre aquestes qüestions i tot hi que en el segle anterior, el XVII, gràcies a les dues reformes religioses que havien permès un gran increment de l'alfabetització, les dones seguien tenint una educació nul·la. Així va ser com dones valentes com Anna Maria van Schurmann o Aphra Behn davant de la precària situació van defensar el dret de les dones a rebre una educació justa i eficaç. Tornant-nos a centrar amb Mary Astell s'ha de dir que va crear en la seva vida un precedent d'inimaginable per al moment, el de la dona instruïda que busca viure soltera.

Altres dones de la societat anglesa la van seguir. Com he mencionat anteriorment va ser molt important sobretot a Chelsea on va fer un cercle de dones que compartien les seves idees, és a dir feministes com ella, que es consideraven persones lliures i que van compartir un munt de literatura i que la van cuidar fins a la fi dels seus dies. Una d'aquestes companyes i amigues va ser l'escriptora Londinenca Elisabeth Montague o més ben dit Elisabeth Robinson com a nom de separada. Va ser una dona encarregada d'organitzar un saló literari a Hill Street i va estar en contacte amb la literatura gràcies al seu avi que havia estat bibliotecari. Es va acabar casant amb Edward Montagu, un propietari d'una mina de carbó i potser cosí de Mary Worley. A partir d'aquest moment va entrar més en el món literari i va començar a tenir una relació amb Wortley que es creu que van sentir un amor platònic mutu. Elisabeth va aportar anònimament tres diàlegs als *Diàlegs dels morts* de Lyttelton en 1760. Era una gran admiradora de Shakespeare i al veure que Voltaire el va despreciar va realitzar un assaig sobre els escrits del gran dramaturg i còmic anglès. Amb aquesta obra es va fer molt famosa i es va consolidar com a autora. Altres dones que van ser companyes de Mary Astell a part de Robinson van ser Lady Catherine Jones, una gran científica, filòsofa, i membre de molts cercles intel·lectuals com el *Hartlib* o el de *Great Tew*, Elisabeth Hasting o Ann Coventry entre d'altres.

Deixant de banda Anglaterra però seguint amb el segle XVIII i la il·lustració ens podríem situar a França, país de pensadors com Diderot i D'Alembert, els creadors de l'enciclopèdia, Locke, Voltaire però alhora de pensadores com Madame de la Fayette. Coneguda sobretot per la seva obra homònima *la princesa de Clèves*. Comtesa que originàriament es deia Marie-Medelaine Pioche de la Vergne naixent en el si d'una família noble. Va ser promotora d'una de les tertúlies literàries més importants de l'època i va realitzar nombroses novel·les com la de *La princesa de Montpensier* escrita en 1662 i que més tard s'interessaria per la història i acabaria realitzant la redacció de la història d'Enriqueta d'Anglaterra desconeguda fins al 1720.

A tot arreu van començar a destacar les autores però sobretot a Espanya tot hi que no van aconseguir massa fama moltes dones van poder deixar la seva empremta com és el cas de Maria Rosa Gálvez de Cabrera, una poeta i dramaturga situada en la il·lustració i el neoclassicisme que va redactar 17 obres per al teatre així com sis tragèdies, tres comèdies, quatre obres breus, tres traduccions etc. Un altre cas seria el de Maria Rita Berrenechea (1750-1795) una aristòcrata i dramaturga que després de formar-se com a literària a Valladolid va crear el que es coneix com a

«aya» que era bàsicament una comèdia en un acte que la va escriure en prosa que, tot hi la fama que va obtenir no va ser res comparat amb la seva obra *Catalin*. Època tampoc ens podem oblidar d'artistes i lluitadores com Josefa de Jovellanos, Maria Lorenza de los Ríos, María Gertrudis de Hore o de la famosa hidalga aragonesa Josefa Amar i Borbón entre d'altres.

Avançant cap a finals del segle XVIII ens trobem amb un moviment que va néixer a Alemanya i Anglaterra i que la gent començava a influenciar-se d'ell, però que no seria fins al principi del segle XIX que no s'expandiria per tot Europa sent el primer moviment a aconseguir aquesta importància. Un moviment del qual destacaria la poesia romàntica anglesa amb aquells grans autors lakistes i satànics, l'alemanya, la novel·la història amb escriptors de la talla de Victor Hugo o Alexandre Dumas, la narrativa gòtica, la sentimental... època de grans autores òbviament però també aquí és on van sorgir algunes de les autores més famoses actualment, és a dir, les que encara que passin els anys la gent les segueix valorant i admirant la seva qualitat literària i, on les dones van demostrar que els homes no eren els únics d'escriure no només una simple historieta sinó literatura de qualitat que acabaria marcant a molta gent. Època que analitzarem bastant a fons. Ens trobem en una situació de canvis, ja sigui la revolució industrial, l'aparició i la caiguda de Napoleó, la creació i la reclamació d'un sufragi universal... La gent busca ser lliure, vol dominar el seu destí i oblidar els temps passats. Ens trobem en un moment que es busca l'originalitat en l'art per sobre de tot i també una exaltació de l'experiència religiosa des del paganisme fins a l'heroisme del màrtir cristià. Tot això juntament amb un sentiment d'evasió de la realitat i de veure la natura com a marc ideal van portar a la creació del Romanticisme on van destacar un munt d'artistes. Podríem començar parlant per algunes dones no tan conegudes però que igualment van tenir el seu paper dins la societat com poden ser Emily Dickinson, una poeta nativa dels Estats Units, que tot hi tenir molt èxit en vida, és considerada dels autors més importants dels Estats Units del segle XIX. Es creu que va arribar a escriure 1789 poemes tot hi que la gran majoria no es van arribar a publicar. Va viure en diverses residències que actualment són museus en el seu honor i va ser una de les primeres dones a ser acceptada en una escola masculina que només feia dos anys que havien decidit acceptar alumnes del sexe contrari. Allà va estudiar llengua anglesa, lletres clàssiques i també va ocupar-se d'assignatures com religió, matemàtiques, història, geologia i biologia. El seu estil líric és considerat únic, i això és deu a la facilitat que tenia per al metre de la balada i els himnes, l'abundància en l'ús de les majúscules sense norma dels seus manuscrits a més d'un vocabulari i unes imatges molt característiques. Com s'ha mencionat abans, ella no va tenir gaire èxit quan era viva, així és que en aquell temps només s'haguessin publicat deu poemes, set d'ells al diari *Springfield Republican* però realment va ser apreciada com a poeta al segle XX. Alguns autors van recollir els seus poemes i els van reescriure perquè poguessin ser editats. Una altra autora que no va ser gaire famosa en el seu moment és la suïssa Cecilia Böhl de Faber que era més coneguda com a Fernán Caballero, ja que és el pseudònim que es posava en les seves obres. Ella havia escrit sempre però el fet de la seva pobra situació econòmica que es va decidir a publicar les seves obres. Va escriure sobretot narrativa i la van arribar a comparar amb Walter Scott posteriorment per l'obra que va publicar anomenada *el Herald*. La seva obra es connecta amb la seva vida i posteriorment la influència de la seva obra va ser tan gran que es va considerar a la seva obra com el renaixement de l'art de novel·lar.

Gertrudis Gomez de Avellaneda és una altra escriptora molt important del moment, considerada per molts com una de les figures més destacades del món literari de la seva època. Va ser molt polifacètica, ja que va escriure tant poesia, tant novel·la com drames teatrals. Es considera que ella va escriure la primera obra antiesclavista de la història, anomenada *Sab*. En els seus escrits també va tractar temes com l'adulteri i els matrimonis concertats, reflectit sobretot en *Dos mujeres* on defensa el divorci com la solució a una unió no desitjada. A partir d'aquí va deixar veure el seu clar desig feminista i això va portar al fet que es trobés amb molts detractors. Al realitzar la seva segona obra *Alfonso Munia* va guanyar tanta popularitat que va ser una de les figures més importants de Madrid a part de la mateixa reina, o això es diu. El 1845 va obtenir el que ningú hauria esperat d'una dona, dos premis d'un certamen poètic que va ser organitzat pel *Liceo Artístico*

y *literario de Madrid* i així es va convertir entre els escriptors de més renom i de més importància de la seva època. Hi ha moltes dones d'aquesta època, com s'ha dit abans, que avui en dia són encara molt conegudes i molt respectades com la gran Mary Shelley filla de William Gozwin i escriptora d'una de les obres més conegudes de la història, la novel·la gòtica que va anomenar Frankenstein, novel·la adaptada en un munt d'ocasions en el cinema però que per ara cap ha aconseguit igualar a la il·lustre obra. La novel·la va ser escrita a un llac a prop de Ginebra al costat d'autors reconeguts com Byron o Polideri. Va ser una dona que de petita es va quedar orfe de mare i que es va formar de forma autodidacta en el cercle literari del seu pare. És considerada la creadora de la primera novel·la del gènere de la ciència ficció. Va realitzar altres obres que no van tenir tanta acceptació del públic però que actualment són considerats grans clàssics com «L'últim home», «Lodore» o «Perkin Werbeck».

Al morir el seu marit, el famós poeta Percy Shelley, va decidir difondre les seves obres i així va publicar «els poemes pòstums» i les seves obres poètiques amb detallades i riques notes.

Un altre exemple de geni romàntic serien les germanes Brönte, que per la por que tenien que la gent descobrís que escrivien, amagaven les seves obres perquè ningú les trobes o deixaven d'escriure quan veien que venia algú. Això no va impedir que al llarg dels anys arribessin a adquirir un gran nivell literari i una fama més que merescuda. Les tres és van centrar sobretot en la novel·la sentimental. Per començar podríem centrar-nos en Emily Brönte, segurament la més famosa de les tres, tot hi que va ser ignorada en el seu temps, degut a la seva obra «cims borrascosos», única novel·la que va escriure i en la qual va utilitzar el pseudònim de Ellis Bell. Emilly va desenvolupar el seu talent literari durant la seva estança en un presbiteri de Yorkshire Ella i les seves germanes van desenvolupar la seva capacitat imaginativa gràcies a la llibertat que els hi proporcionava el seu pare i la seva tieta. Durant la seva adolescència va anar a escoles i instituts on no li va anar gaire bé però més tard aniria a Brusel·les per a estudiar Francès i Alemany i allà va aconseguir consagrar-se com una gran pianista. Però com tots sabem, no és de la música pel que es faria famosa posteriorment. Acabats els estudis va tornar a la seva casa on faria la majoria de les feines domèstiques i on seguiria evolucionant com a escriptora, temps en què va escriure molta poesia amb els personatges que havia creat en un món imaginari que s'havia fet amb els seus germans quan eren petits. El 1846 ella i les seves germanes van decidir publicar un volum de poemes amb els seus diners, com faria posteriorment amb la seva única novel·la, influenciada suposadament per un romanticisme molt personal i pel romanticisme alemany. Degut a la poca llibertat creadora que tenien les dones en aquella època, l'obra no va ser reconeguda com a bona literatura fins a anys més tard tot hi haver deixat perplexos els crítics de l'època i haver estat comparada amb les tragèdies de Shakesperare degut a la seva intensitat.

Passem a parlar d'una de les seves germanes, que com ella també tenien una gran capacitat imaginativa i literària. Anne Brönte per exemple, la més jove de les tres germanes i escriptora de l'obra reconeguda, Agnes Grey. Ella va créixer veien com membres de la seva família anaven morint però alhora topant-se amb situacions curioses com els mons imaginatius que van crear les seves germanes junt amb el seu germà, mons que van nomenar Gondal i Angria i que temps més tard acabarien escrivint d'ells. Tot hi que és molt coneguda per «Agnes Grey» la seva obra més destacada és «la llogatera de Wildfell Hall» on va publicar la major part de la seva poesia sota un pseudònim. Finalment ens trobem amb la germana gran, Charlotte Bronte, que va ser una novel·lista i poeta anglesa que degut a la mort de membres de la seva família va agafar unes influències que s'anirien convertint en la seva obra. La seva novel·la més coneguda és «Jane Eyre» i ella junt amb les seves germanes era dominada per la sensibilitat i la fantasia del romanticisme de l'època. Tal era la seva devoció pels coneixements i la literatura que junt amb la seva germana Emilly va intentar fundar una escola, projecte que per desgràcia no seguiria endavant. Les tres germanes no van tenir el reconeixement que es mereixien en vida per tant podrien dir que com a romàntiques no van destacar especialment però sí que es van convertir en figures molt importants de la literatura universal.

Centrem-nos ara amb una escriptora que va realitzar bastantes novel·les amoroses a la vegada que romàntiques. Una autora que va plasmar al paper un profund anàlisi de la societat de l'època i que disposava d'un gran ús de la narració indirecta i irònica. Estem parlant de Jane Austen, una escriptora anglesa molt coneguda per obres com «Orgull i prejudici», o «sentit i sensibilitat», obres que com amb Frankenstein, van estar plasmades en nombroses ocasions a la gran pantalla. Nascuda a Steventon, Austen, que segurament degut a la gran educació que va tenir va ser el que la va portar a interessar-se per la literatura i també hi va influir que els seus familiars representessin obres de teatre i a més li donaven l'opció de representar les obres que ella mateixa escrivia. El seu estil va ser influenciat pel munt de llibres que va poder llegir, dels quals els disposava gràcies a l'accés que tenien a la biblioteca local. El seu germà Henry, que era escriptor, li va donar ànims per a que es dedicés a l'escriptura i com ja sabem, posteriorment escriuria bastants obres. A més de la seva obra més famosa, Orgull i Prejudici, també va realitzar per exemple una sàtira de les llavors populars novel·les gòtiques d'Ann Radcliffe. Com que ella sempre va publicar els seus escrits de forma anònima mai es va integrar en els cercles influents de l'època. Com a persona cal destacar una cosa important d'ella, va rebutjar casar-se amb un ric que la podria haver tret dels problemes financers. Era un fet estrany per a la època, però això demostra quina personalitat avançada tenia Austen i quina forma tenia de veure la vida. Tot hi que se la considera romàntica també se li poden trobar alguns trets neoclàssics en la seva obra. Molts autors posteriorment van fer una opinió sobre com veien aquesta autora i alguns com Walter Scott van destacar el seu talent per descriure les relacions dels sentiments i els personatges de la vida normal i corrent.

Com és normal tot element té la seva contraposició, i el Romanticisme no podia ser menys. Va aparèixer el Realisme que va ser el corrent dominant a Europa en la segona meitat del segle XIX, i que, nascut a França, es va centrar sobretot en la novel·la amb l'objectiu de reflectir la societat del seu temps. Va ser un moviment completament contrari al Romanticisme. Mentre que en l'anterior dominaven els sentiments, ara en el Realisme destacava la raó per sobre de les emocions. El mateix passava amb els objectius: un volia emfatitzar la seva nacionalitat i les arrels populars mentre que ara es substituïa això per a una profunda crítica social. El realisme buscava un estil versemblant i pretenia fer una crítica i una denúncia dels problemes socials utilitzant temes, personatges i escenaris quotidians. Un altre cop és un moviment destacat per grans AUTORS, i on un altre cop les dones van quedar renegades. Centrem-nos ara per primer cop en escriptores catalanes, com és Dolors Montserdà. Era filla de Josep Monserdà, un relligador de llibres, és a dir, una persona que unia fulls en forma de quaderns, i com que aquest tenia una botiga i feia una tertúlia en la seva rebotiga doncs la Dolors va tenir sempre molt present la literatura. Va començar escrivint en castellà però després va passar al català fent obres de tal qualitat literària i de tal valor que va aconseguir guanyar els jocs florals en tres ocasions. En 1878, 1882 i en el 1891. Fins hi tot va aconseguir presidir els jocs florals en 1909 sent la primera dona en aconseguir-ho. Va publicar obres de gran popularitat dintre de Catalunya com «La Montserrat» o «la Fabricanta», la seva obra més destacada i on al llarg de la història Monserdà retrata els costums de la societat de la ciutat del seu temps.

És considerada una clara feminista degut a les diverses obres que tractaven de dones com Estudi feminista o orientacions per a la dona catalana publicada en 1909 i tasques socials en 1916.

Una altra escriptora Catalana i amiga de Monserdà va ser la feminista Maria Josepa Massanés i Dalmau que tot hi quedar-se orfe de petita i rebre una educació minuciosa es va espavilar per a obtindre un munt de coneixements, tants que va arribar a parlar el Català, el castellà, el llatí, l'italià i el francès. Com la seva amiga, els seus primers escrits van ser en castellà i en la seva obra va tractar diferents temes socials i feministes que li van donar una certa popularitat i va publicar els diaris articles com «la Religión», o «la guardia nacional». El seu poema més internacional va ser «el beso», que es traduiria a l'anglès i al llarg dels anys ella mateixa acabaria traduint al català. Ella va haver-hi un moment que, per rebutjar el Romanticisme, va decidir satiritzar-lo i per tant el 1841, va publicar el primer llibre anomenat «poesies», considerat una antologia poètica i on un d'ells anomenat «romanç» consistia bàsicament en ridiculitzar la poesia romàntica. Posteriorment va

decidir escriure en català on van destacar poemes com «la roja barretina catalana» i «la batuda de les olives».

A partir d'aquest moviment un escriptor francès va crear un altre moviment que es va nomenar naturalisme que portava a les màximes conseqüències subjacents la literatura realista. Aquest moviment reflectia la idea del determinisme, que deia que l'home no pot escapar del seu destí, ja que està lligat biològicament a un estil de vida. També destacava el fet de la ciència experimental i les influències del socialisme polític. Una de les escriptores més famoses i més reconegudes del naturalisme va ser l'Espanyola Emilia Pardo Bazán, l'escriptora de la famosa obra anomenada «Los pazos de Ulloa».

Bazán era una dona d'una extensa cultura i coneixedora dels grans novel·listes francesos, anglesos i russos. La crítica del seu temps la va descriure com a naturalista tot hi que aquest era purament temàtic i tècnic. En la seva obra, com els naturalistes, per això se la considera com ells, aborda durs ambients socials i no evita mostrar situacions cruels si fa falta. Posteriorment va evolucionar a un espiritualisme a la manera de Tolstoi. Va arribar a escriure uns sis-cents contes i considerada, per tant, un prodigi d'inventiva infinita.

Aquest moviment va durar poc temps, ja que a finals del segle XIX entrant ja al segle XX sorgiria un que englobaria bastants territoris. El modernisme, moviment que reivindicava la bohèmia com a forma de vida i on destacava la constatació del divorci de l'artista amb la societat. Va estar present a tot Europa i va representar un procés global de modernització global de la cultura.

Els artistes buscaven trencar amb el passat i, per tant, hi havia una elevada consciència de modernitat en tots els territoris on el moviment dominava. Tornant als països catalans podríem centrar-nos ara amb Víctor Català, o més ben dit, Caterina Albert i Paradís que és considerada per molts com la gran novel·lista del modernisme català. Des de molt jove ja es dedicava a la pintura i a l'escriptura i va decidir utilitzar un pseudònim masculí, ja que volia mantenir en secret la seva identitat i també a causa del gran distanciament que patia la literatura escrita per dones. La seva obra més important va ser «solitud» publicada a la revista *joventut* entre 1904 i 1905. Ella al principi pretenia dedicar-se al teatre però a causa de l'escàndol que va produir el seu monòleg anomenat la infanticida, amb el que fa guanyar els jocs florals el 1898 va decidir finalment per la novel·la. En el seu temps se la va conèixer per obres com «dramas rurals», gènere que continuaria amb l'obra «Ombrívoles», «Caires vius», i la mencionada anteriorment «solitud». En la seva obra mostra la situació de la dona en la societat de l'època, les relacions de parella i el treball i també mostra una imatge molt negativa del camp plena de violència i crueltat. Va ser una autora que va coincidir també amb el noucentisme i va realitzar obres com «Contrallums» o «Jubileu».

Una altra gran autora important del Modernisme seria l'argentina Alfonsina Storni (1892-1938), escriptora que, no ser ben vista en la majoria de llocs degut al seu profund feminisme, va arribar a tenir un èxit internacional i va arribar a introduir-se entre els escriptors i intel·lectuals més importants d'aquells temps. Tot hi quedar-se orfe de pare i haver de treballar en una fàbrica de gorres, un any després de la tragèdia familiar va començar a realitzar actuacions teatrals amb la seva mare i més tard arribaria a treballar en un teatre i formaria part d'una companyia. Després d'estar uns anys en un institut va aconseguir treballar de professora en una escola de Rosario on va començar a publicar poemes en revistes locals. La seva poesia era caracteritzada, o és caracteritzada més ben dit, per una tendència modernista, per trets autobiogràfics. Tot hi triomfar molt en el seu país encara que fos una dona, hi va haver crítics que no trobaven correcte que en la seva obra defensés el fet que les dones poguessin ser mares solteres, ja que per ells eren idees que escapaven a la seva comprensió. També va fer escrits on afirmava que les tradicions actuals limitaven les opcions de les dones i criticava la societat patriarcal. Aquests escrits els va publicar mentre col·laborava amb la revista «la nota» o amb el diari «la nació», cosa que feia que les seves idees poguessin arribar a molta més gent, que no pas només publicant-ho en els llibres, ja que hi hauria gent que no es dignaria a gastar diners en allò. En 1926 va aconseguir trobar dues feines importants, que podia dedicar-hi tot el dia, ja que una la feia al matí que consistia a implantar classes d'art

escènica en el conservatori nacional de música i l'altra a la nit, que donava classes de castellà i matemàtiques en l'escola d'adults Bolívar. El fet de treballar tant va portar al fet que patís una crisi d'esgotament físic i emocional, que, tot hi que els metges li van dir que descansés ella no va poder deixar de treballar. En 1927 va publicar la seva primera obra de teatre, anomenada l'amo del món que com que l'obra estava plena de missatges o referències feministes no va ser ben acceptada per la crítica i això va portar a que a l'hora de ser representada, l'obra no durés ni tres dies en el record dels lectors. Però això no la va frenar, i en 1932 al viatjar a Europa per segon cop, va representar obres com «Polixena i la cuineta». Dos anys després va publicar «món de set pous» el seu primer poemari en nou anys, una obra on va crear una poesia amb les idees avantguardistes que havien sorgit amb jocs d'imatges i referències a la modernitat urbana i on abandonava l'estil i les idees modernistes.

Situem-nos en un altre país de Sud-Amèrica i centrem-nos ara amb l'única dona hispanoparlant i la primera persona de l'Amèrica llatina en guanyar el premi novel de literatura... estem parlant de l'escriptora xilena Gabriela Mistral (1889-1857), que només amb tretze anys ja havia escrit els seus primers poemes i anys més tard deixaria l'escola i començaria la seva educació autodidacta. A partir de la mort del seu estimat, va començar a col·laborar amb diversos diaris regionals i a treballar de mestra, ofici que va fer que viatgés per tot el país d'escola a escola. En 1922 va publicar la primera edició del seu poemari anomenat Desolació i el 1951, després de viatjar per un munt de països de tot el món degut a la seva carrera, el seu país natal la van valorar per fi com una escriptora de veritat i li van donar el premi nacional de literatura. Al llarg dels anys va conèixer l'escriptora d'Estat Units Doris Dana amb qui es creia que havia tingut una relació homosexual però que aquesta ho va negar. Com s'ha dit abans, Mistral va anant abandonat el Modernisme per centrar-se més en les vanguardies incloent en la seva poesia temes com la maternitat frustrada, l'amor cap als nens, la pedagogia, el dolor a causa de mort d'una persona estimada i els paisatges xilens.

Abandonem el modernisme i observem l'època de les avantguardes, on artistes es van unir els artistes Europeus per a crear una nova cultura i una nova societat, ja que venien de conflictes com la primera guerra mundial. L'avantguardisme era una tendència que contenia molts moviments dintre seu, com el cubisme o l'irracionalisme i que, aquests mateixos moviments, cada un d'ells tenien unes peculiaritats pròpies, però sí que tenien trets en comú, ja sigui l'internacionalisme, és a dir, veure que eren tots d'un món d'art, el anti-tradicionalisme, és a dir, que buscaven el rebuig del passat i per tant cercaven l'originalitat. Els moviments, a més, tenien en comú el fet de que els autors no volien que fossin sempre iguals, sinó que havien de patir canvis constants i a més, era un art intel·lectual que només anava dirigit a aquella gent que el pogués entendre. Mentre per tot arreu dominaven aquests moviments a Espanya hi havia un grup d'escriptors que es van posar el nom de la «Generación del 27» i que van ser molt ben rebuts per la crítica. Però fixem-nos primer en les avantguardes i en les dones escriptores d'aquell temps que hi van destacar. Primer, i una de les més importants va ser l'espanyola Ana Maria Matute, que va escriure els seus contes influenciada per les desgràcies que havia hagut de veure durant la guerra civil. Va ser una dona tant prolífica que només amb cinc anys ja havia escrit i il·lustrat la seva primera obra. Va ser educada en una escola religiosa i l'esclat de la guerra civil va provocar que la vida de la seva família canviés i a ella la marqués per sempre. Ella mai va estudiar literatura però això ho va solucionar freqüentant constantment els cercles literaris i intel·lectuals de la seva època. Va publicar la seva primera novel·la només amb disset anys i al complir els dinou ja va començar a obtenir premis literaris que acabaria sent un costum. Ella és destacada sobretot pels seus contes, sempre tràgics i cruels que expressen una temàtica on apareixen nens que el seu món està constantment en conflicte amb el dels adults. Matute va saber crear un món de ficció, poètic i tan fantàstic que fins hi tot se'l va arribar classificar com a surrealista degut a les situacions impossibles que succeïen en els contes. Les seves històries van impactar tant perquè els seus protagonistes eren nens que es veuen en exposats en un món dur que no poden comprendre i que els fa patir. Ella va destacar tant a Espanya que va ser de les primeres dones a entrar a la Real Acadèmia Espanyola i posteriorment va formar part d'altres d'altres llocs.

Viatgem cap als anys vint, on un grup de literats van voler homenatjar a Góngora en el tercer centenari de la seva mort i es van posar el nom de «Generación del 27». Com és costum, hi havia sobretot homes però en la que també hi van formar part dones que per desgràcia van ser silenciades i actualment poques persones les coneix. Podem mencionar a Marga Gil Roësset, Josefina de la Torre, Rosa Chacel, Ernestina de Champourcín o Concha Méndez, totes elles escriptores que, com els homes de la generació van patir l'exili i la guerra civil.

Comencem amb Margarita Gil Roësset, una escultora, il·lustradora i poeta espanyola que tot hi viure només 24 anys, va impressionar molt degut al canvi de gènere artístic que va fer en els pocs anys de vida. Va arribar a ser una gran artista gràcies a la seva mare Margot Roësset que, junt amb la seva germana, la va educar i li va inculcar el gust per l'art. Margot també va procurar que les seves filles parlessin quatre idiomes en un futur i que viatgessin. Van visitar museus i van escoltar un munt de música clàssica. Tot això va influir molt a Marga, que quan va acabar la seva educació ja era tota una dona prolífica. Ella es va dedicar sobretot a la pintura, a la il·lustració i a l'escultura però també va fer uns quants poemes com seria «Rose de Bois».

No ens podem oblidar Rosa Chacel (1898-1994) una escriptora que, com altres mencionades en altres apartats del treball, va destacar pel seu profund feminisme. Al principi va començar a estudiar escultura però ho va deixar i en un futur va acabar fent tot tipus de literatura des d'assajos com «Saturnal» fins a poesia amb «a la orilla de un pozo» però sobretot va cultivar contes i novel·les amb els que guanyaria molta fama que la va portar a viatjar per tot el món perquè diverses escoles reclamaven la seva presència. En 1987 se li va concedir el premi nacional de les lletres i més tard, en 1990 rebria el premi Castella i Lleó de les lletres

Deixem de banda la generació del 27 i explorem encara més el segle XX, època considerada com la revolució de la dona com a escriptora. Es creu que a partir d'aquell moment la dona va començar a tenir una visibilitat a la literatura que no havia tingut mai però que igualment moltes no van tenir la seva oportunitat d'expressar el seu art ni de poder treure la llum les seves obres. Per desgràcia al llarg de la història s'ha perdut molts escrits realitzats per dones que volien crear canvis en la societat i tot hi que en el segle XX la dona va tenir més opcions va seguir estant per sota dels homes. Però abans d'analitzar en profunditat els anys del segle XX i l'actualitat, ara que ho penso... no s'ha mencionat en cap moment la literatura oriental... ni l'africana... serà que no hi va haver dones que fessin la seva en aquells llocs?, bé, és el moment de descobrir-ho. El món occidental el coneixem i algunes de les escriptores anomenades abans també però pot ser que la literatura a part del gènere pot ser que també importi el color de la pell o l'ètnia. Aquest treball no està pensat per analitzar si hi ha racisme en l'art que està clar que sí, però no està de més analitzar escriptores, tot hi que és molt segur que els escriptors també deuen haver estat molt ignorats, d'unes cultures molt allunyades a la nostra.

Comencem introduint-nos en la literatura africana, escriptura que a través de la història l'han realitzat de forma oral, utilitzant la bellesa per a ajudar a comunicar veritats importants i informació a la societat. Es creu que la ficció africana s'ha aconseguit barrejant literatures de diferents cultures com van fer a L'Àfrica oriental que es van influenciar de la tradició islàmica. En els països africans la literatura que més destaca són la poesia oral o escrita tant en un llenguatge autòcton com estranger. La poesia pot ser transmesa oralment i pot ser en prosa i en vers on normalment poden ser de temàtica mitològica o històrica. Però ens hauríem de centrar en anys anteriors de l'època colonial per a trobar una literatura africana pròpia que seria l'èpica de Sundiata que es va compondre a Malí en l'edat mitjana o l'èpica de Dinga de l'antic imperi de Ghana o el llibre dels reis, realitzat a Etiòpia. Durant l'època colonial també es van realitzar obres, sobretot denunciant l'esclavització.

Com que en l'antiguitat la literatura era oral doncs no hi ha quasi constància ni coneixement de noms d'autors africans fins a principis del segle XX. Però si ens posem a jutjar per la comparació de dones o homes africans que van acabar o han estat escriptors la diferència de gènere no és tanta aclaparadora com ho és en el món occidental. Però com hem fet des del principi seguirem un ordre cronològic, des dels primers testimonis, tot hi que com és obvi no tocarem totes les dones

escriptores fins als anys més propers.

Una de les primeres escriptores més reconegudes és la ghaniana Efua Sutherland, una dramaturga, poeta i dramaturga infantil que va ser una figura molt influent en l'establiment del teatre Ghanès. Va ajudar a establir l'estudi de les tradicions de rendiment africà, a les universitats i va arribar a ser una advocada molt influent per als nens de l'època fins la seva mort. Efua va ser una de les primeres africanes en entrar en l'universitat de Cambridge, a Anglaterra i al tornar a Ghana va començar a fer de professora en diverses escoles i va començar a fer contes per a nens. Quan el seu país natal es va independitzar ella va fundar l'organització d'escriptors de Ghana que en el 1960 va publicar el primer número de la revista literària Okieame organitzada per ells mateixos. Efua a l'hora de cultivar els seus escrits es va basar principalment en històries tradicionals però també com s'ha dit anteriorment, es va influir també de la literatura occidental. Molts dels seus poemes abans de ser publicats en la seva antologia anomenada «Voices of Ghana» era transmès per un programa de ràdio. A part de poesia i contes també va crear teatre i que la seva obra més famosa en aquest gènere es diu «el casament d'Ananewa» on transmet els contes tradicionals d'Anansi, un personatge fictici africà, en una nova estructura dramàtica que ella va anomenar «Anasegoro». Alguns dels seus contes per a nens són històries curtes que es poden descriure com poemes de prosa rítmica com pot ser «la veu al bosc», un llibre de folklore.

Saltem de Sutherland a una altra escriptora influent com va ser Mariama Ba. Nascuda només quatre anys després d'Efua va ser una autora senegalesa que va estudiar en una escola francesa diplomant-se posteriorment en magisteri. Només es coneixen tres obres d'ella que va realitzar i publicar al final de la seva vida o que es van publicar quan ella ja era morta. Aquestes obres van ser *Une si longue lettre* la seva primera novel·la, la segona la va anomenar *Le chant écarlate* que va ser publicada després de la seva mort i finalment *La fonction politique des littératures africaines écrites* que va sortir a la llum el mateix any que ella va perdre la vida. És considerada la primera escriptora senegalesa en oferir una descripció amb una lucidesa extraordinària i amb bellesa poètica. Va ser tal la seva fama i la seva qualitat literària que va guanyar en 1980 el premi Noma.

Avancem uns quants anys i estudiem a una altra escriptora Ghanesa, aquest cop a Ama Ata Aidoo, coneguda per les seves novel·les i per les seves obres de teatre i que al llarg de la seva vida ha anat guanyant diversos premis literaris. És un gran exemple a seguir, ja que és la directora executiva d'una organització que treballa a fons per aconseguir una major visibilització de les escriptores africanes. Al llarg de la seva infantesa i adolescència va rebre múltiples estudis i després de graduar-se de la universitat de Ghana va aconseguir una beca d'escriptura creativa a la universitat de Strandford. En la seva obra els seus temes acostumen a tractar les tensions entre la civilització occidental i quin punt de vista tenen els africans sobre ella. És molt coneguda pels seus poemes i pels seus contes infantils on la majoria de protagonistes són dones que s'enfronten als estereotips de la dona ideal. Algunes de les seves obres més famoses són *L'àguila i la gallina*, escrit en 1986 o *Our sister Killijoy* en 1970.

Ara parlem d'una dona que a més de ser escriptora ha destacat també en el cine. Actualment segueix vivint i és tractat de Tsitsi Dangarembga, autora de Zimbabue que va estudiar medicina a la universitat de Cambridge i psicologia en la de Zimbabue. D'ella el més destacat és que la seva primera novel·la va rebre el nom de *Nervous Conditions* i a més, posteriorment seria la guionista de la pel·lícula més important del seu país tot hi que ella no va ser l'única escriptora del seu país que va destacar. Tenim d'exemple a Yvonne Vera, autora que utilitzava la tradició oral shona (cultura del grup ètnic més influent del país) per a transmetre un missatge de resistència contra els pobles de la civilització blanca i també cal mencionar les característiques de la seva temàtica que aborden temes des de la violació fins a l'incest volent ressaltar la igualtat entre els dos sexes. Algunes de les seves millors obres són «Nehanda», publicada en 1993, «Under the Tongue» en 1997 o «The stone virgins».

Hem tractat algunes grans escriptores africanes que potser no són tant reconegudes com haurien de ser. Els hi passa més o menys a les d'occident però degut a la seva «raça» sempre han

tingut menys visibilitat encara que les «blanques» d'aquí, que ja en tenien i en tenen poca. Però si haguéssim de destacar la mare de la literatura africana qui seria? Una de les autores que més repercussió ha tingut és Noémia de Sousa, ja que sempre que ha publicat alguna obra, les còpies s'han esgotat de seguida. Va ser una de les primeres veus de la literatura africana i una de les primeres que es va atrevir en canviar el rol dels personatges femenins que estereotipats com estaven en el paper de muller tradicional. Més enllà va anar la senegalesa Ken Bugul, autora que més controvèrsia ha tingut en els països fora d'occident degut a que ha criticat el feminisme occidental perquè considera que les feministes només es centren a defensar els drets de les seves cultures i no en les de tothom. Per tant es pot dir que és una escriptora feminista lluitadora pels drets del seu país però alhora també centrant-se internacionalment.

Una altra dona important és Grace Ogot, la primera escriptora d'origen Kenià que ha tingut un reconeixement internacional i que al llarg de la seva vida ha ocupat ha representat al seu país en les Nacions Unides i en la UNESCO i va ser una de les membres fundadores de la Writers' Association of Kenya creat per a ajudar a transmetre la literatura keniana. El primer llibre que va publicar va tractar sobre la vida rural en el seu país natal. Com Ken Bugul, ella també és una profunda feminista que ha lluitat pels drets de les dones per a canviar les coses no només a Kenia sinó a la resta de l'Àfrica i a la resta del món. Hi ha altres feministes també com la nigeriana Buchi Emecheta o la sud-africana Bessi Head que és considerada com l'escriptora més important de Batswana, una república de l'Àfrica Austral.

Abandonem l'Àfrica, continent que tot hi que hi segueix havent masclisme ja hem vist que hi destaquen bastantes escriptores, moltes de les quals no n'hem parlat per la poca informació que hi ha d'elles, i ara viatgem a l'Àsia, on hi ha països que són coneguts sobretot per tenir cultures completament diferents de les nostres. Centrem-nos principalment al Japó, on actualment el que més destaca i el que més fama aclapara és el cinema. Són uns genis en el dibuix, principalment els d'estudis Gihbli i destaquen directors de la talla de Miyazaki o Takahata. I en literatura... actualment el més conegut en occident és Haruki Murakami. Però com en tots els països no només hi ha homes en les arts, també hi ha dones amagades que per desgràcia han de fer grans esforços perquè els reconegui una mica el seu èxit. Però abans de mencionar autores, com hem fet abans hauríem de repassar la història de la literatura japonesa abans d'aventurar-nos a explorar obres i reconeixements. En la història del japó es destaquen tres períodes de la literatura: l'antiga, situada abans del segle XII, la medieval situada entre els segles XII i XIX, la moderna i l'actual, la contemporània. Abans de la literatura antiga o anomenat al Japó, període Nara hi va haver la clàssica considerat com el període Heian, dominada pel clan Fujiwara, que era molt dèspota i cruels en que la noblesa va tenir tot el control polític i on van sorgir els primers escrits en japonès. Durant aquells temps els nobles van ser els autors, protagonistes i consumidors de les obres produïdes però les dones de la cort van crear una nova forma d'escriptura per a potenciar el japonès escrit perquè elles no estaven autoritzades a observar la literatura japonesa i van crear aquesta nova forma d'escriptura per a crear la seva pròpia forma d'expressar-se. Se'l va anomenar Kana però es coneix més com hiragana. Era una literatura de dones cap a dones i al llarg dels segles es van convertir en les transmissores de la tradició oral de l'època. Per desgràcia el poble estava molt apartat de la cort i per tant no van poder disposar d'aquestes revolucions interiors. Eren conegudes com a kataribe (dones que feien treballs considerats per dones) però la gran majoria eren dones anònimes, en posicions elevades de la cort com dames de la mateixa emperadriu o les mateixes amants dels emperadors o els nobles.

A partir del segle XII és quan comença la literatura antiga i es comença a utilitzar una forma d'escriptura anomenada kanji, ja que fins llavors només s'utilitzava a el hanzi, que era el sistema d'escriptura xinès o el monyugana que va ser el primer intent de fer una adaptació del hanzi en la literatura japonesa.

La literatura antiga està influenciada principalment en la Xina i destaca la poesia cultivada sobretot pels nobles de la cort de l'emperador. S'utilitzava un estil molt emotiu.

La literatura medieval es va trobar en l'època que sorgia la figura del samurai i també el teatre «Noh», un dels teatres dramàtics clàssics del Japó, i normalment en les obres els protagonistes vivien com monjos, peregrinant per a buscar el sentit a la vida. Finalment ens trobem amb el teatre contemporani que es centra sobretot en la novel·la i on els herois acostumen a transmetre la filosofia zen, una variant del budisme que vol assolir la il·luminació interior de cada individu de la terra. Al llarg dels anys va sorgir el manga que agafaria molta fama i acabaria tenint una difusió mundial.

Des de sempre la literatura japonesa ha volgut plasmar al paper les costums, els hàbits, i les actituds i tradicions de la seva gent i normalment es tracten temes tristos, nostàlgics, i depriments, de vegades influïent-se en la cultura occidental. És molt comú que en les obres s'introdueixin símbols culturals com són el ying i el yang o el feng shui i és molt comú que en les històries apareguin dones que tot hi estar obligades a ser sumisses amb l'home coneixen i posseeixen una cultura molt abundant

Parlem ja de dones va, i podríem començant tractant l'escriptora que va realitzar la novel·la més antiga de la història de Japó. Estem parlant de la dama Murasaki Shikibu i la seva obra «la història de Genji.» Shikibu a més de novel·la també va cultivar poesia i es considera que la seva novel·la és una de les obres més importants de la història literària caracteritzada per la recreació psicològica dels personatges. El seu pare li va proporcionar una gran educació i va adquirir molta imaginació i un elevat nivell literari. La seva gran obra però la crear entre mig d'una etapa infeliç en que se li va morir el seu pare i també la seva germana gran. La novel·la va obtindre tanta fama que va arribar a ser dama d'honor de l'emperadriu fins la seva mort.

Una altra gran autora de la mateixa època que Shikibu (segle X) va ser la poeta Sei Shonagon que a la vegada era dama de la cort en el període de Heian. Se la reconeix per escriure «Makura no Soshi» , un diari on hi ha reflexions i enumeracions sobre els seus gustos personals. També hi apareixien descripcions de la vida cortesana on destaca una prosa ràpida, rítmica i ajustada diferenciant-se de la obra de Shikibu. Les dues autores és trobaven en un temps de tradicions radicals. Estaven en anys d'imperi, on la dona era renegada a simplement maquillar-se i ni tan sols fer les feines de la casa si eres noble. Però elles dues ho van desafiar i van decidir elles el que volien fer.

A diferència de la literatura africana, en la japonesa per desgràcia sí que hi ha molta diferència sobre el domini d'un gènere o l'altre respecte la cultura i en concret l'escriptura. Com en la majoria de llocs els escrits produïts per dones porten un pseudònim o directament són anònims i per tant és molt complicat controlar la història japonesa cronològicament.

Si avancem en el temps podem veure que no hi ha gaires autores que destaquin, ja que la cultura japonesa sempre ha tingut la cultura molt centrada en la cort i sobretot en els homes. Això òbviament va perjudicar a les dones perquè per posar un exemple no se'n sap una altra realment coneguda fins el 1872, any en que va néixer la novel·lista Natsuko Higuchi. Va destacar principalment pels seus contes i és considerada la primera escriptora japonesa dels temps moderns en el Japó. Tot hi que va viure només 24 anys i va escriure relativament poc, les seves històries van tenir un gran impacte i actualment encara són respectades en el Japó. Va ser una dona que davant una societat injusta es va sentir trepitjada i infravalorada com ve és plasma en el seu diari que va arribar a tenir cents de pàgines. Aquesta sensació era deguda a lo incòmode que li semblava estar en un conservatori de poesia perquè la majoria de la gent que hi anava era de classe alta i la consideraven diferent a la resta. Al llarg dels anys va començar a escriure per a mantenir a la seva família, ja que el seu pare havia fracassat en tots els seus intents de trobar treball, i va començar a realitzar sobretot contes influenciats pel període Heian i ,sota la tutela del considerat escriptor de literatura popular, Tosui Nakarai, que al final s'acabaria donant compte que no era bona influència perquè en teoria cultivava literatura seria. Entre els anys 1894 i 1896 viatjaria amb la seva família per Tòkiu mudant-se a un barri nou i obrint noves botigues que un cop més, fracassarien. Les experiències viscudes en aquests barris la van inspirar per a crear noves històries, obres amb les

quals farien que la seva fama s'estengués per tota la creació literària de la ciutat i això provocaria que escriptors, estudiants de literatura, admiradors, crítics i editors li demanessin col·laboració però això no va durar gaire temps, ja que una tuberculosi se la va emportar.

Deixem per un moment el passat i mirem el present, només per una estona, després ja seguirem intentant analitzant cronològicament. Centrem-nos en una de les més cèlebres escriptores japoneses actuals, la novel·lista Mahoko Yoshimoto, o com millor se la coneix pel seu nom artístic, Banana Yoshimoto. En la seva obra tracta principalment el sentimentalisme i la superficialitat ja sigui en les seves novel·les o en els seus relats. Va debutar amb «Kitchen», obra que va ser un èxit només publicar-se i de la qual se'n van fer seixanta edicions més només en el Japó i de la que se'n van fer dues adaptacions pel cine. És coneguda també per obres com «Tsugumi», publicada en 1994, «Lucertola», un any més tard o «Sly», obra publicada en 1998 i que va arribar a tenir també molt èxit però no tant com «Kitchen». Tot hi que hi ha molts crítics que creuen que fa literatura purament comercial també hi ha molts admiradors de la escriptora que no estan d'acord amb les seves afirmacions i defensen que Yoshimoto captura perfectament la sensació de frustració dels joves japonesos i també afirmen que la seva obra està plena de molts valors de la ideologia japonesa actual. Junt amb ella, també hi ha una altra autora que ven moltes obres en el seu país. S'anomena Yoko Ogawa nascuda en 1962 que al llarg de la seva vida ha publicat obres de ficció i no ficció que algunes d'elles han estat portades a la pantalla gran i la majoria dels seus llibres han estat traduïts i portats per tot el món.

Parlem ara d'una escriptora que, al llarg de la seva trajectòria ha rebut una multitud de premis literaris, des del premi d'escriptors de misteri de Japó fins el Yomiuri. Estem tractant de Mariko Hashioka. És una autora que es dedica sobretot a les novel·les policiaques. És una de les escriptores més destacades del Japó en el gènere del misteri tot hi que comencés escrivint novel·les romàntiques després d'haver tingut a la seva filla en 1984. Ha escrit una gran quantitat de novel·les i contes tot hi que el moment en que va aclaparar més fama va ser en la publicació de «Auto» i va estar nominada en el 2004 pel premi Edgar dels Estats Units i la seva fama va arribar també a Europa on tres de les seves millors obres van ser traduïdes a l'espanyol.

Si hem de parlar d'autores importants del Japó no ens podem oblidar de Amy Yamada que és molt popular però a la vegada polèmica per tractar en les seves històries temes que no solen sortir a la llum en obres d'altres escriptors com la sexualitat, el racisme i el matrimoni interracial. Degut a temes personals de la seva vida els seus personatges han d'afrontar qüestions d'intimidació i separació que ella mateixa va patir. És curiós que haguem tractat la literatura africana abans perquè ella de petita es veu que va llegir qualsevol llibre escrit per un africà que li arribés a les mans. Això es va veure reflectit quan al llarg dels anys d'escriure va decidir començar a fer obres combinant la cultura africana amb les tradicions japoneses. És coneguda per un munt d'obres i per guanyar un total de set premis literaris incloent el premi Bungei o el Yumiuri dos dels premis més importants del Japó. Com que el fet de ser allà una dona no és gaire fàcil doncs tot hi escriure grans obres va tardar al treure l'atenció de la crítica i del públic en general però al realitzar i publicar Jesse's Spine va ser tal la bona rebuda que se la va comparar amb nombrosos escriptors i escriptores que havien aclapat molta fama.

Ara parlem d'una de les autores potser més joves mencionades fins ara. Només amb 33 anys Hitomi Kanehara, escriptora japonesa que va deixar els estudis als quinze anys per a dedicar-se a la literatura i que ja ha obtingut nombrosos premis literaris com el Akutagawa en el 2003 i el Sueisha, editorial que al llarg dels anys s'acabaria convertint en independent, obtingut també en el 2003. Les seves obres no han tingut potser tant èxit com el que han tingut les autores anteriors però si que ha estat reconeguda igualment per obres com Asshu Beibii o Mazazu. Al mateix any que ella, en 1984, va néixer l'escriptora Risa Wataya que va publicar només la primera novel·la als 17 anys, anomenada Install at age seventeen amb la que va obtenir el premi Bungei convertint-la en l'autora més jove en aconseguir-ho, i que a part d'aquest, com Kanehara, també va obtenir bastants premis literaris tot hi la seva curta trajectòria com a escriptora.

La dona en la societat japonesa sempre ha estat per sota de l'home, almenys després de que l'emperadriu Suiko deixés el poder. Les dones no van tenir cap responsabilitat que no fos estar amb un home però això va canviar relativament amb la derrota del Japó en la segona guerra mundial. Sí hem vist que hi ha moltes més dones escriptores ara que no pas abans és per alguna cosa. Tot hi que la societat japonesa segueix sent masculista, com la nostra vaja, la dona ja té més llibertat per a publicar les seves obres, encara que depenent del que publiqui, pot ser molt criticat pel simple fet del que qui ho ha publicat és una dona.

Altres escriptores japoneses que no han de ser oblidades són Minae Mizimura, Hisako Matsubara, Aki Shimazaki, Hiro Arikawa, bastant conegudes en el seu país però que internacionalment no han tingut massa fama. Han venut llibres sí, però només hi ha potser un escriptor japonès que realment és admirat internacionalment per molta gent, el mencionat anteriorment, en Murakami.

Deixem estar el Japó, país del que per desgràcia no hem parlat massa i mirem a una de les potències més grans actualment, la Xina, país on els seus ciutadans són molt famosos per les victòries aconseguides moltes vegades en els jocs olímpics o pel seu menjar, que en occident resulta bastant curiós. Però no parlarem de res d'això no, sinó que tractarem una de les cultures més antigues i una tradició que pot presumir de ser de la que ha tingut major continuïtat al llarg de la història. El primer que es coneix de la cultura xina és la literatura de la dinastia Shang on es gravaven inscripcions en diferents objectes per a endevinar. Segons avança la història la literatura evoluciona al'igual que la societat i van passant diferents dinasties que decideixen cultivar sobretot poesia però que per mala fortuna no destaca quasi cap dona. Hi va haver diverses dinasties on hi van regnar bastants emperadors. Tenim constància de la dinastia Xia, la Shang, la Zhou i bastantes més tot hi que entremig hi va haver alguns altres períodes. L'etapa on de veritat van començar a destacar dones és la última dinastia de la qual hi ha constància, la Qing. Hem deixat enrere un munt d'anys no ens hem parat a analitzar l'evolució de la literatura xinesa però estem aquí per a analitzar la literatura femenina. Apa doncs. La informació que ve a continuació no és cent per cent vàlida, és a dir que es creu que va passar però que no és segur. La dinastia Qing va finalitzar al segle XX, concretament en el 1912 i a partir d'aquell moment van començar a sorgir un munt d'escriptores cosa que dona a pensar que les dones que van lluitar en els anys d'aquella última dinastia van aconseguir els canvis que s'havien proposat. Una de les figures més importants de la literatura femenina d'aquells temps és Gu Taiking, que en la seva obra, «Somni en el pavelló vermell» va mostrar la situació de la dona en els últims anys de regnat de la dinastia. També altres autors com Wang Miaoru i Zhan Kai que van decidir escriure per a un públic femení i que amb les seves obres, com «Taiking», van tractar temes femenins i van animar a les dones a escriure enfrontant-se a la censura que hi havia hagut a la xina des de feia temps. Reclamaven que les dones deixessin d'utilitzar pseudònims per a publicar les seves obres i que publicuessin els llibres amb els seus noms reals i sense por. També critiquen com controla a la gent els governants, que imposaven les seves idees i no permetien que ningú els donés la contrària, és a dir, volien un canvi en la societat que més endavant acabaria arribant.

Hem mencionat a Gu Taiking, anem a analitzar una mica la seva lluita i la seva obra. Va ser una dona que a va arribar a realitzar uns 1000 escrits sent considerada com una de les millors poetes de l'última dinastia. La seva obra més reconeguda i popular va ser Somni en el pavelló verd, encara que es va publicar després de la seva mort i sota un pseudònim, ja que quan vivia, la novel·la era considerada un gènere inferior i va pensar que posteriorment la obra tindria bastant més reconeixement que no pas a quan ella vivia. Va tenir contínuament distanciaments familiars degut a diferències polítiques però això no va privar que en alguns escrits fes crítiques a la societat i plasmés les seves idees sense importar-li el que li poguessin dir.

Centram-nos ara amb una dona que va néixer en l'època de la dinastia Qing però que no és encasellada en aquells temps. Em refereixo a la creadora de literatura feminista i progressista anomenada Ding Ling. El fet de ser feminista li va portar problemes amb el partit comunista Xinès

i van prohibir les seves obres encara que va guanyar el premi Stalin en el 1951. Les obres prohibides serien rehabilitades a finals de la revolució cultural de la Xina. És una de les millors autores xineses del segle XX i també una de les que més obres va fer, ja que se li atribueixen 140 novel·les, contes i assajos com «Cai Heihan zhong» o *Taiyang zhao cai Sanggan hoshang*.

Una altra dona que va néixer en la dinastia Qing però que tampoc pertany a ella és Xia Hong, una escriptora que al tenir una infància complicada es va decantar sobretot pels assajos que tindrien un gran èxit i rebrien una bona crítica. Va ser una dona lluitadora que es va negar a realitzar un matrimoni per conveniència i que més tard es casaria amb un home, a partir del moment en què escriuria les primeres obres. Va deixar el seu marit en 1938 i es casaria un altre cop, viatjant a Hong Kong on seguiria escrivint obres com *Huiyi Di. Xun Xiansheng* en el 1940 o *Hulanhe zhuan* en el 1942, any en què moriria degut a un conflicte bèl·lic. Una altra autora que va néixer en els mateixos anys aproximadament va ser l'escriptora de Hunan Xie Bingying, una de les úniques autores que tindria prou temps per a no realitzar masses obres.

Avancem una mica en el temps, res pocs anys, per a no mencionar més la pesada dinastia Qing i centrem-nos ara amb Jung Chang, una escriptora d'origen xinès però que va rebre la nacionalitat britànica. Filla de membres del partit comunista xinès, va estudiar llengua anglesa a la universitat de Sishuan i va aconseguir anar a estudiar al Regne Unit. Això és molt important perquè va ser la primera xinesa de la república popular en rebre un doctorat en una universitat britànica. És coneguda sobretot per la bibliografia que va escriure de la seva família, obra que va vendre de deu milions de còpies per tot el món. Però no va ser amb la seva obra «signes salvatges», obra que tracta sobre dones de generacions diferents que seria traduïda en trenta idiomes, que no seria considerada una celebritat. Com ella també hi ha una escriptora d'origen xinès que va rebre una altra nacionalitat posteriorment, concretament la dels Estats Units. Estem parlant de l'escriptora Gail Tsukiyama, que és destacada sobretot per una obra històrica ambientada en el Japó.

Com podem veure si ens fixem en el present no ens costa gens trobar dones que siguin escriptores i a diferència del Japó, no es veu massa diferència de gènere parlant sobre la diferència de visibilitat en la literatura. Que la té bastant més l'home és veritat, però comparant com era abans i com és ara, no hi ha color. Estem evolucionant però ens queda molt, i no només a la Xina, sinó a tots els països.

Dit això podem analitzar una altra escriptora, aquest cop a l'autora Hong Ying, dona que va començar a escriure als divuit anys i que va viatjar per a tota la Xina per a trobar idees i influències sobretot per als seus relats curts i els seus poemes. Les seves obres es van vendre i es segueixen venent per tot el món arribant a la llista dels best-sellers mundials. És tal la seva qualitat com a escriptora que va guanyar en el 2005 el premi de Roma i que moltes de les seves obres es van voler plasmar en el cine o en sèries. En la seva obra explora sobretot la idea de l'homosexualitat a la Xina i li agrada centrar-se sobretot en històries humanes, en dificultats i en diferents moments i situacions de la història. Ella creu o considera que la seva missió com a escriptora és plasmar i donar-li visibilitat a la vida dels grups marginats que lluiten per la compassió i per la defensa dels seus drets en la xina contemporània. Ha escrit una gran quantitat d'obres, la gran majoria sent novel·les o contes i relats curts. Una història per exemple seria «Estiu de la traïció», escrita en 1995.

Viatgem a l'Índia, un territori que es considera que té una de les cultures més antigues del món, junt amb l'egípcia, la mesopotàmica o la xinesa. L'Índia sempre ha tingut la seva pròpia literatura, més coneguda com a hindú però no va ser fins que van ser conquerits pels països occidentals, com van fer amb molts altres territoris, que no sortien pensadors realment reconeguts i famosos com son Mahatma Gandhi o Rabindranath Tagore, considerat com el màxim exponent contemporani en l'Índia. L'Índia o hindú va ser i ha estat una literatura moguda per les religions budista i vàdica, politeista i que afirmava que els deus eren forces de la naturalesa. Originàriament s'utilitzava el sànscrit i es van arribar a realitzar obres molt famoses com el Mahabharata o el Ramayana. L'Índia té una gran història tradicional si però també és un dels països on les dones ho passen pitjor, tenint en compte que només són vistes com a bens econòmics i que han d'obeir les ordres dels seus pares i

després dels seus marits. És un país on el 80% dels casaments són concertats i les obligades a casar-se són les dones. S'ha de saber que les dones allà només són respectades si tenen un marit. Si estan solteres o viudes són reunides en grups marginats rebutjats de manera física, psicològica, cultural i religiosa. Tot hi que s'està lluitant tant de forma interna com externa perquè la dona tingui els mateixos drets que l'home i s'estiguin redactant tractats que així ho facin possible, queda molt per avançar, ja que molta part de la població és conservadora. En l'Índia hi ha un altre gran problema, que és que en l'educació els nens tenen preferència per sobre de les noies, que estan renegades a les feines de la casa i no poden rebre una educació com cal. Això ha estat així al llarg de la història i per això mateix no hi ha quasi constància d'escriptores índies fins a finals del segle XIX.

Però hi va haver una, que en el seu moment va tenir una gran producció en la seva obra i va arribar a ser molt important. Ella va ser reconeguda principalment perquè pertanyia a una família real. Estem tractant de Meera Bai, que va ser una poeta mística hindú del segle XVI. Es creu que va arribar a realitzar milers de poemes però en realitat no se'n conserven gaires. En aquests el més destacat és el seu estil, on combina l'estat d'ànim apassionat, el desafiament, l'anticipació, l'alegria i l'èxtasi de la unió, sempre centrat en Khrishna, és a dir l'esquerra. Com hem vist va fer un munt d'escrits, però principalment perquè era una espècie de noble. Poques dones van tenir la sort que ella va tenir però el fet que al llarg de la història de l'Índia no hi van haver quasi dones escriptores això ha evitat que hi hagi dones lluitadores que s'han dedicat a l'escriptura i han defensat els drets del sexe femení? No! Una de les principals crítiques del govern indi és Arundhati Roy. Nascuda en 1961 és una escriptora i activista índia que tot hi patir moltes penúries de petita, s'ha acabat convertint un dels referents intel·lectuals del país. Abans de dedicar-se a l'escriptura va formar part del món del cinema escrivint diàlegs i guions en pel·lícules i sèries de televisió. Després de casar-se dues vegades, en 1992 va començar a escriure la seva primera obra que finalitzaria quatre anys després. La va anomenar «El deu de les petites coses» i va ser un llibre amb el qual obtindria el premi literari «Booker» i amb el que es donaria a conèixer a un públic extens. Encara que aquesta obra tingués molt èxit, va causar molta polèmica quan en 1999 va publicar «El final de la imaginació» un assaig on redactava la seva clara oposició davant les proves nuclears realitzades pel govern indi a Rajasthan i expressant la seva posició anticapitalista i pacifista. Va ser una obra publicada en la seva recopilació «El preu de viure» en el qual també denunciava la repressió de les autoritats índies contra els pagesos i comunitats pobres, cosa que li portaria problemes, rebent missatges d'amenaques de part dels sectors ultranacionalistes i dretans indis. En la seva obra també destaca que està en contra de la globalització, ja que pateix pels afectes que pot portar aquest procés. Al llarg de la seva carrera ha realitzat una gran quantitat d'assajos per a expressar la seva opinió i la seva denúncia contra allò que ha trobat injust i tot hi les amenaces ha continuat lluitant.

Ara que estem tractant el tema de dones lluitadores a l'Índia hem de veure el que va passar fa poc, l'1 de febrer del 2017 on centenars de dones van sortir al carrer per a manifestar-se per defensar i lluitar per els seus drets. Era una manifestació d'intenció religiosa, ja que reclamaven que déu les havia fet iguals als homes i que per tant no havien de ser tractades amb inferioritat.

Deixant de banda el tema de la manifestació, que tot hi ser molt important només era un incís, centrem-nos ara amb una altra escriptora que a més d'això va arribar a ser mestre tot hi les complicacions en el seu país. Estem parlant de Sudha Murthy, una treballadora social que a més de ser escriptora, també ha arribat a fundar diversos orfenats i també va donar suport a iniciatives per a donar calculadores o ordinadors a escoles perquè als alumnes els hi resulti més entretingut el procés d'estudiant. Com hem mencionat, les dones ho tenen molt complicat per a viure com a iguals en la Índia, però aquest no és l'únic lloc on això passa. Un exemple clar són els països àrabs on la dona d'aquells territoris igual que les índies, no tenen llibertat per a fer res sense el consentiment d'un tutor que és home. Per exemple a L'Arabia Saudí les dones no poden tenir treballs remunerats, no poden rebre una educació superior, els hi està prohibit conduir encara que tinguin el carnet internacional i tampoc poden viatjar. Més enllà van els ciutadans de Yemen on les ciutadanes no poden decidir amb qui s'han de casar i algunes són obligades a casar-se sent menors d'edat, fins hi

tot tenint només vuit anys. Són vistes com a objectes i si els homes creuen que els ve de gust violar-les ho faran sense patir les conseqüències després. Com a l'Índia s'està lluitant i intentant que es puguin establir uns tractats d'igualtat de drets de gènere. S'ha intentat algunes vegades fer recollertes de firmes però aquestes s'han estancat. Dit això centrem-nos a repassar primer breument les característiques de la literatura àrab i després la dona com a escriptora al llarg del temps en els països àrabs sense oblidar-nos de tocar les dones que lluiten actualment pels seus drets contra uns governs conservadors.

Es diu que la literatura àrab va sorgir de reflexions religioses i acadèmiques i va servir com a vehicle per a transmetre la cultura islàmica creant el seu llibre més famós anomenat «el Corán». Al començament, en l'edat mitjana, un segle abans de l'època del poeta es van dedicar a cultiva odes i poemes i posterior a Mahoma es dedicarien a la prosa. Com molts països van cultivar també poesia popular on els protagonistes eren herois de l'antiguitat. Fins a l'edat moderna van seguir igual i vana anar apareixent grans autors com Naguib Mahbuz. Va arribar un moment que van aconseguir crear una literatura filosòfica. Fet aquest breu resum potser no gaire detallat passem a les escriptores que van deixar la seva empremta en uns temps que per a elles era complicat triomfar.

Comencem per l'autora més coneguda de la literatura àrab. Era coneguda com Al-Khansa (575-645) i es va dedicar a la poesia, escrivint elegies per als morts i les interpretava en les organitzacions públiques de la seva tribu. Ella va redactar poesia sobretot impulsada per la mort dels seus dos germans assassinat per tribus enemigues i va començar a guanyar fama amb les seves composicions profundes. Es creu que va arribar a conèixer el profeta Mahoma i que tot hi ser al començament una pagana es va introduir en la religió musulmana.

Una altra escriptora important va ser una que va viure a l'Espanya dominada pels musulmans, va néixer a Còrdova i va ser una poeta molt culta i orgullosa. Estem parlant de Wal-lada bint al-Mustafki i va ser una dona que a més de realitzar escrits va obrir un palau amb el qual va heretar del seu pare on es va dedicar a l'ensenyament de noies de bona família on també hi anaven les grans intel·lectuals i poetes del seu temps. En aquella època tampoc estava ben vist que les dones rebessin una bona educació o poguessin escriure i per tant quan va participar en un concurs on es completaven poemes inacabats i va mostrar que era una dona va rebre moltes crítiques de part d'escriptors i de lectors però també hi va haver gent que la va elogiar per la seva honestat. Wal-lada va tenir una apassionada relació amb un poeta, que va ser en secret, ja que no seria ben vista que als ser de, al descobrir-los el van detindre i ella va realitzar uns nou poemes que expressaven temes com la gelosia, l'enyorança, la decepció, el dolor i el retret, cinc de les quals eren sàtires on expressa el seu dret a llibertat i independència.

Avancem bastant en el temps i introduïm-nos en el segle XVI en què va néixer una poeta i escriptora siriana coneguda com a Maryana Marrash i que va ser membre de moviment literari Nahda, més conegut com el Renaixement àrab. Va ser la primera dona de Síria en fer una col·lecció de poemes a l'igual que escriure per algun diari àrab. Justament va començar la seva carrera literària publicant articles i poemes en revistes i diaris siris o libanesos on criticava la situació de les dones en la societat i els hi demanava que sent igual la religió en la que creguessin, lluitessin pel seu dret de rebre una educació i de no tenir por en expressar les seves opinions lliurement, denunciant per tant el que actualment encara s'ha de canviar. Això de rebel·lar-se contra l'ordre establert li venia dels seus pares, que tot hi les prohibicions li va proporcionar una educació molt profunda i va ser una altra dels membres intel·lectuals dels quals disposava en aquella època la ciutat d'Alepo, actualment destrossada per la guerra... Va estudiar en diverses escoles i va aprendre a dominar el Francès i anglès i, més tard, finalitzats els estudis en les institucions el seu pare i el seu germà li donarien classes de literatura. La seva poesia tenia un estil molt tradicional cosa que la diferenciava del seu germà. Era considera una dona diferent, ja que la gent la mirava amb uns altres ulls que a la resta de la gent i era molt avançada per a l'època. En la seva ciutat natal era coneguda sobretot per organitzar reunions en el saló de casa seva on hi anaven intel·lectuals d'Alepo i es creu que ho va fer després d'un viatge a Europa on va quedar meravellada de la literatura que es va trobar en un lloc

d'una cultura tan diferent per a ella. Apropem-nos una mica més al present. Com hem pogut veure, les autores anteriors no ho van tenir fàcil per a triomfar en l'escriptura i van desafiar la societat dels seus temps, però ara entrem al segle XX on les coses podríem dir que estaven igual de malament que en temps anteriors però que almenys també van sorgir escriptores que van defensar els seus drets.

Parlem ara de Fadwa Tuqan, una escriptora que va ser coneguda com la «Poeta Palestina». Va ser una autora que no estan d'acord amb la posició de la dona en el seu país, en els seus primers escrits va redactar trets autobiogràfics sobre la seva lluita personal com a dona en la societat àrab.

Va començar escrivint poesia tradicional però més tard es sumaria en la nova tendència que havia sorgit d'utilitzar el vers lliure en la poesia dels països àrabs. Va ser tal la seva producció que va rebre premis internacionals. Va poder rebre una bona educació, ja que venia d'una família d'intel·lectuals i tot hi que de petita va viure com una serventa com ve destaca en alguna de les seves obres, va arribar a interessar-se en la literatura gràcies al seu germà que li va ensenyar sobre cultura, llengua i literatura àrabs. Va estudiar més tard llengua i literatura anglesa en la universitat d'Oxford i posteriorment en la guerra dels sis dies la seva poesia es tornaria més nacionalista i també redactaria obres on tractaria el seu patiment i la seva esperança davant la possibilitat d'una pau duradora. Va ser molt important i va ser descrita com una de les grans poetes àrabs de la poesia moderna junt amb Nazik Al-Malaika, la qual, ara en parlarem d'ella. Per finalitzar només cal dir que va realitzar un munt d'obres i va guanyar quatre premis literaris tres d'ells àrabs.

Parlem ara de la mencionada fa un moment Nazik Al-Malaika, escriptora que amb la seva obra «Còlera» sent un poema de vers lliure va trencar el canon literari de la poesia clàssica àrab i en la seva obra va destacar sobretot la història de l'Irak d'aquells temps. Com les escriptores anteriors va poder disposar d'una educació que li va permetre aprendre alguns idiomes i en un futur va poder arribar a ser mestre de llengua i literatura a part de crítica i escriptora. Va ser una dona que va haver de realitzar la seva obra envoltada pels horrors de la guerra de la seva terra. A l'estar molt atenta en la literatura del món occidental es va influenciar en el Romanticisme, el Simbolisme i el modernisme per a crear una àmplia quantitat de poesia que la portarien a una fama no només en el seu país, sinó internacionalment. En la segona meitat del segle XX es va topar amb molts esdeveniments un altre cop bèl·lics com l'accés al poder de Saddam Hussein en 1979 o la invasió de Kuwait en 1990 que la van obligar a exiliar-se al Cairo i a realitzar obres de caràcter i religió que tot hi la seva duresa van arribar a tenir molt èxit. Algunes d'aquestes obres van ser «El mar canvia els seus colors» o «Per a l'oració i la revolució» i bastantes més fins a la seva última que la realitzaria en el 1999.

Una altra dona de la mateixa època que Nazik, és Etel Adnan assagista i poeta nascuda en el 1925 que va ser nomenada com la possible millora autora àrab del moment. A més d'haver estat escriptura avui segueix vigent en el món de l'art creant pintures, tapissos o fent pel·lícules per al cinema. Va ser una dona que va tenir més sort en la seva vida que la gran majoria de noies dels mons àrabs, obtenint una gran educació en què va aprendre un munt d'idiomes fent el francès com la seva llengua pròpia. Després d'acabar els estudis va treballar com a periodista en un diari francès al Beirut i a més va ajudar a construir la secció cultural d'aquest aportant dibuixos animats i il·lustracions seves també.

Pensem a tornar al present i tractar de les escriptores més actuals, i veurem que tot hi que han anat apareixent dones que han desafiat les tradicions masculines dels mons àrabs, actualment encara és estrany veure dones que s'atreveixen a publicar les seves obres, a treballar del que volen o a dir el que pensen realment. Una de les dones que ha sorprès més a tots els ciutadans és Ahlam Mosteghanemi, escriptora algeriana que va començar a adquirir fama treballant en una ràdio per a tirar la seva família endavant. El seu pare es va preocupar de què obtingués una gran educació tant personal com intel·lectual i la va servir d'exemple llançant una campanya d'alfabetització i supervisant la distribució de terres als més pobres, ja que com que va ocupar llocs alts en el primer govern algerià doncs ho podia fer. Per mostrar el que queda per avançar encara s'ha de dir que ella

és considerada com la primera dona àrab en publicar una recopilació de poesia en àrab, cosa que demostra les poques possibilitats que tenen les altres per a aconseguir-ho si una ha tardat tant. Ella es trobava en un moment de la història del seu país que intentava recuperar-se d'un passat colonial que havia causat milions de morts i tot hi que les dones havien lluitat amb els homes per a fer fora els colonials van ser renegades igualment a les seves funcions tradicionals. És a dir, a seguir satisfent els plaers dels homes, i això l'Ahlam no ho va poder suportar i a partir d'aquell moment va començar la seva lluita contra el sexisme. El seu rebuig cap a les costums antigues del seu país va provocar la seva expulsió de la unió d'escriptors d'Algèria i també, la universitat d'Alger va rebutjar la seva beca, ja que considerava que els alumnes amb els quals es topés tindrien una mala influència endavant que els portaria pel camí equivocat. Aquestes inquietuds que ella tenia les va plasmar en algunes de les seves obres i el seu treball literari va ser tan bo i tan important que desenes de tesis d'universitats i treballs de recerca s'han basat en el seu treball sent tot un elogi perquè tot hi no rebre massa premis literaris ha aconseguit una gran fama literària més que merescuda. La seva obra ha estat traduïda en diversos idiomes i ah estat portada a diversos països per diferents editorials. A part d'escriure va fer de mestre i va donar classes en diverses universitats incloent la de Yale i la de Michigan. Va ser premiada amb un total setze premis per la seva carrera professional i va arribar a publicar des d'antologies de poesia fins a novel·les en què una d'elles va ser tota una revelació. Em refereixo a la seva obra «Memòria de la carn» que al ser mostrada a l'editor aquest no va tenir cap dubte que seria tot un èxit i així va ser quan en sortir a la venda i la gent al veure que tractava temes com l'amor però portat a un extrem dramàtic se'n van sentir atrets.

Si parlem de bones escriptores àrabs hauríem de mirar la novel·lista d'Israel Liana Badr, autora que a més de literatura s'ha dedicat també al cinema fent curtmétratges. Va estudiar molt i va aconseguir obtenir una llicenciatura en filosofia i psicologia i també va obtenir un màster de la universitat de Bierzeit. Ella també va tenir la guerra molt present en la seva vida, ja que per culpa seva no va poder acabar els estudis. Això no la va frenar i va decidir treballar com a voluntària en diverses organitzacions de dones palestines i també com a periodista i editora però al final la guerra va guanyar i es va haver d'exiliar de Palestina, el seu país natal. Badr és considerada una de les escriptores àrabs més prolífiques, ja que va cultivar diferents gèneres literaris ja sigui novel·les, contes, reculls de poesia i contes infantils que van tenir molt èxit i van ser traduïts en diferents idiomes. Ha realitzat i venut un munt d'obres i també ha dirigit i ha estat la guionista d'un total de set pel·lícules.

Com bé sabem als països àrabs les dones ho tenen molt complicat per destacar en qualsevol àmbit de la cultura encara que com hem vist anteriorment no és impossible. Són cultures on destaquen sobretot homes que segueixen un estil d'escriptura tradicional i que normalment no varia massa. Destaquen un munt d'homes com Naguib Mahfuz, molt famós sobretot en el seu país, Issa Makhoulouf, el ja mort Abd al-Rahmān Munif... són autors que van tenir èxit però si moltes dones haguéssim tingut permès escriure haurien triomfat més que aquests homes? Per desgràcia mai ho sabrem però sí que podem destacar altres dones que els hi han fet competència a aquests.

Després d'aquest petit incís tornem a analitzar i descriure autores. La següent a mencionar és Huda Barakat, una escriptora libanesa que després de publicar la seva primera recopilació de relats no va deixar d'escriure, creant a posteriori novel·les que tindrien èxit i fama tant amb la crítica com amb el públic. Ella també va veure de primera mà desgràcies, ja que quan ella estava estudiant a França, ja que es va arribar a llicenciar en literatura francesa, va esclatar la guerra civil a Liban, el seu país natal, i va decidir anar cap allà suposadament per a ajudar. Més tard abandonaria aquest país amb els seus dos fills i tornaria a Paris però això no va fer que ella parés d'escriure. Les seves obres han estat traduïdes a diversos idiomes inclòs el Francès. A part d'escriptora també és artista i periodista però sempre ha destacat sobretot en l'àmbit literari amb obres com «La pedra del riure escrita en 1990» o «el meu senyor i el meu amor» obra publicada en el 2008.

Com Barakat hi ha més escriptores que van patir els efectes de la guerra civil al Liban i una d'aquestes és l'escriptora i periodista siriana Ghada al-samman, una dona que era i és una defensora

dels drets de les dones, ja que és considerada una defensora del feminisme musulmà. El morir la seva mare quan ella era molt petita va ser educada pel seu pare junt amb el seu germà. A aquesta educació va contribuir en la seva visió del nacionalisme de l'estat sirí. Després de diversos esdeveniments, quan va créixer va abandonar Síria per a instal·lar-se permanentment a Beirut on es casaria amb un editor que va fundar revistes i on ell i Ghada van aprofitar per a plasmar la seva idea tant de rebuig pel colonialisme, per tant cercant per una revolució siriana i mostrant les seves profundes idees feministes reclamant una justícia social, política i econòmica cap a la figura de les dones. Sense poder aguantar més el que causava la guerra civil del Líban en 1984 van decidir exiliar-se a París on va seguir escrivint assajos i novel·les. Per desgràcia en morir el seu marit en el 2007 va decidir deixar d'escriure tot hi que hi ha obres ja escrites que no estan publicades situades en un banc suís esperant ser mostrades en un futur. En la seva trajectòria literària va tractar sobretot temes polítics i morals de Síria i Palestina. És una autora que va una profunda crítica a alguns aspectes de la cultura àrab considerant els seus escrits com una sèrie de col·lecció de despertadors literaris que intenten despertar les consciències i creativitat d'aquells que estan disposats a escoltar altres veus i tenir un sentit crític. En el 1992 va fer una cosa per la qual se la va considerar molt valenta que és publicar cartes d'amor que li havia enviat una parella que havia tingut feia bastants anys. En ser la primera persona que ho feia als països àrabs va tenir molta controvèrsia i es va considerar com l'inici d'un gènere i la seva publicació es va interpretar en el seu moment com un èxit feminista al ser el primer cop que unes cartes d'amor d'un home eren recopilades i publicades per una dona. Això va patir molta polèmica, ja que alguns ciutadans creien que per algun motiu aquelles cartes embrutaven la causa palestina. Ghada ha estat considerada una de les escriptores àrabs que més ha tractat les condicions de vida i el punt de vista femení en la seva obra literària. En molts escrits busca la revolució de la dona perquè pugui expressar el que pensa i perquè tant homes com dones siguin iguals davant les lleis i la cultura.

A part de Ghada i altres mencionades abans, hi van haver altres escriptores que degut a algunes guerres van haver d'exiliar-se del seu país natal i un altre cop instal·lar-se a França. Ara estem tractant de Salwa Al-Neimi escriptora siriana que va realitzar estudis variats com literatura àrab en la Universitat de Damasco i va finalitzar els seus estudis amb arts cinematogràfiques, teatre i filosofia islàmica en la universitat de Sorbona. En la seva obra tracta l'erotisme àrab a partir d'un estil audaç i ple d'humor. Era i és molt aclamada per la gent i fins hi tot ha arribat a col·laborar amb diverses revistes. A diferència de Ghada ella no va publicar res defensant el feminisme però igualment alguns països no van voler publicar obres d'ella en les seves llibreries perquè consideraven que algunes idees mostrades en tals obres podien tenir una influència equivocada en la societat establerta.

Fixem-nos ara en l'escriptora palestina Sahar Jalifa, dona que va aconseguir un màster en literatura anglesa estudiant en els estats units. Al tornar a Palestina va ser nomenada directora d'activitats culturals i també, com no podia ser d'una altra manera, directora de relacions públiques de la universitat de Birzeit. També a posteriori va fundar l'actual centre d'estudis femenins de Nablus del que també en va ser la directora. Ho va fer perquè les dones poguessin disposar d'una educació encara que en aquella societat no estava ben vist, com s'ha dit algunes vegades amb anterioritat, que les dones rebessin una educació igual o superior als homes. És una autora que en vint anys ha guanyat tres premis literaris. Han estat el premi Alberto Moravia en 1996, el premi Quasim Amin de literatura femenina més que merescut a causa de la feina realitzada i ben feta i per últim li van entregar en el 2006 el premi Naguib Mahfouz.

Als països àrabs sobretot, les dones segueixen tenint problemes per a expressar-se lliurement, ja que són unes cultures molt radicals influenciades per la religió musulmana. A occident va ser degut sobretot al cristianisme i en concret a l'església que en la cultura no està ben vist ser una dona escriptora. Es considerava que el sexe femení havia de quedar-se a casa fent les feines domèstiques i que no podia tenir accés a res més. A Europa a Amèrica i a altres llocs encara hi ha gent que segur que ho creuen però en la cultura àrab això segueix estant molt present encara que

cada cop vagin sorgint més escriptores.

Havent recorregut bastants parts del món per analitzar la literatura que hi ha en cada cultura i veient la diferència de visibilitat que hi ha històricament entre homes i dones en àmbit literari, s'ha vist el que ja es sabia, que tot hi tenir-ho difícil, algunes dones no es van rendir i no es van conformar amb la vida que els altres tenien dictada per a elles. Destaquen molts més homes que dones. Aquest treball serveix per a saber si actualment aquesta diferència segueix sent molt gran però per a saber sobre el present s'ha de tenir en compte el passat.

Durant tot el trajecte hem vist diverses dones però no he mencionat moltes que van cultivar les seves pròpies obres. Dones que molt possiblement la gent les desconeix però que estan en la història com les valentes que van lluitar contra una societat opressora. Faré una llarga llista i procuraré mencionar dones d'abans del segle XXI i que no les hagi tractat abans. Autores com Teresa de Cartagena, Willa Cather, Bettina Brentano, Ingebor Bachman, Aurora Bertrana, Hidegarna de Bingen, Natalie Barney, Marie-Catherine d'Aulnoy, Marilyn French, Joaquina Comella, Ernestina de Champourcín, Imma Monsó, Elsa Morante, Sigrid Undset, Edna St. Vincent Millay, Pauline Mary Tarn, Amelia Varcárcel, Anne Sexton, Medeleine de Secudéry, Aurore Dupin, Vita Sackville, Luisa Sigea. En podria dir moltes més que han estat oblidades o que no van rebre el reconeixement que es mereixen però llavors aquest treball seria més llarg que la Bíblia.

Actualment es cultiven una gran varietat de gèneres literaris, no hi ha un moviment o corrent en concret que dicti com s'ha d'escriure i això afavoreix a la creativitat i a l'originalitat dels autors. En la literatura juvenil en concret ara sobresurten la ciència ficció de distòpies i moltes vegades són autores les que sobresurten en aquest àmbit. Tenim exemples clars de Suzanne Collins, l'escriptora dels «jocs de la fam», trilogia que va guanyar fama mundial amb l'adaptació al cinema. Un altre exemple va ser Veronica Roth que va apostar per la seva saga «Divergent». Però si hem de tocar literatura juvenil, és obligatori mencionar a una de les autores més aclamades mundialment. Escriptora que va realitzar una de les franquícies més exitoses de la història demostrant que els homes no són els únics capaços d'escriure literatura fantàstica de qualitat. Jean Rowling. Nom que segurament si se li pregunta a algú que sap mínimament de literatura sabrà qui és, li hagi o no li hagi agradat. Però al principi no li va resultar fàcil treure els seus llibres. Les editorials consideraven que per ser una dona que a sobre del seu gènere, escrivia literatura fantàstica, al públic no li interessaria i seria un producte destinat al fracàs. No va ser fins que un dia de 1997 l'editorial Empúries va decidir publicar la seva obra, però van decidir retocar-li una mica el nom a l'escriptora perquè no es veiés que era una dona i així el públic podria comprar-lo sense «problemes». A partir d'aquell dia és coneguda com a J.K.Rowling. A més de ser molt famosa pels seus llibres és coneguda per convertir-se de pobra en multimilionària en només cinc anys. Depèn de com ho mirem podríem dir que ella va ser de les primeres escriptores a tenir una fama mundial i una valoració merescuda i tot hi que actualment segueixen publicant més homes que dones com veurem més tard, cada cop van tenint més presència i es van atrevint a escriure, ja que socialment, avui en dia almenys en el món occidental o està mal vist que una dona publiqui o escriui. Posteriorment es mostrarà una diferència de la quantitat d'autors i d'aurores que venen llibre i a més ho separarem per gènere literari, ja que moltes vegades s'acostuma a situar la figura de la dona normalment en la literatura romàntica. I és mentida. Fa un moment he dictat algunes escriptores de fantasia actuals on també hi podria afegir a Margaret Ogden, a Dorothy Hearst... si viatgéssim cap a la novel·la negra veuríem a Mary Higgins Clark, Gyllian Flyn, Paula Howkins, Shari Lapena o la molt reconeguda Dolores Redondo. Són algunes perquè no es poden posar totes en poc espai, ja que ara n'hi ha moltíssimes tot hi que encara en són poques. Una mostra que estem avançant és que en el segle actual, en deu anys tres dones van aconseguir guanyar el premi novel de literatura, que abans quasi sempre er no dir sempre, se li entregava a un autor de sexe masculí. Cada cop és més fàcil que les dones ho puguin aconseguir.

Comencem a explorar el món de la poesia actual per a veure si la dona hi té visibilitat actualment. Aquest àmbit literari actualment per desgràcia no és que la gent més abunda a consumir

i això provoca que siguin les editorials petites les que lluiten perquè la seva influència creïxer. Actualment una autora que destaca i que està aclaparant fama a poc a poc és Elvira Sastre, autora de només 25 anys que tot hi la seva curta edat ja ha arribat a publicar dos poemaris i una antologia poètica. És reconeguda tant en àmbit nacional com internacional fins a tal punt que setmana rere setmana els seus llibres de poesia han estat entre la llista dels més venuts.

Loreto Sesma és un altre exemple que la joventut no importa, ja que amb només 21 anys ja té publicat més de dos poemaris. També en són exemples la sevillana Sara Búho, la Valenciana Nerea Delgado o Irene X, poeta que va aconseguir difondre els seus escrits a través d'internet i aconseguir convertir-se en autora. Són una nova generació de poetes que cada cop s'està fent més gran i que a les editorials no sembla que els importi si el que estan publicant és d'un noi o d'una noia, ja que la qualitat es veu es vulgui o no. Aquestes noies han aconseguit el que no van poder les dones del segle passat en què en la poesia, encara seguien molt per sota del que es mereixien. Als Estats Units també s'estan millorant aquestes coses. Però potser abans d'explorar la literatura d'alguna poeta hauríem de veure la diferència de gènere en la literatura en general i no només en la poesia.

Una altra cosa bona és que actualment s'estan adaptant obres literàries al cine on no preocupa si és d'un home o d'una dona. D'ençà que es van estrenar les pel·lícules de Harry Potter les empreses cinematogràfiques no han deixat de donar oportunitats a dones que ja estaven triomfant en la literatura i que les porten a una fama mundial.

Aquesta evolució és degut als esforços que van fer les autores dels anys passats, moltes de les quals hem tractat aquí però que moltes altres no han tingut l'oportunitat de ser mencionades. Ara moltes autores poden publicar i és gràcies al fet que en el passat hi va haver persones que no es van conformar i van lluitar per a canviar les coses.

Al llarg de la història aproximadament només unes setze dones han guanyat el premi novel de literatura. Una altra cosa que caldria mirar-se és que hi ha una estadística que diu que en els llibres de text, dels referents culturals i científics que se'ls presenta als alumnes només un 7,6% són dones. Per exemple en un institut de València unes persones van fer un estudi sobre la presència de dones en els llibres en els quatre cursos de l'ESO. Va sortir només un 7,5%. Es van analitzar 109 llibres escolars de tres edicions diferents. Altres grans descobriments que van fer profunditzant més (vull deixar clar que aquestes dades no les he fet jo, el mèrit no és meu) és que entre primer i segon de l'educació secundària obligatòria les dones només són mencionades en un 10% d'ocasions i en tercer i quart només un 7% fet que permet veure que mesura que passen els anys la dona encara té menys importància, almenys en aquell institut de València, però vaja que en qualsevol suposo que serà més o menys així. És que bàsicament, totes les autores tractades anteriorment la majoria, anem més enllà, potser a l'escola només s'han mencionat un 5% de les escriptores d'abans. És una xifra que sembla molt exagerada però que si fem memòria i intentem veure quantes dones i quants homes hem estudiat en l'escola molt segur diríem la gran majoria homes. Això és un gran problema, ja que dóna a pensar que s'està transmetent una cultura sense dones. Potser la gent sabrà sobre cultura femenina fora de l'escola però dintre està clar que no.

Hi ha una qüestió ja tractada en la secció de les preguntes a les professionals però que vull destacar més per a comprovar si s'està fent justícia o no. A l'escola es presenten molt poques dones per a estudiar, això ho acabem de dir, però clar ens hauríem de plantejar d'on ve el problema. La qüestió aquí és que qui són les persones que trien els llibres. Molt possiblement seran la majoria homes. Si no fixem-nos en els crítics literaris. Sabem que poques dones aconsegueixen rebre un premi literari però si veiem que el 85% dels crítics són homes llavors no és tant estrany. No tinc proves que confirmen això, són suposicions, però és molt curiós que hi hagi tants crítics homes i tan pocs premis guanyats per dones.

Una xifra que demostra que les dones sí que poden atrapar al públic i fer bona literatura és que en 2009 a França sis dels deu llibres més venuts van ser escrits per dones. Això va ser notícia i no ho hauria d'haver estat, ja que homes i dones des de sempre haurien d'haver estat en iguals condicions en poder publicar llibres. Si això va ser notícia, vol dir que avui en dia encara ens queda

molt per avançar. Fins hi tot ara en 2017, hi ha molt rebombori quan una dona treu un èxit de ventes. Passa el mateix per exemple amb el dia de l'orgull gay. Si existeix encara aquest dia, vol dir que encara existeix gent homòfoba que no deixa a la gent en pau i que ens queda molt per avançar perquè aquell dia es defensen uns drets i un respecte que fa temps que haurien d'existir. Però vaja que em desvio del tema.

Per això existeix el feminisme, perquè dones defensin la seva llibertat per escriure i publicar fent, com dia Mª Ángeles Cabré en el seu llibre «llegir i escriure en femení» recuperant tot el que van fer les predecessores. Potser estaria bé que en les escoles es transportessin les idees feministes a les classes com si fos una teoria cultural més que és important d'aprendre. Com sempre ha passat hi ha gent que no hi està d'acord. Homes que se senten superiors a les dones i que davant de la valentia de les feministes tenen por que per culpa d'elles els seus drets siguin vulnerats. Fins hi tot hi ha dones masculistes que consideren que estan per sota del gènere masculí, molt possiblement produït per una mala educació. Hi ha un autor que tot això que he dit ho plasma molt bé en les seves novel·les. S'anomena Stephen King i és conegut sobretot pels seus llibres de terror. Ell moltes vegades ens mostra una dona sotmesa a la voluntat de l'home que s'ha d'enfrontar primer amb ella mateixa per a després intentar-ho amb l'home que l'atordeix. Tenim l'exemple de Beberly Marsh, primer maltractada pel seu pare i després pel seu marit però aconseguirà escapant dels dos amb certa valentia. Sé que aquest treball tracta de la dona com a escriptora i no com a personatge però també cal saber com eren els personatges femenins abans per a saber en què es poden haver influenciat algunes escriptores.

En les últimes pàgines s'estan mostrant temes que potser no són massa importants per al desenvolupament del treball però sí que s'han de tenir presents.

Com porto dient fa estona, ara la dona sí que pot escriure i fins hi tot fer sagues que són normalment ben rebudes per al públic, però hi ha estadístiques que per desgràcia no puc mostrar que ens ensenyen que moltes de les trilogies i sagues enviades a les editorials mai arriben a ser publicades mentre que d'homes n'hi ha un munt encara que la història no sigui massa bona o no tingui una qualitat literària massa destacada.

Hi ha una xifra interessant que va publicar una youtuber que es fa dir «llibres de Maria Antonieta», el qual vaig veure dues setmanes després d'escollir el tema, en què deia que les editorials que més obertes a publicar llibres escrits per dones, el percentatge és del 25%. És a dir, que de totes les llibreries, en teoria només un 25% intenta publicar igual nombre d'autors que d'autores. És una xifra molt important i interessant però que vull deixar clar que no la vaig descobrir jo a almenys que no vaig fer jo els càlculs per a arribar a una conclusió. Però, si ens hi parem a pensar és molt crític. Només un 25%! I a més, que segur que moltes d'aquestes editorials deuen rebre tants llibres que molts no els poden publicar i les dones es poden quedar en buit. Són coses que han de canviar però ja. Una altra cosa molt interessant que va dir aquesta noia és que volia llegir més llibres de dones però que estava d'acord amb una frase que havia escoltat. Que per a llegir bastants llibres de dones s'ha de voler de debò.

Abans (en aquest treball hi ha molts flashbacks) en algun punt del treball, hem parlat de les autores que es tracten en l'escola. És a dir, els autors que ens presenten i ens fan estudiar amb els llibres de text en les classes de literatura. Hi ha una dada molt interessant que va fer el professor i escriptor Juan Cuadra que deia que un llibre d'editorial Sm de llengua del curs de quart de l'ESO tenia 97 autors i 6 dones autores. La diferència era realment molt gran i aquesta és una dada que demostra que la dona en la literatura no té quasi gens de visibilitat.

És molt fàcil tractar teòricament la visibilitat de la dona en qualsevol àmbit però més temps costa comprovar si estem en el cert o no. He mencionat algunes autores però hi ha moltes altres que potser no destaquen tant però que igualment estan intentant publicar llibres i ho estan aconseguint i en aquest treball, dintre de poca estona, veurem si la xifra de diferència de gèneres respecte a escriptura és molt gran o no. És considerable, tant si ens centrem en el present com en el passat i em fa l'afecte que això serà així durant molts anys. Fins que de debò tota la societat no vegi que hem

d'evolucionar costarà molt que les coses canviïn.

Fent aquest treball no puc evitar trobar semblances amb un altre que vaig trobar quan estava finalitzant el meu. Una alumna de la universitat oberta de Catalunya anomenada Noelia González Hernández va fer en el seu dia un treball semblant al meu però pel que he vist molt més concret, ja que analitzava la visibilitat de les dones en un programa de literatura. Ella també va preguntar a altres escriptores i com jo va fer estadístiques. La menciono simplement perquè es vegi que jo no sóc l'únic que pensa a fer treballs com aquests. Dit això, seguim.

Per saber quina visibilitat tenen les dones que més que centrar-nos en estadístiques d'escriptores, ja que, qui millor que elles perquè ens mostrin percentatges. En el 18 d'octubre del 2016 el diari la Vanguardia va treure una notícia on certes escriptores denunciaven la discriminació que patien en els actes públics declarant que només un 10% dels grans premis guanyats són guanyats per dones, dada que té relació amb altres mostrades amb anterioritat. En aquest mateix article es diu una cosa molt interessant amb la que es podria resumir tot el treball. Com bé deia Bel Olid, si desapareixessin els llibres escrits per homes de la biblioteca de Catalunya quedaria pràcticament buida. Comte que això ho diu un home.

Les dones tenen menys visibilitat, això tots ho sabem però el que la gent no sap és que hi ha algunes associacions com la «Associació clàssiques i modernes» o federacions com la «federació espanyola de dones directives» intenten fer visibles a certes escriptores i a la seva obra. Una altra cosa que sembla que no surti a la llum són actes com el de «editatona» que és un acte on l'objectiu és renovar o millorar articles per a donar més importància al paper de la dona com a escriptora. Això no té gaire força social però almenys algú intenta millorar les coses.

Anem ara a fixar-nos en el punt de vista d'una pàgina feminista. Les que han escrit l'article diuen el mateix que jo, que si les dones en la literatura han estat renegades però que igualment n'hi ha hagut i n'hi ha de molt bones i ara la pàgina, que per cert és la de «cosas de mujer» va fer una llista de les dones escriptores més importants. Són només deu, i la gran majoria les he mencionat ja i la meitat d'elles són de literatura juvenil. I això que aporta al meu treball? Només el fet de poder veure que les dones que es destaquen quan es fa una llista d'aquest estil són quasi sempre les mateixes, J K Rowling per exemple, ella mai falta. Si més dones poguessin publicar les seves dones, potser les recomanacions serien més variades. On vull arribar és que sembla que la literatura escrita per dona sigui limitada i que per tant no se li hagi de fer tant cas. Fins hi tot una pàgina feminista es redueix a les escriptores que coneix tothom.

Una altra pàgina que també podríem considerar feminista però que tampoc n'estic del tot segur (pàgina no, blog) mostra el que per als usuaris són les millors escriptores espanyoles del moment. Les primeres que ens surten són dones que fins a aquestes altures del treball (aquesta pàgina està sent feta ja entrant al Setembre) no havia vist fins ara. Lucia Echeverria seria una d'elles a l'igual que Elvira Lindo. D'altres eren molt famoses com era d'esperar com Almudena Grandes, Glòria Fuertes o Matilde Asensi. La web que ofereix la informació és la de «millors llistes i rankings»

Una altra manera eficaç de veure importància que se li dóna a les dones en la literatura són els llibres que seran adaptats al cinema. La literatura i el setè art han estat sempre donats de la mà i a part d'en la literatura juvenil i la romàntica, que són els àmbits en què més dominen «algunes» dones, en els altres no s'acostumen a fer-se pel·lícules. Un exemple seria Robin Hobb. Els seus llibres de fantasia èpica podríem dir que al llarg dels anys han venut més o menys el mateix que els de la saga del corredor del laberint escrits per James Dashner. A veure, que personalment estic d'acord que les sagues no s'hagin adaptat perquè seria massa complicat de fer-ho però que ni tan sols s'ho hagin plantejat em crida l'atenció. Un altre cas seria el de les escriptores de Dragonlance. Els seus llibres al llarg dels anys han venut bastant més que molts dels llibres actuals que estan tenint pel·lícules mediocres. O fins hi tot amb l'univers de Trudi Canavan. Jo crec, no és confirmat, són especulacions, que és perquè són dones i escriuen fantasia èpica que no és juvenil. Crítics han arribat a comparar les trilogies de Robin Hobb amb la saga de fantasia famosa arreu del món anomenada Joc de trons i fins hi tot l'autor va recomanar els llibres de l'escriptora. Perquè no se li fa

tant cas doncs, perquè els llibres de fantasia èpica de les dones estan tan desapercebuts? Com van veure en els llibres publicats de fantasia, la visibilitat de la dona és pràcticament nul·la.

Amb anterioritat, quan analitzàvem la literatura d'altres països que no fossin d'occident vam veure que per allà les dones tenien encara més complicacions per a viure i per escriure que aquí. I això es veu molt quan de cop i volta el diari «el mundo» treu una curiosa notícia. Es veu que entre els anys 80 i 90 una escriptora Libanesa anomenada Hannan Al Sheikh va publicar un llibre presentant personatges femenins forts i se suposa que això la va fer molt famosa. Actualment aquesta dona segueix sent una figura important i cada cop que torna al seu país natal després dels seus viatges és aclamada pels periodistes nacionals i internacionals. I que significa això? Doncs que encara no hi ha prou dones en aquells països que puguin publicar un llibre. Ella és important perquè va ser de les poques que ho va poder fer i va ser tota una novetat. Les altres han de viure renegades com sempre ha passat en molts llocs del món. Ara, molts dels llibres de l'autora mencionada estan prohibits a molts països àrabs degut al seu missatge revolucionari i a la seva crida perquè la situació de les dones canviï. Moltes vegades quan diem que actualment anem per bon camí però ens queda una mica és perquè no mirem més enllà d'on volem veure. Durant tres pàgines he estat analitzant actualment dades sobre el paper de les dones i com ja em va passant quan estava comprovant la història he hagut d'anar especialment a buscar informació sobre els països que sembla que estiguin molt lluny del nostre abast. Sembla que als medis i a les pàgines web no els interessa que sapiguem aquestes coses i sembla que nosaltres mateixos nio ens ho plantejem.

L'islam té molt que veure en això, ja que si analitzem una altra notícia com la que ens va afavorir webislam al publicar-se una obra «com jo vaig matar a sherezade» on sortien dones que no tenien els tòpics literaris àrabs d'una dona inculta i sumisa va resultar tota una novetat entra aquells països. I així em podria passar tot el dia.

És curiós com a aquí quasi no li fem cas a aquests temes. És veritat que a la gent sembla que tampoc li importin les dones d'aquí però a les dones de més enllà de l'occident encara menys, sembla com si no existeixen. De l'únic que es parla d'aquells llocs és de les guerres i la fam i mai de les esperances que poden aportar escriptores amb les seves obres.

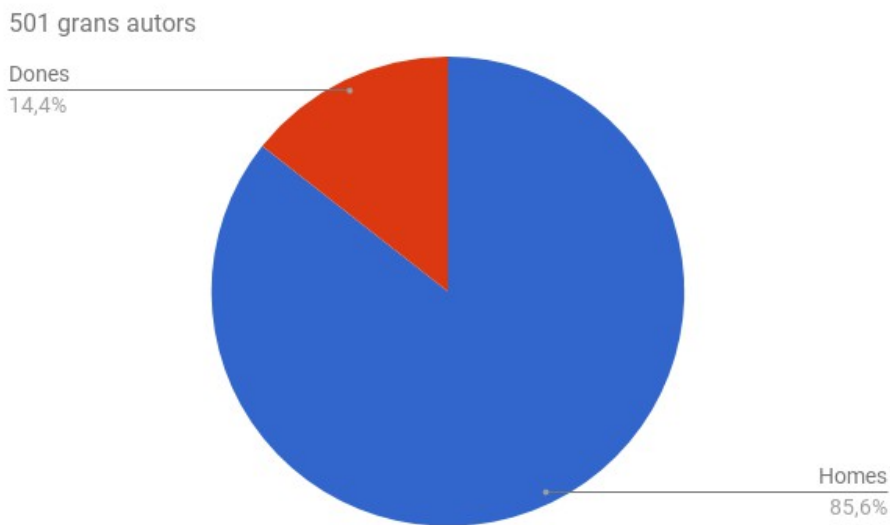
Per a les és escriptores magrebines per exemple la seva situació no és millor, ja que tenint en compte la publicació que va fer el diccionari de la Zeidan, donant-li visibilitat a diverses dones, que és d'agrair, doncs d'aquella llista, un total de 1271 escriptores, només 73 eren d'aquella regió. Amb això vull dir que està molt bé que cada cop les dones puguin escriure més i es puguin deixar veure però cal que en cada país puguin tenir aquesta oportunitat, un dret que hauria de ser universal però que en els països «subdesenvolupats», o almenys considerats així, sembla que això no es compleix. Ja ho he mencionat en altres parts del treball, que a occident tampoc és que destaquin masses dones. El que passa és que hi ha escriptores que fan molt soroll i venen un munt de llibres però aquestes són algunes afortunades com la J K Rowling. Aquesta qualsevol cosa que publiqui de Harry Potter, dic aquesta saga perquè ha publicat més coses que no han tingut èxit, doncs es vendrà segur i altres dones que vulguin introduir-se en el món de la literatura doncs tindran molts més problemes que altres que porten anys a dintre.

El seu cas és el de bastantes més autores. Les feministes són algunes de les que lluiten per a aquestes coses canviïn. Però la qüestió és que existeixin les feministes no és bona senyal, perquè això vol dir que encara hi ha molta gent que pensa d'una manera equivocada. Si no fes falta un canvi no hi hauria feminisme però encara hi ha molt masclisme, i no només en la literatura. Però vaja, que almenys hi ha algú perquè les coses facin un canvi i perquè totes les dones del món puguin sortir del seu amagatall i declarar el seu dret de ser lliure. Dret que no hauria de fer falta reclamar perquè des d'un principi tots hauríem d'haver estat iguals.

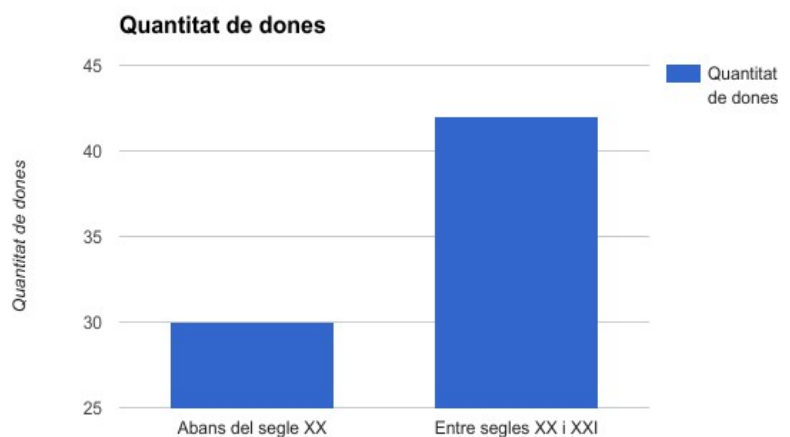
3- La visibilitat actual de les escriptores

Al llarg de 25 pàgines hem fet una exploració del paper de la dona en el passat i algunes dades sobre autores en el present. Però ara aprofundirem res. Deixem-nos de teories que el que de debò demostra alguna cosa són les dades. Anem a fer recomptes. Tots els gràfics mostrats a continuació són de font pròpia.

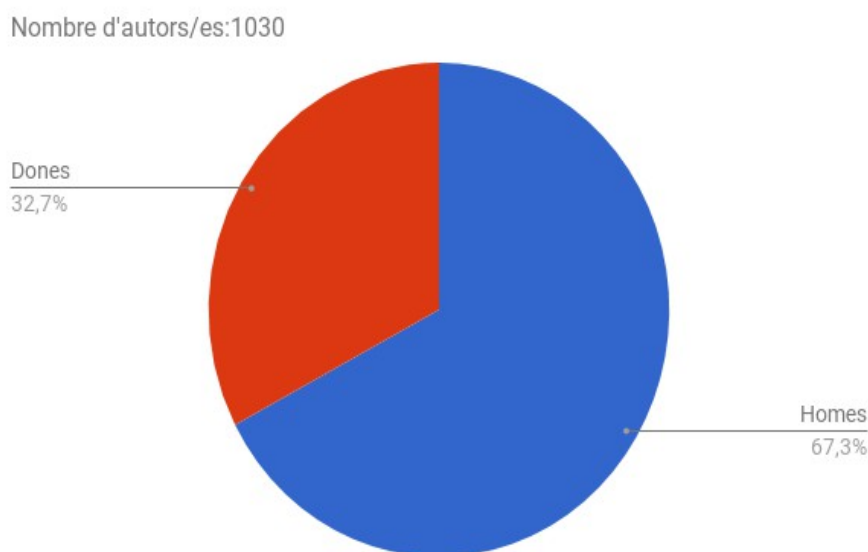
Per a veure la quantitat de dones que destaquen en la literatura vaig agafar un llibre anomenat «501 grans autors» de Julian Patrick on vaig poder comprovar la gran diferència de visibilitat de gènere entre les dones i els homes. Dels 501 grans autors que es destacaven només hi havia 72 dones on 42 d'aquestes dones són del segle XX i algunes encara segueixen vives.

Com podem veure la diferència de presència entre dones i homes al llarg de la literatura (pel que es veu en aquest llibre de Julian Patrick) és considerable i com podem veure la majoria de dones que destaquen són d'entre els segles XX-XXI. Podem veure que en aquests segles destaquen moltes més dones que en els altres.

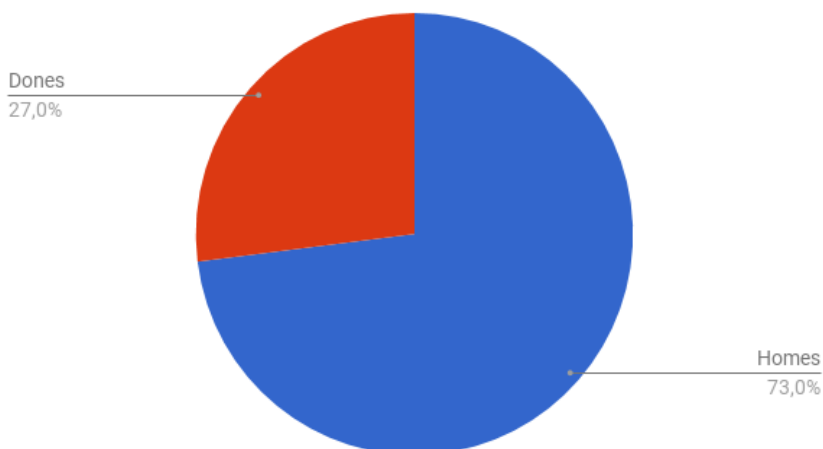
Arribat un moment vaig voler fer una estadística més gran però agafant les dades d'una altra font i, per tant vaig decidir contar quants autors i autores de novel·les hi havia en la biblioteca de Vacarisses. Només volia fer-ho amb novel·les per por que si em posés a contar tots els llibres de la biblioteca potser serien masses, però al veure la quantitat de novel·les que hi havia la meva preocupació era infundada. Em van sortir uns 1023 autors/es. Dies més tard vaig preguntar als bibliotecaris si aquesta dada era certa i no, resulta que eren 1030. Vaig decidir separar els llibres per gèneres i la diferència va ser descomunal. Dels 1030 autors/es 693 eren homes i només hi havia 337 dones. Es veu una diferència clara en aquest gràfic:

És una gran diferència si, però també s'ha de tenir en compte que és una biblioteca petita i que per tant no poden disposar de massa llibres... això pot ser una excusa? A partir d'aquí vaig anar a la biblioteca de Sant Celoni, ja que allà visc durant l'Agost, i vaig demanar als bibliotecaris si d'alguna manera podien fer-me una llista de la quantitat d'autors i de llibres que tenien i els seus noms. Hem van dir que no però hem van donar una cosa millor. Hem van ensenyar una pàgina web on podia entrar a un munt de biblioteques de Catalunya i mirar els llibres dels quals hi disposaven. La pàgina web s'anomenava aladi.diba.cat. Era molt útil però l'únic inconvenient és que literalment ensenyava tots els autors i llibres i en ordre alfabètic. Per què dic que és un inconvenient? Doncs perquè era massa informació que podria recollir en un temps molt llarg que no disposava. En la pàgina tu posaves el poble on volies mirar el llibres de la biblioteca i per exemple posaves la «a» en un apartat del buscador i et buscava els llibres per nom de l'autor en ordre alfabètic. Això anava molt bé però clar... en la de Sant Celoni posava que només amb la «a» hi havia 197 subpàgines per mirar amb 12 noms en cada una. I si anàvem amb la «b» disposaven de 290 subpàgines. I això només en Sant Celoni que tampoc és un poble massa gran i jo em disposava a comparar amb diverses biblioteques però vaig veure que no disposava de tot el temps que volia o necessitava. Per tant vaig decidir fer el següent: vaig decidir contar els 100 primers llibres de cada lletra de l'abecedari de la web amb unes quantes biblioteques. Fent-ho d'aquesta manera tot hi que gastaria molt temps també obtindria bastantes dades. A veure que això que estic dient ho pot fer qualsevol. Si una persona va a una llibreria i si fixa una mica en la diferència de publicacions entre els dos gèneres veurà que la diferència és molt gran. Però jo em disposava a fer-ho amb diverses biblioteques i tenia molta curiositat per a veure que en sortia d'aquest experiment.

Vaig començar amb la primera lletra de l'abecedari i vaig contar els 100 primers llibres d'aquell apartat. Em van sortir 73 autors i 27 autores. Si hagués seguit contant la llista d'homes hauria seguit en augment però jo tenia previst aturar-me al arribar als 100 llibres.

Quantitat de llibres en la biblioteca de St Celoni d'un total de 100 escrits per:

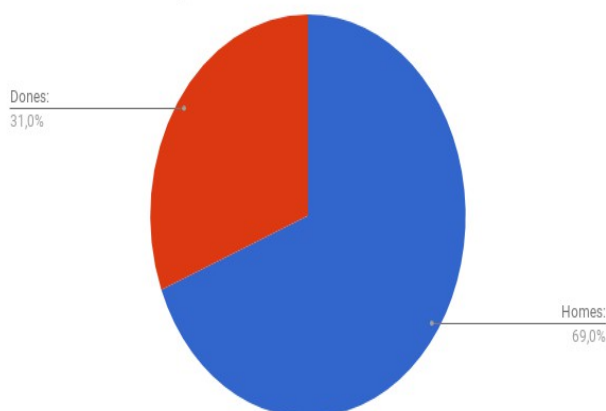

Vull deixar clar que aquí no es presentarà un gràfic de tots hi cada un dels apartats en que conto llibres. Només mostro aquest com a introducció i presentació del que em disposava a fer. A partir d'aquí ja vaig començar a contar tot el que tenia per davant però tenint present el temps i que material dels quals disposava.

Ara tocava seguir amb el recompte dels llibres de la biblioteca, de 100 en 100 segons passàvem de lletra en ordre alfabètic.

Al arribar als 400 llibres vaig decidir aturar-me per a comprovar quanta diferència hi havia. D'aquests llibres 276 eren escrits per homes i 124 per dones. Tenint en compte el que hem anat veient anteriorment no ens podríem esperar una altra cosa. Com no? Més homes que dones. Aquí sí que es pot demostrar el que he fet i que les proves són sòlides, a no ser que quan tingui que entregar el treball hagin canviat o hagin introduït nous llibres. En definitiva que aquí està el gràfic:

400 llibres escrits per:

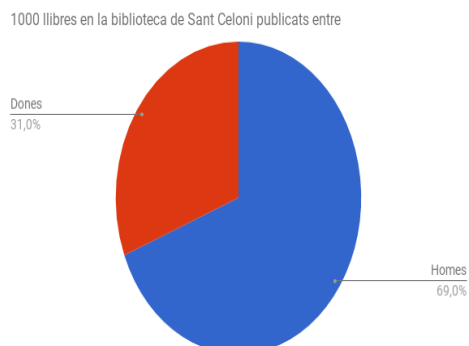
Un cop aquí vaig decidir contar fins a arribar als 1000 llibres. D'aquests llibres 690 eren escrits per homes i 310 per dones. Sorpresa!

Com bé es pot veure en el gràfic només un 31 % dels llibres que vaig contar eren publicats per

dones i el 69% restant pel sexe contrari. Potser si en comptes de cent llibres per apartat la quantitat de llibres escrits per dones augmentaria considerablement. És possible si, però ho dubto molt.

Aquestes dades donen la raó en la frase «encara ens queda molt camí per endavant. Jo opino que la societat està estancada, si ningú veu aquestes injustícies anem malament. Ja ho veia Virginia Woolf on en «la meva cambra» ella bé que mostrava quin era el paper de la dona en la societat i... Perquè hem evolucionat una mica de mentalitat que si no encara seguiríem amb mentalitats desproporcionades.

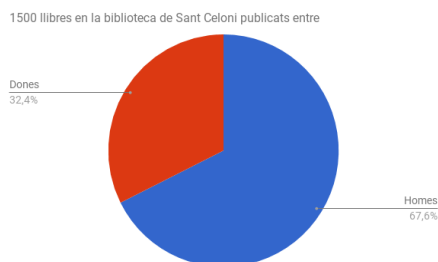
A continuació es mostrarà el gràfic:

Vaig seguir contant els llibres de cent en cent canviant de lletra i la quantitat de llibres d'homes s'anava disparant. Al contar 500 llibres més em vaig aturar. D'aquesta xifra 324 llibres eren publicats pel sexe dominant al llarg de totes les dades anteriors i 176 era del sexe amb una clara visibilitat inferior.

S'ha de dir que a l'arribar a la lletra «o» l'últim apartat que s'ha calculat en aquesta última parada, els llibres de dones quasi s'igualen als dels homes havent-hi un quasi empat en 52-48. No presentaré un gràfic sobre aquests 500 llibres sinó que ho ajuntaré amb la xifra total anterior per a veure com ha evolucionat la cosa. De moment tenim 1014 llibres publicats per homes escriptors i 486 per dones.

Aquí es mostra el gràfic i a continuació, ja sí que seguiria contant fins a arribar a la lletra «z» i començaria igual que aquí però amb una altra biblioteca.

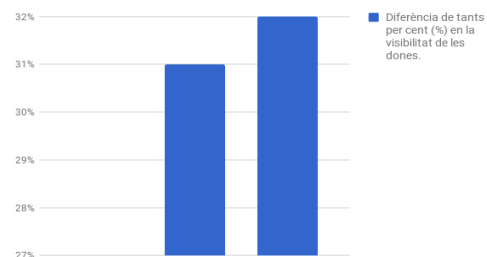
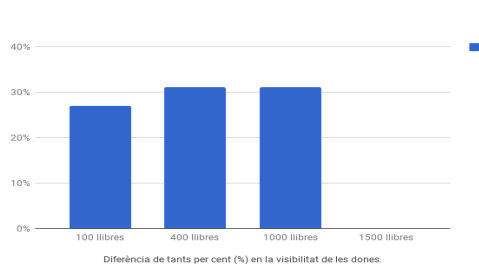

Com bé es pot observar en el gràfic el tant la visibilitat de la dona almenys en aquesta biblioteca augmenta un pèl a mesura que seguim contant llibres. El tant per cent augmenta. Ho mostraré en uns breus gràfics:

De la biblioteca de Sant Celoni només hi haurà un gràfic més perquè això no es faci repetitiu.

Vaig arribar per fi a totes les lletres de l'abecedari i la diferència de gènere respecte als llibres no va variar massa.

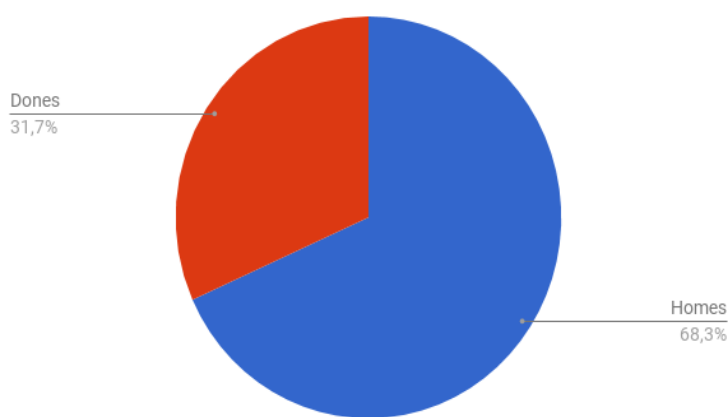
Al final, a l'acabar vaig veure que havia arribat a contar 1000 llibres més i que per tant quedava en total uns 25000 llibres, ja que , he d'aclarir, que la lletra «x» no l'he comptat perquè no hi havia quasi llibres. S'ha de dir que jo sabia que hi hauria diferència però no una tan gran, ja que hi ha 914

llibres de diferència. Dels 25000 llibres, 1707 eren publicats per homes i 793 per dones. I això que no vaig contar ni la meitat e llibres que hi havia en la biblioteca, cosa que fa pensar que la xifra dels llibres dels homes hauria augmentat molt.

Aquí us presento un gràfic del total de llibres i la desigualtat. Com es pot veure, l'augment del % mostrat anteriorment ja no existeix. El percentatge ha disminuït un 1% pel qual respecte a les dones.

2500 llibres de la biblioteca de St Celoni publicats per:

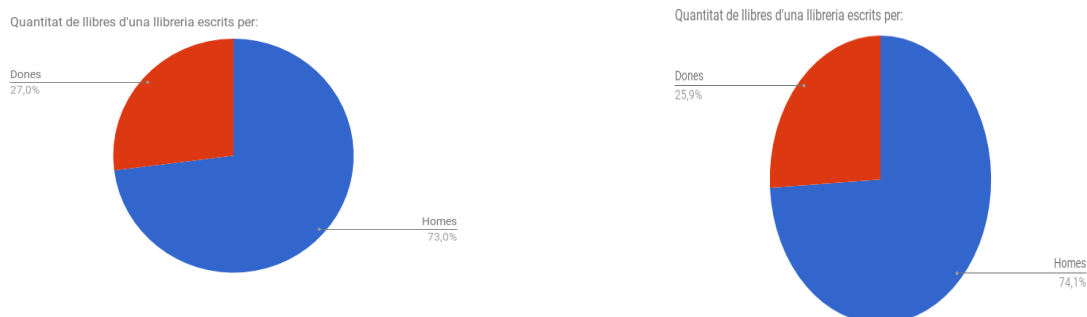
Hem observat i analitzat una biblioteca. Ara, jo no crec que la de Sant Celoni sigui l'única que disposa de més llibres d'homes que no pas de dones i això ho pot comprovar qualsevol donant una simple ullada en la biblioteca del seu poble mateix però com que sembla que ningú ho fa... aquíestic jo per a molestar una estona. Ara no em pararé a mirar ni la meitat dels llibres dels que s'han comptat amb anterioritat. Com a molt contaré vint per a cada part d'algunes biblioteques més i ja està, ja que si em dediqués a fer tant com en la de Sant Celoni, aquesta part del treball no s'acabaria mai. Al final vaig decidir que seguiria contant fins que amb un dels dos gèneres hagués arribat a cent.

Vaig tornar a entrar a la pàgina web que m'havien dit i vaig començar a contar llibres d'una biblioteca d'Esparreguera (no crec que em faci falta el seu permís, ja que aquestes dades són públiques). Quan vaig contar fins a aturar-me ja tenia cent homes escriptors i les dones ni si acostaven. Només 37 llibres eren publicats per dones. Vull deixar clar que jo no estic culpant a les biblioteques de no tenir massa llibres de dones, la culpa com ja he dit diverses vegades és de les editorials. Les editorials, suposo o vull creure, posen al públic el que els envien.

Al veure que seguir així era la millor manera per a fer més en menys temps doncs vaig seguir amb el pla establert. Ho vaig fer a sorts i va tocar analitzar una biblioteca de Castellbisbal. Les xifres van ser quasi iguals, amb la diferència que en aquest cas en comptes d'haver-hi 37 dones n'hi havia dues menys. No va ser cap sorpresa tot hi que jo tenia esperances de que la cosa estigués una mica igualada, però com es veu eren infundades.

Vaig seguir mirant més biblioteques i en la majoria la diferència era més o menys la mateixa. Hi havia pocs llibres de dones però almenys n'hi ha no? Segur que aquest plantejament és el que porta al que la gent no mogui un dit.

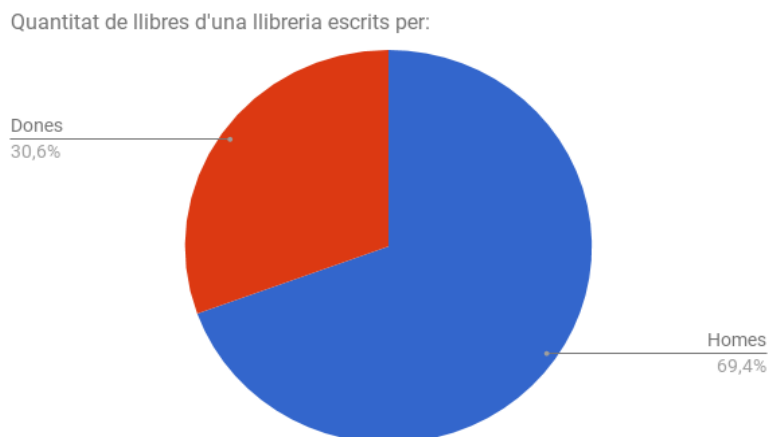
Els gràfics que mostro a continuació he intentat que siguin el més petits possible però alhora que és puguin veure bé. El motiu és que no vull ocupar massa espai només amb gràfics.

Com veiem el tant per cent d'aquestes dues biblioteques està més o menys igual (entre les dues vull dir, no entre els gèneres) Anem a encaminar-nos cap a una altra biblioteca per a veure si això segueix així. Sóc conscient que moltes biblioteques és possible que tinguin els mateixos llibres però n'hi ha de més petites i de més grans, per tant tot varia.

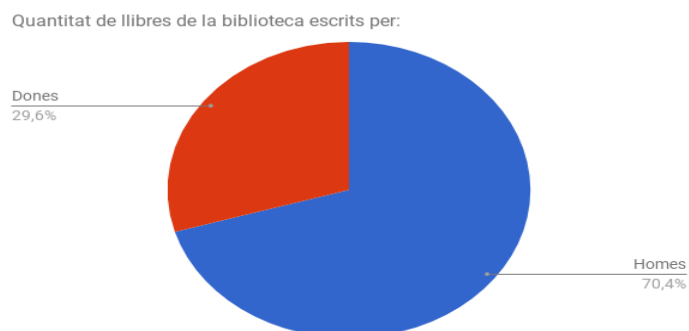
Al final vaig decantar-me per una biblioteca d'un poble del costat de Sant Celoni. S'anomena Santa Maria de Palautordera. És un poble petit, per tant a veure si el percentatge varia.

En aquesta biblioteca sí que va variar més el percentatge. Aquest cop eren 44 els llibres escrits per dones. Anem pujant si, però són només molles de pa.

Seguim mirant biblioteques. Al anar-ho fent no contava pas amb què les dones destaquessin mai en cap de les actuals estadístiques però que passa, que no he dit tota l'estona volia comprovar la diferència entre algunes biblioteques, ja siguin grans o petites. I a més, per a veure si en els pobles petits hi ha més llibres de dones, o sí aquest és el cas de les llibreries que disposen de més recursos o vés a saber, moltes qüestions són possibles. Per això estem aquí, per a respondre unes preguntes que ningú, ja que l'interès en aquest tema sembla que és nul, quasi ningú s'havia plantejat o almenys no el necessari. Bé doncs, comencem centrant-nos de nou amb una biblioteca no massa gran, en aquest cas la d'un altre poble petit. Santa Perpètua de Mogoda. He de deixar clar que aquest recompte l'estic fent des de la pàgina web aladi diba, com abans, per tant les dades no me les estic inventant com es podria pensar. Com abans, no contaré massa per no perdre el temps, i així poder observar altres biblioteques, les quals potser em podrien proporcionar dades més importants que les d'ara o... vaja que no m'embolico més. Al començar a contar em vaig cansar ràpid i vaig fer com ja he fet en altres ocasions en aquest treball, deixar de contar quan en alguns dels dos gèneres arribo a

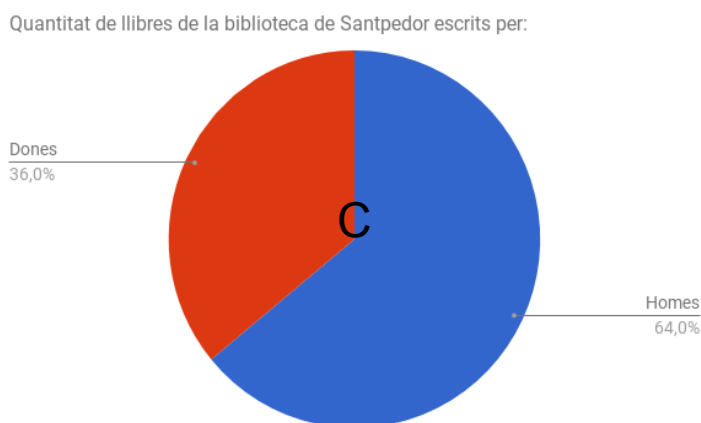
cent, sí, em repeteixo més que un lloro. Bé la qüestió és que vaig comptar en total 142 llibres, és a dir cent llibres escrits per homes i els 42 que resten per dones. Tinc els meus dubtes sobre si fer-ho així és correcte, però almenys és una manera.

En la següent biblioteca que tractaríem, que va acabar sent la de Santpedor, perquè no i, aquest cop ho vam fer un pèl diferent. Vam decidir que un cop arribéssim als cent llibres entre els dos gèneres deixariem de contar. Ja ho hem fet abans, no és cap novetat, però considerava que fer-ho així, d'alguna manera la gràfica quedava més clara.

Al finalitzar el recompte, que no va ser gaire llarg, vaig veure que dels cent llibres més de la meitat eren escrits per homes, per tant, un cop més els homes estaven al capdamunt de la visibilitat literària. 64 llibres eren escrits per homes. A mesura que avança aquest treball i segons vaig contar llibres de biblioteques es va veient que globalment, deixant de banda el gènere de banda i el país del qual sigui l'autor, en general destaca bastant més la literatura masculina.

Deixem-nos de rotllos doncs, a continuació mostro el gràfic d'aquesta biblioteca. Com podrem veure, els tants per cent més o menys es mantenen, tot hi ser dades de biblioteques diferents.

A partir d'aquí començarem a aprofundir una mica més en tot. Els llibres que es publiquen, en els que es venen, els que recomana la gent o els crítics. Bàsicament farem una exploració de l'univers de la literatura actual i no només intentarem veure els llibres que hi ha disponibles sinó també el que acostuma a consumir la gent.

És molt probable que al llarg del treball vagi repetint certes reflexions o frases però ho faig per a posar èmfasi en el qual estic dient, per a intentar deixar les coses clares i mantenir-me ferm amb el que estic defensant a partir d'unes d'aquestes.

4- Diferència de gènere Recompte d'autors/es

Segons avançava amb el treball més veia les injustícies que hi havia cap a les dones i el poc que sembla que li importi a la gent i a la vegada que anava fent la part de teoria em vaig adonar que allò no demostrava que avui en dia la dona segueix perjudicada. Mostrava com era el passat i només vaig mostrar coses que tothom sabia.

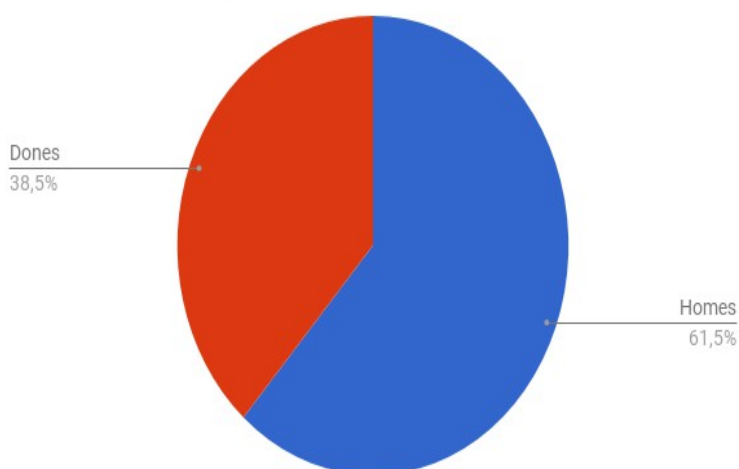
Llavors vaig demanar a una llibreria de Sant Celoni anomenada els 4 gats si em podien fer una llista de tots els autors que tinguéssim. Tenia por que quan me la donessin de que hi hagués autors que es repetissin molt segons anava contant. En la llibreria em van fer un llistat de tots els llibres que tenien i els seus autors. Al començar a contar vaig veure que com que era un llistat de llibres, em posaven tots els d'un autor/a seguits i després passaven al següent, fet que feia que a l'hora de contar no hi hagués tant risc de repetició. Més endavant sí que vaig veure que algun es repetia, i això em feia pensar que la llista s'havia desordenat però eren casos puntuals i no em preocupava. Dic tot això per a aclarir que aquestes dades són sòlides.

També pot ser que els de la llibreria m'estafessin, clar tot pot ser, però no ho crec pas. Al principi volia posar-me a contar els llibres jo físicament com havia fet en la biblioteca de Vacarisses però al veure la grandària i la quantitat de llibres que hi havia a Sant Celoni em vaig decantar per a demanar-los ajuda. Em preocupava que els molestés però ho van fer encantats i no van tardar més de tres quarts d'hora en fer-me la llista. Les xifres que veureu a continuació són mostres dels autors que hi ha en una llibreria important d'un poble d'uns 16000 habitants. Si me n'anés a una ciutat en una llibreria molt gran hi hauria més llibres i autors però la diferència canviaria dràsticament?

Potser si potser no, però no tenia temps per a anar a ciutats i dirigir-me a les llibreries. No m'embolico més, el cas és que vaig començar a contar i vaig arribar a la meitat de la llista. La quantitat total d'autors/es que em sortia era de 2710. I la diferència de gènere en autors... era realment considerable si ens hi parem a pensar. D'aquests escriptors 1043 eren dones i, atenció, 1667 eren homes... 624 homes més que dones.

Això no és teoria, són dades i el curiós que per desgràcia no ho puc mostrar és la majoria d'autors i autores eren actuals. Considero que parar-nos en la meitat de la llista era més que necessari, més que res per a saber si a part d'aquí la cosa millorava per a les dones. Però al final vaig decidir aturar-me a la meitat per a tenir temps per a altres parts del treball.

Diferència d'escriptors per gènere

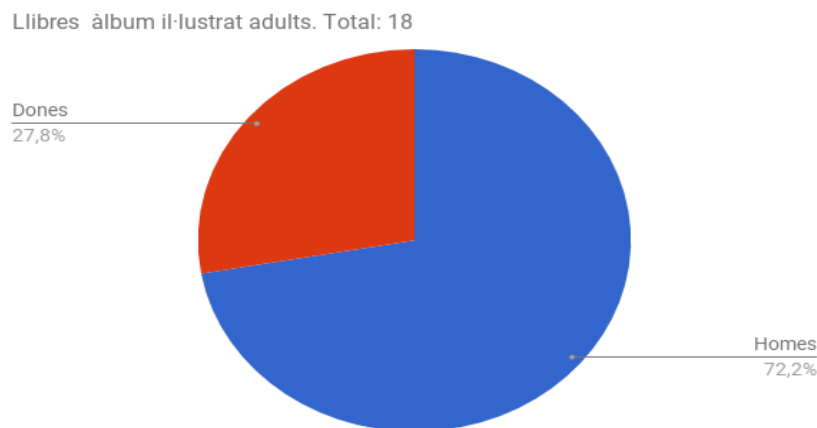

5- Comparació de llibres per tema

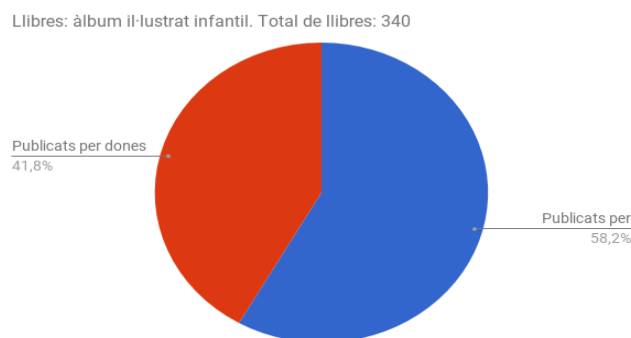
Per a tenir més part pràctica i demostrar d'alguna manera que la dona té un paper molt baix en la literatura o al que es refereix amb publicacions que puguin estar en una llibreria vaig demanar als dependents de la llibreria, els 4 gats de Sant Celoni, si em podrien fer un llistat de tots els llibres que tinguessin i el nom de l'autor/a. Era igual si era novel·la, poesia, assaig o un llibre de contes. Aquí vaig decidir fer-ho així per a fer-ho diferent de quan vaig contar els llibres de la biblioteca on només tocava les novel·les. I a diferència un altre cop de la biblioteca, aquí en comptes de contar només els autors, conto els llibres, és a dir tots els llibres publicats per homes o dones encara que l'autor es repeteixi.

Però hi ha excepcions. Si un llibre és escrit per dos homes ho conto només un llibre d'un autor, igual que si un és escrit per dues dones. Si un llibre és publicat per un home i una dona els compto com dos llibres, un publicat per una dona i un altre per un home.

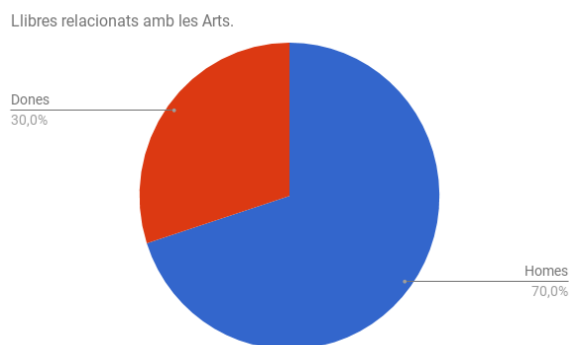
Vaig començar amb les publicacions anomenades «àlbum il·lustrat adults» tema del qual només hi havia 18 llibres i com no podia ser d'una altra manera, 13 eren publicats per homes i 5 per dones.

Després tocava el tema de àlbum il·lustrat però aquest cop infantil. Aquí hi havia bastants més llibres, amb un total de 340, dels quals 198 eren escrits per homes i 142 per dones. Tenint en compte la quantitat de llibres que hi ha la diferència és gran però no exagerada. Aquí tenim el gràfic:

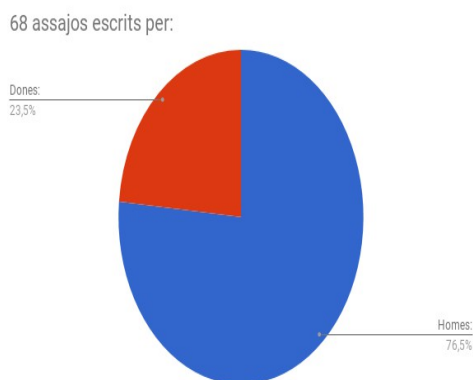

De llibres relacionats amb les arts n'hi havia molts pocs. Només 30 concretament. Hi ha la possibilitat de que sigui només aquella llibreria que tinguéssim tant pocs llibres d'aquell gènere però era així. No m'agrada fer gràfics amb xifres tant petites però com que tot just acabem de començar i només estem introduint... La diferència torna a ser favorable cap al sexe masculí publicant aquest uns 21 llibres i el femení uns 9.

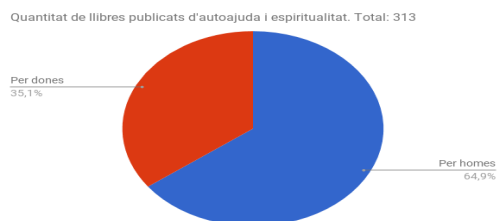

L'assaig és un gènere literari que cada cop està agafant més importància. Aquest, és un gènere que pel que he vist no acostuma a llegir massa gent, ja que són opinions i la gent prefereix històries abans que això però vaja que n'hi ha.

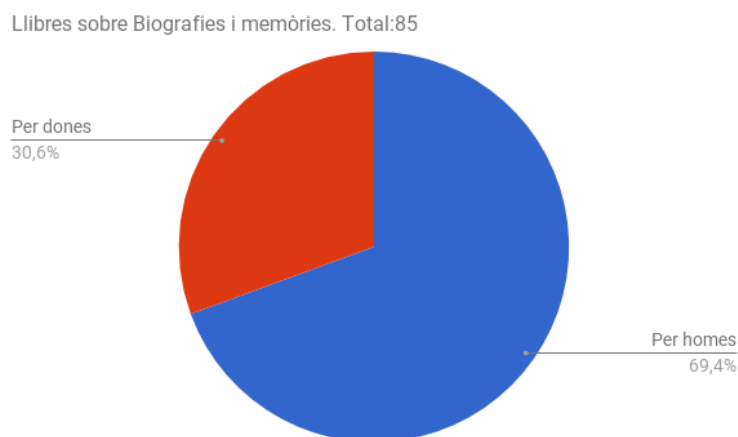
En la llibreria en què vaig demanar la llista però només tenien 68 llibres que fossin assajos. Per estar segur que aquesta dada no era errònia, ja que em semblaven molt pocs llibres, vaig demanar de si em podia posar a contar-los. El cas és que no hi havia un lloc específic per als assajos, sinó que estaven repartits per tota la llibreria ja sigui per autors, per temps... Però vaja, que el cas és que aquí la diferència és més gran que la del gràfic anterior, ja que 52 assajos eren d'homes i 16 de dones.

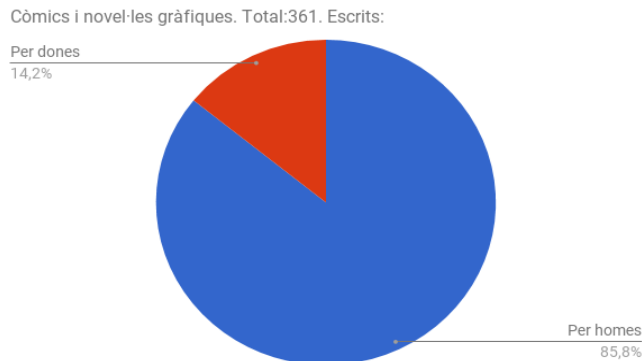
Pel que es veu hi ha molta gent amb dubtes. Que com ho sé? Per la gran quantitat de llibres d'autoajuda i espiritualitat que hi havia en aquella llibreria. Un total de 313. I... la diferència era molt gran per llibres publicats depenent del gènere clar. Jutgeu-ho vosaltres mateixos: 203 llibres publicats per homes i 110 per dones. La diferència com es veu és d'uns quants llibres, que no són pocs.

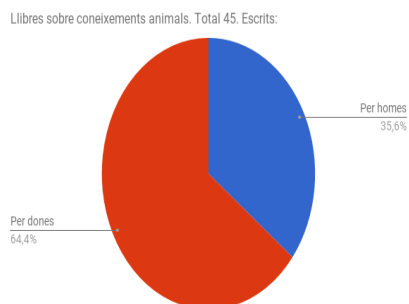
Ara toca veure les biografies i memòries que han estat escrites en els anys de vida o si una altra persona ha escrit sobre la vida d'una altra a posteriori. En la llibreria hi havia un total de 85 llibres i un altre cop, més de la meitat eren escrits pel sexe «dominant» el masculí. 59 llibres eren publicats per homes i 26 per dones-escriptores-feministes.

Centrem-nos en els còmics i les novel·les gràfiques, gènere que tant al Japó , que és on tenen més èxit, com a tots els llocs del món és molt ben vist. Moltíssims d'aquests còmics s'han adaptat en sèries o amb pel·lícules. Un dels autors més destacats és Akira Toriyama creador del còmic «dragon ball» conegut mundialment. A Espanya també n'hi ha un que destaca per sobre els altres, que és ni més ni menys que Francisco Ibañez, escriptor de Mortadel·lo i Filemó. Aquí no destaquen quasi autores. En total hi havia 59 llibres escrits per dones... de 361. És a dir que la diferència era gegantesca.

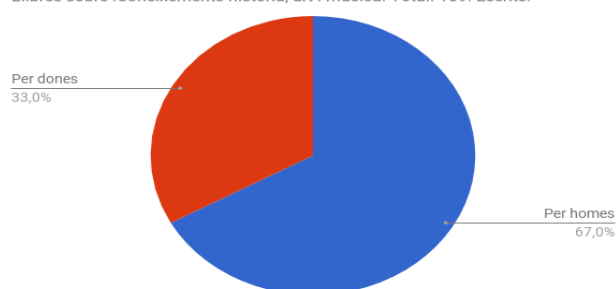

Per primer cop des que estic fent els gràfics hi ha un tema del qual hi ha més llibres publicat per dones que no pas per homes. És el de «coneixements animals» on hi ha pocs llibres... uns 45 destacant les dones amb 29 llibres i els homes amb 16.

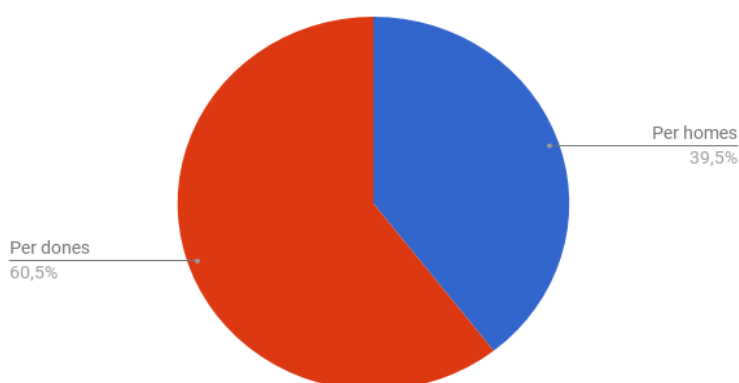
Per desgràcia en el següent tema els homes tornen a sobresortir. Ara tractem els llibres que parlen de coneixements d'art i història. En total hi ha 109 llibres que estiguin centrats en aquest àmbit. La diferència és aquesta:

Llibres sobre :Coneixements història, art i música. Total: 109. Escrits:

Altres llibres també de coneixements però aquest cop sobre idiomes també hi destaquen les dones. Són molt pocs. 23 per part de les dones i 15 de part del homes. He d'aclarir que en realitat hi havia bastants més llibres sobre idiomes però per desgràcia cap d'ells posava qui n'era l'autor o els autors.

Llibres sobre coneixements d'idiomes. Total:38. Escrits:

Va arribar un moment en què la llista arribava a la seva fi en aquest punt. Els de la llibreria no tenien accés a fer-me una llista dels diferents gèneres de novel·la, de poesia, de teatre. Per tanta vaig decidir anar a contar jo personalment els llibres que es trobaven. Això tenia la seva complicació i la seva «trampa» perquè en una part de la llibreria hi havia llibres de l'editorial debutxaca que no estaven col·locats en els llocs on posava que hi havia llibres d'un gènere en concret. Vaig contar només els que estaven col·locats en el seu lloc i per tant, aquesta llista potser serà un pel curta i pot provocar dubtes. Per tant en comptes d'això, vaig decidir posar-me en la pàgina web de la «casa del llibre» per a poder contar millor i amb més eficàcia. Vaig començar amb la narrativa històrica, o novel·les històriques. No vaig contar ni la meitat perquè si no em passaria massa estona dedicant-me a això en comptes de altres parts del treball. Vaig parar de comptar al arribar a la xifra de 414. D'aquest nombre de llibres 282 eren escrits per homes i 132 per dones. No faré un gràfic d'això perquè sinó ocuparé molt espai en les pàgines amb coses ja dites (més endavant si). Molts dels llibres escrits per homes eren de Ken Follet, que tot hi ser un gran escriptor, aclaparava una gran part de la llista, cosa que potser impedeix que dones es puguin establir en aquest gènere literari. Ara bé, si ens posem a analitzar altres gèneres literaris com el romàntic, les dades s'intercanviaran? Si tinguéssim en compte moltes opinions que van volant per la societat així seria, ja que es diu molt que la dona només sap escriure literatura romàntica però... i si es que també hi ha homes que utilitzen pseudònims de dones per a que la gent pensi així? Això es una hipòtesi meua, no crec ni

que s'hagi investigat, però segur que algú ho ha pensat.

Segons anava comptant més m'anava sorprenent. El gènere romàntic/eròtic era dominat completament per les dones. Al contar els primers 50 llibres un podia veure que no n'hi havia cap escrit per un home. I hem vaig assegurar de comprovar que els noms no fossin pseudònims. Entre aquests llibres hi havia dues autores que destacaven notablement. Elisabet Benavent i Megan Maxwell. Les dues tenien un gran repertori de llibres. Jo m'esperava almenys trobar-me a John Green o a Blue Gens en la llista ja que tenen molt èxit, però potser la llista només era de romàntica adulta. A mesura que anava contant m'anava plantejant comés que triomfen tant amb aquest gènere i perquè després en els altres tenien tanta poca visibilitat. És possible que siguin les mateixes editorials que es deuen plantejar que les dones només podran triomfar en literatura romàntica o potser es el públic que només compra llibres de dones amorosos perquè sinó no s'entén. Al arribar als cent llibres vaig decidir deixar de contar perquè no em feia falta més, ja em feia una idea del que hi havia. Van aparèixer autors si, cinc en concret, o quatre ja que pel que sembla un d'ells és un autor fictici. Vig investigar i vaig descobrir que el suposat autor Nicolas Barreau, hi ha rumors del qual es diu que va ser creat per una editorial alemanya perquè allà estava molt de moda comprar llibres romàntics escrits per homes, i al no haver-ne se'n van inventar un. Un pot pensar el que vulgui sobre si es veritat o no. En el que si que es hem de fixa r es que hi havia 95 autores i només 5 autors. Per què les dones només destaquen aquí? Durant el treball he anat mostrant diverses estadístiques i la majoria eren dominades pels homes i, ara quan vull desmentir el fet de que les dones només saben escriure literatura romàntica ens trobem amb això. S'ha demostrat que les dones poden escriure de tot. Per què només se'ls dona visibilitat aquí. I un pensarà... l'home no té gens de visibilitat en la literatura romàntica... els números els hi diria que no es que no hi tinguin visibilitat, es que les dones estan renegades només en un gènere considerat per molts com menor i que per tant és perfecte per a elles. Això si, vull deixar clar que hi havia molts llibres escrits per dones però poques escriptores. És a dir, que hi va ha diverses escriptores que tenien un munt de llibres dels que havia contat. I al fer una ullada en les llistes posteriors però sense contar-ho explícitament hi seguien estant. És a dir que pot ser també que poques escriptores tinguin oportunitat de publicar llibres. On vull arribar es que sí, hi ha molts llibres escrits per dones en la literatura romàntica, però que la majoria són de la mateixa persona. Això ens porta a rectificar una afirmació anterior. Les dones no dominen la literatura romàntica. El que passa es que hi ha unes certes dones que tenen una gran influència en aquesta literatura.

Aquestes llistes que estic mostrant vull dir que son actuals. No són uns llibres que van estar fa deu anys en les llibreries sinó que es com estan ara les coses.

Ja que només hem explorat pocs gèneres un podia arribar a la conclusió que la dona pot dominar tant aclaparadorament en altres. Anem-ho a comprovar doncs. Centrem-nos ara amb la novel·la negra. No amb el terror, que això ho farem més endavant, sinó amb l'intriga, amb aquells llibres que et fan estar nerviós per poder descobrir un misteri que se t'ha plantejat. En aquest gènere per satisfacció meva vaig veure que les dones començaven dominant però a partir del llibre 60 tot se'n va anar a norris. A partir d'aquí van començar a aparèixer un munt de llibres d'homes i, de llibres de dones els únics que hi havien eren de Dolores Redondo, de l'Agatha Christie o de l'exitosa Mary Higgins Clark. Hi havia llibres d'altres dones però la gran majoria eren d'aquestes tres. En quant a llibres d'homes, hi havia una gran varietat d'autors. La gran majoria de llibres eren escrits per un autor diferent. Vaig contar només els primers 237 llibres ja que la xifra de llibres d'homes s'anava fent cada cop més gran i no valia la pena seguir contant. D'aquest nombre de llibres 179 eren escrits per homes i la resta per dones. Com he dit fa un moment aquí ens passa com amb la literatura romàntica. Hi ha bastants llibres de dones d'una mateixa escriptora i això potser provoca que en la literatura o unes dones triomfen molt o altres si tant sols reben l'oportunitat de publicar les seves obres.

I abans he mencionat el terror, doncs és hora de tractar-lo però abans mirem quins autors/es destaquen. Si per internet posem per exemple quins són els millors autors d'aquest gènere que ens

sortirà? Anem-ho a veure. Com era d'esperar, tots són homes. Surt Edgar Allan Poe, Lovecraft, Clive Barker, Stephen King i alguns més. També surt la Mary Shelley amb el seu llibre Frankenstein, però aquesta obra entraria més amb ciència ficció, ja que com s'ha mencionat anteriorment és el primer llibre sobre aquest gènere que es va fer. Per desgràcia la pàgina web de la casa del llibre no compta amb un apartat de literatura de terror per tant podríem intuir que forma part del ja tractat gènere d'intriga.

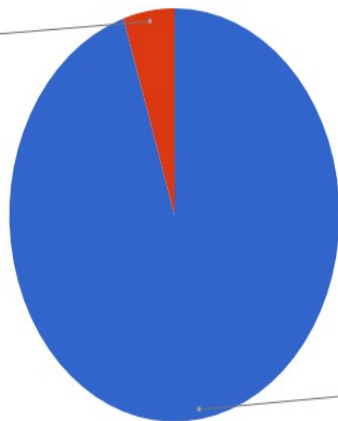
Abans hem donat una ullada al gènere romàntic (l'amorós, no el del Romanticisme) i he mencionat alguns autors que considerava que havien d'estar en aquell apartat. Com bé sabia, aquests autors estaven en la part de literatura juvenil, per tant em vaig posar a contar els llibres d'aquell «gènere literari» Com en tots els casos anteriors vaig començar a contar i al veure que si no parava se m'anirien moltes hores per terra.

Em vaig aturar en arribar als 419 llibres. Aquí com en la literatura romàntica també hi dominava la dona tot hi que no tant. Els homes tenien publicats uns 189 llibres dels contats i les dones els 239 restants. La meua hipòtesi es va veient que la seva resposta depèn molt de la situació, del tema del qual es parli i del públic que ho vulgui comprar.

S'ha d'aclarir però que molts d'aquests llibres juvenils publicats per dones molts eren de la J K Rowling, de la Cassandra Clare, de la Suzanne Collins o de la Veronica Roth. Aquestes eren unes autores que destacaven molt per sobre la resta tenint bastants més llibres publicats que la gran majoria de les existents. Toca fer un gràfic, i vaig decidir fer-ho tant de la literatura romàntica com de la juvenil, per a demostrar que les dones també poden triomfar.

Llibres de literatura romàntica publicats per:

Homes
5,0%

Llibres de literatura juvenil publicats per:

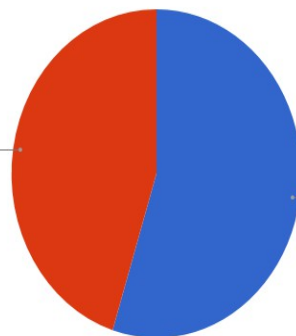
Don

95,1

Homes

45,1%

Dones
54,9%

El fet que les dones només destaquin clarament en aquests àmbits deu tenir alguna raó. Fins ara no havíem vist una diferència tan gran en què la dona hi sortís guanyant. Són coses que mirant-les només una mica es podrien igualar i es podria arribar a tenir una visibilitat igualitària.

Altres vegades ja hem tractat la narrativa històrica, però el que passa és que a mesura que es va buscant informació es troba alguna cosa que abans sens havia passat per alt i que també és

important. En aquest treball hem tractat les novel·les històriques actuals i les que encara es publiquen. Mirem quines són les que més es recomanen per internet. Sóc conscient que potser és un desordre però es que en aquest treball és pot trobar informació nova en un lloc que abans ja havies buscat. La pàgina de la qual traurem les dades s'anomena «cultura mas» i ens presenta les cinquanta millors novel·les històriques de sempre. Al final com ja ha passat en altres ocasions, eren més de cinquanta llibres, sent un total de 57 on només cinc dels quals eren escrits per dones i dos d'ells per la mateixa autora, Pauline Gedge.

De narrativa històrica acostumen a sortir sempre els mateixos autors si et poses a buscar una llista. Manfredi sortirà segur, ja que és considerat un gran d'aquest gènere, en igual mesura que Santiago Posteguillo o Javier Negrete.

Mirem una altra llista però aquesta un pèl més extensa on se suposa que és una pàgina web on en el seu moment els creadors van fer com una llista de llibres i un públic determinat van puntuar aquestes obres fins a quedar en un ordre. Estem parlant de la pàgina «his libris» i ens presenta ni més ni menys que 197 llibres i en la part inferior del «article» la gent que ha votat dona la seva opinió sobre com ha quedat la llista i el que els hi sembla les obres que s'han llegit. Que menys que comprovar la visibilitat de la dona aquí doncs? Endavant.

Vaig començar a contar i com bé ja suposava per tots els antecedents registrats, els homes estaven molt per sobre. Em vaig aturar al superar els cent llibres (vaig seguir contant després) i per el moment 93 del total eren escrits per homes i 9 per dones on, un altre cop l'escriptora Pauline Gedge estava present amb tres llibres publicats. Amb això reafirmo el que he dit un munt de vegades en aquest treball. Em faig molt pesat. No hi ha molts llibres d'escriptores, hi ha unes escriptores que en publiquen molts. Vaig decidir seguir contant perquè en altres parts he fet això de a l'arribar als cent llibres deixar de contar per a no perdre temps però preferia seguir per almenys tenir completa la part d'aquest «article»

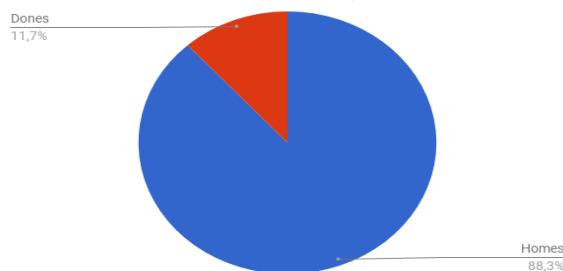
Finalment a l'haver acabat de contar vaig poder veure que no només s'havia de destacar a Pauline Gedge en autores. Una tal Mary Renault que jo fins ara desconeixia, aquest treball va molt bé per a descobrir autores, també n'estava molt present en la llista tenint fins a uns quatre llibres aproximadament.

Bé, en definitiva, que en total 174 del total de tots els llibres que recomanaven eren escrits per homes i els vint i escaig restant per dones. No cal dir que, ja es veia a venir, ja que només cal fer-hi una ullada.

Al posar-me a mirar en els comentaris no vaig veure pràcticament ningú que parlés dels llibres escrits per dones. Es centraven sobretot en Manfredi, per la gran quantitat d'obres que té i per lo reconegut que és però Gedge per exemple, que molts dels llibres eren seus, la gent pràcticament ni la mencionava deixant-la com a segon grau.

Bé, aquesta ja és l'última part d'aquest apartat del treball i que menys que fer-ho amb un gràfic. No faré cap conclusió final, ja que per a això ja tenim la conclusió, que és un apartat on ens podem estendre el que faci falta. Però vaja que no hi ha gaire que comentar, les dades parlen per si mateixes amb situacions com aquesta.

Recomanacions de novel·les històriques escrites per:

6- Llibres venuts i recomanats: la visibilitat de les dones per al públic.

Al llarg de tot el treball hem anat dient que les dones ho tenen complicat per a publicar llibres, ja sigui perquè les editorials no els hi donen l'oportunitat o pel motiu que sigui. D'acord aquí ja hem vist que la dona en surt perjudicada, que es publiquen molts més llibres d'homes que no pas de dones. Ara centrem-nos amb un dels temes que he plantejat en una de les preguntes a les entrevistades. Que compra el públic? Quins són els llibres que tenen més èxit tant nacional com internacional? I quins són escrits per homes o per dones? El gènere hi influeix?. Tot això ho tractarem ara. La visibilitat de la dona no només es veu pels llibres que publiquen, és important veure en quina quantitat es venen.

Comencem amb una llista molt recent que es va publicar en la web de «expansión.com» on ens ensenya la llista dels llibres més venuts del 2016 en les llibreries espanyoles. Vaig fixar-me en aquest any perquè és el que tenim més recent, ja que el 2017 encara no s'ha acabat, per a poder veure actualment que és el que compra la gent. Aquesta llista disposava de 20 llibres i és curiós com pot ser que portem tota l'estona veient que hi ha molts més llibres publicats per homes que no pas per dones i que després em surti que dels 20 llibres la meitat són escrits per dones. És per la pàgina potser? Abans d'analitzar una altra pàgina he de dir una cosa. En la llista hi havia el nou llibre de Harry Potter que es va treure però el vaig contar com escrit per home, ja que J K Rowling només va tenir la idea i el va escriure Jack Thorne, ella només va posar el seu nom perquè el llibre es vengués més. Aclarit això seguim. Anem a mirar una altra pàgina, mai ens hem de fiar d'una primera impressió. Segurament en diversos llocs ens posaran uns llistats diferents. Ara en comptes d'un top 20 analitzarem un 30 explorat i investigat per la pàgina web «universia.es». En aquesta llista hi ha un llibre que era escrit per dues persones, per un home i una dona que es diu «emocionari, digues el que sents» i per tant no ho vaig contar. Per tant la llista es va quedar sobre 29. I jo em segueixo sorprenent a la vegada que alegrant ja que, com m'esperava hi ha més llibres d'homes, però n'hi ha quasi la meitat de dones. No ens hem de conformar amb això, tot s'ha de dir, però em refereixo que amb la quantitat de diferència de gènere que hi ha tant en llibreries com en biblioteques la xifra hauria de ser molt favorable per als homes. De moment dues llistes m'ha demostrat que no és així, que està més o menys igualat, llavors jo em plantejo... perquè les editorials no es dediquen a publicar més llibres de dones?. Cal mencionar que dos autors que han sortit en més d'un apartat de la llista són la Dolores Redondo, el J RR Martin.

Anem a una altra llista on, com jo m'esperava en la llista hi ha llibres diferents dels altres. Que no es posen d'acord vaja. Un exemple clar és Joël Dicker amb la seva obra «El llibre dels Baltimore». En aquesta llista un altre cop, les dones en surten ben parades, cosa que em fa seguir reflexionar. Hi ha deu llibres i sis són de dones i quatre són d'homes. Espero trobar-me una xifra tant igualada molt de temps.

Per buscar una mica més del 2016 vaig decidir posar-me al «youtube» i buscar un llistat dels llibres més venuts en el 2016. Em vaig trobar amb un vídeo d'una llibretera que ens deia els llibres que més s'havien venut en aquest any i un altre com, sortia el de Harry Potter. Va nombrar 10 llibres i com abans una meitat era publicat o escrit per homes i l'altra per dones. La majoria de llibres eren de ciència ficció però excepte el llibre ja mencionat, cap altra concordava amb les llistes anteriors. Tenint en comte que es una llista d'una llibreria en concret doncs s'entén. En el vídeo es menciona un altre cop a Dolores Redondo, que, com abans, es veu que va tenir molt èxit amb un dels seus últims llibres i, pel que he vist, en segueix tenint.

Al llarg d'aquesta pàgina hem anat veient que pel que sembla a la gent no li importa tant si un llibre és escrit per un home o una dona. Sí, és veritat que si ens posem els llibres més venuts de la història ens sortiria tots homes menys algun d'Agatha Christie. Si aprofundís més en el llistat potser s'aniria veient més diferència a mesura que es van passant llibres però per desgràcia són llistes molt limitades que ensenyen molt poc material.

Mirem un altre top 10 però aquest cop ja entrant en el 2017. A veure, fins ara quins són els llibres més venuts. Contats els llibres jo cada cop hi vaig veient menys lògica a l'assumpte. Set dels deu llibres han estat publicats per dones. Llavors perquè hi ha tan pocs llibres de dones en les llibreries a diferència dels homes? Aquesta xifra és una notícia que va publicar «el país» en la seva pàgina web.

Fins ara estàvem parlant dels llibres venuts en les llibreries, doncs ara parlem de les biblioteques. Mirem quins són els llibres que més han deixat aquest 2017. Des del Gener fins al Juliol. Ho vaig preguntar en la biblioteca de Sant Celoni, ja tractada en altres apartats del treball i, tots hi que tres dels quatre primers llocs estaven ocupats per llibres escrits o publicats per homes, en la llista hi havia tretze llibres de dones i dotze d'homes. Tornem a lo d'abans. No em cansaré de repetir-ho. Quin sentit té que les editorials no publiquin una gran quantitat de llibres gaire gran, quan en les ventes es veu que destaquen? Pot ser per l'estadística que diu que les dones llegeixen més que els homes, i d'aquestes dones pot ser que moltes es sentissin molt interessades per llegir llibres d'autores del seu sexe, perquè si no, no té lògica. Les editorials sembla que no tinguin sentit comú.

Hi ha una altra xifra molt interessant, publicada pel diari la Vanguardia que parla dels llibres que més es van vendre entre el Gener del 2014 i el Març del 2015. En aquesta llista els homes si que dominen per primer cop en aquest apartat. A Espanya durant aquest cert temps, van fer un top 50 dels llibres més venuts. Els tres primers llocs estan ocupats per llibres escrits i publicats per homes. En la llista 19 dels 50 llibres eren escrits pel sexe femení i els 31 restants pel masculí. Això a Espanya però estaria bé comprovar també en altres països quin gènere domina més o si, per altra banda, tot està molt igualat. Estats Units per exemple. Aquest país és la major potència mundial i per tant ens seria molt útil saber quina és la mentalitat d'allà. La pàgina web de «indicipr» va fer el llistat dels llibres més venuts de la primera setmana del 2017.

Després explorarem la quantitat de llibres venuts en un temps més llarg però estaria bé començar per aquí. Estem parlant dels deu llibres més venuts en una setmana, per tant, no és que sigui una xifra massa significativa i important, però en principi, set dels llibres eren escrits per homes i només tres per dones, això si, una d'elles tan gran com Danielle Steel dominava la llista en primer lloc.

Una altra pàgina web anomenada «queleer» ens oferia una llista dels set llibres més venuts del 2016 només als Estats Units. Si posés internacional probablement serien uns altres llibres o autors però vés a saber. Ara sí que anem aprofundint més en aquest tema. Tot hi que en total són només vuit llibres, que quatre són de ficció i els altres de no ficció. Sis d'aquests llibres van ser publicats per homes i els dos restants per dones. Però i si ho repartim per ficció i no ficció? Algun apartat d'aquests estarà més o menys igualat? Doncs bé, la resposta és no. En els dos apartats, hi ha tres llibres escrits per homes i un per una dona.

Hem passat d'Espanya on en teoria els llistats estaven igualats o ho superaven les dones, però també pot ser que algú hagués fet trampa i els hagués modificat mai se sap i en els Estats Units suposadament, de moment dos llistats ens han mostrat que els homes són qui dominen. Però això no mostra que la dona tingui menys visibilitat que els homes en els estats units. Ens falten dades per tant haurem de seguir analitzant tops o apartats.

Una pàgina anomenada «lavoazarizona» va fer una cosa molt interessant. Va fer un llistat dels llibres més venuts d'una setmana en concret de molts països com Xile, Argentina, Colòmbia, Espanya, Estats Units, Mèxic i altres. En el top deu d'Argentina hi va haver empat on, curiosament, en l'apartat dels homes dos dels llibres eren de elrubius, un youtuber d'aquests que fa poc es van fer

escriptors...

Bé, és igual, viatgen a Xile. En aquest país la xifra aquest cop sí que afavoria a un dels dos gèneres tot hi que la cosa estava molt igualada. Aquí eren dues llistes de cinc llistes. Eren com dos versions de la mateixa setmana. Una des del punt de vista d'un diari i una altra docs d'un diferent.

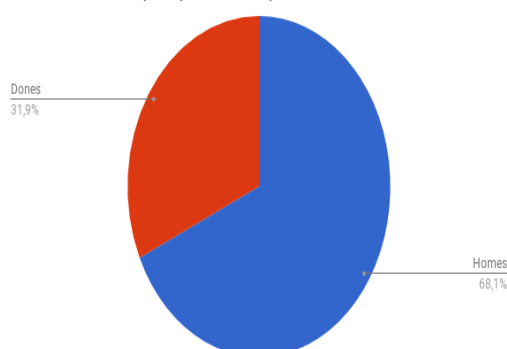
En un d'aquest dominaven les dones amb tres llibres i els homes amb la resta. (Sembla una competició això...)

Deixant de banda un moment els llibres venuts però relacionat un tema semblant podríem utilitzar una aplicació per a veure quina visibilitat té la dona en la joventut lectora d'avui en dia. N'hi ha una que es diu «Amino» on la gent posa opinions dels llibres, d'autors o de qüestions literàries en general. No em va fer falta contar perquè ja es veia que la gran majoria dels llibres destacats o de les persones importants eren dones. També pot ser que com que la literatura juvenil l'aclaparin dones, i que com que la majoria d'autors eren d'aquest gènere doncs potser per això hi havia tants del sexe femení, però vaja, que pel que sembla, en la joventut les dones escriptores sí que tenen visibilitat almenys a Espanya.

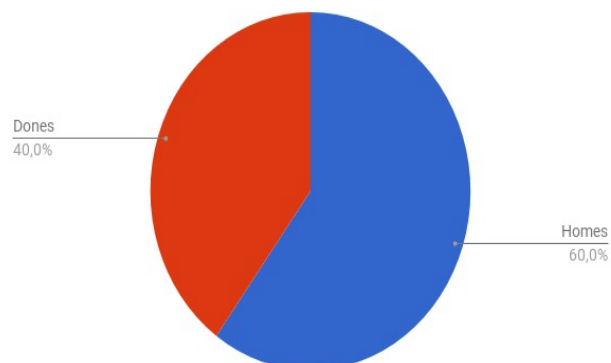
Ja que estem tractant la literatura juvenil, em vaig posar un altre cop en la pàgina web en la casa del llibre i, com vaig fer en l'apartat dels autors i autores que es publicaven en aquest gènere, que ho feien les dones, llavors vaig decidir veure si també els llibres escrits per dones eren els que més es venien o si era al revés. No em va caldre mirar-m'ho massa. La majoria de llibres eren de la J K Rowling i d'algunes altres dones. Només hi havia tres llibres escrits per homes. Un de Carlos Ruiz Zafón, un altre de Chris Pueyo i l'altra de Blue Jeans. Aquesta part del treball almenys sí que té una mica de sentit perquè si els llibres de dones són els que més es venen és normal que les editorials en decideixin publicar més. Comte que no estic dient que estigui bé, perquè aquí hi ha d'haver igualtat per als dos gèneres. Però com és corrent, si una cosa en concret ens treu diners per què canviar-la? (vull aclarir que jo no penso això. És el que demostren els editors i els productors de cine). Però una altra cosa, com he dit abans, és que es venguin molts llibres de dones i després els editors decideixin no donar oportunitats. No té lògica la cosa.

Seguint amb gèneres literaris centrem-nos ara amb la narrativa històrica, que com ja havíem vist estava dominada aclaparadorament pel sexe masculí. Però seran els de dones els més venuts? Passarà com en els apartats anteriors? Bé doncs és hora de comprovar-ho. Vaig trobar una llista de la pàgina web «20minutos.es» on sens oferia un llistat dels llibres de novel·la històrica més venuts del 2016. Eren un altre cop només deu llibres i tot hi que aquí sí que van dominar els homes almenys estava molt igualat. Sis d'homes on el cèlebre Santiago Posteguillo i Idelfonso Falcones disposaven els dos de dues de les seves obres i quatre de dones. Un altre cop la diferència no és massa gran i podem treure la mateixa conclusió que fa un moment. Que la cosa no té sentit. També tinc en compte que és molt possible que en general es venguin bastants més llibres d'homes però tenint en compte que dels deu més venuts, quatre són de dones les persones haurien de començar a reflexionar com seguir endavant. A continuació mostraré un gràfic tant dels llibres de narrativa històrica publicats com venuts, per a veure el tant per cent que hi ha de diferència. No varia massa si, però això és perquè tot hi que la diferència és semblant la quantitat de xifres són diferents.

Novel·les històriques publicades per:

Novel·les històriques venudes per:

Com bé podeu pensar, les xifres que he mostrat són de molt pocs llibres, i per tant no he mostrat una visió massa ampla de les ventes. Ara doncs mostraré una llista dels cent llibres més venuts, però amb el problema que no sé de quin moment es refereix. És una llista de la pàgina «cúspide» que suposadament la llista és actual, però no se sap res. El que sí és que sigui més que probable és que és una llista de ventes únicament a Espanya, però tampoc està confirmat en la publicació. En aquesta llista hi havia un altre problema, que molts dels llibres no tenien autor. Molts d'ells eren de pintar dibuixos, de mirar fotos per a nens petits... en total em vaig quedar amb 81 llibres on d'ençà que havia començat a contar els llibres de vendes, no havia vist que els homes dominessin amb gaire diferència. D'aquests 81, 52 eren escrits per homes i 29 per dones. No hi havia gènere literari que dominés. Ni per un sexe ni per l'altre. Per tant no em puc plantejar si les dones estan renegades en un o no A continuació us mostraré altres llistes però ara una petita reflexió. Abans quan les dones dominaven sobre els homes en ventes era quan la llista de llibres era reduïda, i si ara començo a contar llistes més grans, la diferència serà favorable als homes com ara o seguirem veient com els de dones ressalten? Ara ho descobrirem.

La següent llista ja és més clara. No és de ventes, sinó de recomanacions. En un apartat del seu diari, els treballadors del «periodico» van posar-se a fer una llista dels cinquanta llibres més recomanats per a l'estiu del 2017. Això estaria igualment lligat a les ventes, ja que si els recomanen, suposo que és perquè han tingut molt èxit en vendes i volen que segueixi així. En aquesta va succeir com en la xifra dels cent llibres. Els homes dominaven aclaparadorament. Quin gir que ha donat aquesta part del treball eh? Pel que es veu quan les xifres comencen a ser més grans és quan es nota més la diferència. En aquesta llista, que sí que disposàvem dels noms de tots els autors, més de la meitat dels llibres eren escrits per homes, amb un total de 40. És a dir, que només deu llibres eren de dones. Només es recomanaven deu llibres! Llavors això vol dir que la gent compra tan pocs llibres escrits o publicats per dones. Millor que seguim analitzant i descrivint enumeracions per a poder seguir reflexionant.

La següent és d'una de les revistes més importants del món. La revista «times» va publicar no fa massa temps els que ells consideraven que eren els 35 llibres que hauria de llegir una persona al llarg de la seva vida. Per tant, vull aclarir que és molt possible que en aquest registre hi haguéssim bastants llibres d'abans del segle XXI, tenint en compte que els clàssics sempre es recomanen. Però així veurem la visibilitat femenina que té aquesta revista tan important. Com he dit fa un moment, la majoria de llibres eren clàssics, i per tant, molts eren homes però perquè no posar més llibres clàssics de dones o actuals en comptes d'únicament 2 llibres? Hem de tenir en compte que no estem davant d'una xifra de ventes sinó de recomanacions. A la revista no li costaria res recomanar un nombre igual de llibres escrits per homes i per dones. Però els hi va semblar millor que del total de llibres, 33 fossin escrits per homes. Si una revista tan famosa recomana tants llibres d'homes, és probable que la gent dels Estats Units principalment, vagi només a comprar aquests llibres i per això les editorials no els hi donen oportunitats a les dones? Perquè creuen que no en trauran prou benefici. Ho veig poc probable, ja que espero que molta gent tingui el seu criteri propi i ni es deixi influir pel que diguin els altres.

Seguint amb les recomanacions, i aviso un altre cop que hi haurà bastants clàssics (la gent que no recomana quasi res actual pel que sembla), vaig trobar una altra revista que feia com el «times» però aquest cop amb cent obres. La pàgina web on ho vaig trobar és «psicologiamente.net» que òbviament el seu repertori no podia tenir tanta repercussió com la revista americana però segur que hi va haver que hi va posar els ulls a sobre. Sent la majoria clàssics i sent un total de 100 llibres ja podem suposar la diferència. D'aquesta quantitat total només 8 llibres eren escrits per dones... però que els hi costa recomanar-ne més. No miraré més llistats d'aquests tipus perquè ja ho ha fet en el seu moment quan no sabia que llegir. Sempre eren homes. Sempre són homes, en la literatura només

es tracten homes, tant en classe com en qualsevol lloc. Estem fent fora de la cultura a les dones i això no ens portarà a cap lloc. Si ens hi parem a pensar una mica això pot portar al fet que la gent no llegeixi quasi dones. Però clar ho relacionem amb els llistats anteriors, els que les dades eren menors i la cosa podria resultar enganyosa. Una cosa bona és que en la literatura juvenil hi ha molta dona i per tant així es poden anant solucionant les coses.

Aquesta no és exactament de recomanacions sinó que és com una opinió d'una revista. M'estic adonant que hi ha parts d'aquest treball que són molt monòtones però és que realment el meu treball és molt senzill. L'única manera de comprovar la visibilitat de la dona és amb números. Llavors seguim? Li la gent es parés a pensar una mica en la meva hipòtesi i no buscar excuses aquest treball no faria falta. Seguim. Buscant i buscant per internet una maleïda llista que fos llarga i que no contingués cap clàssic, que són importants però d'aquells anys ja sabem tots que la situació de la dona era bastant pitjor a la d'ara, vaig trobar per fi una molt interessant. La revista «revistagq» va fer un «recopte» dels cinquanta millors llibres dels dotze primers anys del segle XXI. És a dir, que aquesta és una de les poques vegades en què és molt possible que no es vegi cap clàssic a no ser que se'ls hagi escapat algun. Vull deixar clar abans de mostrar la diferència que durant tot el treball he comprovat que els noms que he mirat no fossin sinònims, ja que hi ha casos de dones que per a poder vendre utilitzen pseudònims d'homes. A l'arribar a la meitat del recompte un s'havia d'aturar perquè després de desitjar més llibres, resulta que de moment només es mostrava un que fos escrit per una dona. Res a dir, simplement seguim. La llista aquesta no m'he l'estic inventant. Un si vol pot anar a la pàgina web que he dit fa un moment i comprovar-ho. De llibres de dones en la segona meitat, només en vaig contar un més. És a dir, que dels cinquanta llibres que hi ha per escollir en aquella llista, i tenint en compte que no hi havia cap clàssic, del total només hi havia dos llibres escrits per dones! A veure que és molt probable que no s'adonessin d'aquest fet però si t'ho pares a analitzar és greu, bastant greu. I més greu seria si aquesta estadística fos de la revista del «times» llavors sí que seria per a desmaiarse. Però bé no passa res, hi ha la possibilitat que sigui un cas aïllat i que la gent no li doni massa importància al llistat i que es guiïn pels seus gustos.

La següent llista serà passada molt ràpidament perquè aquí a la majoria són d'èpoques antigues. Els companys de «panoramacultural» publiquen una llista dels trenta autors més coneguts del món actualment. 23 homes i 7 dones. Res a dir.

Aquesta que mostrem a continuació és semblant a l'anterior, però ara tracta dels quinze autors llatinoamericans més coneguts actualment, la majoria sent clàssics. Llista facilitada per «universia.edu». Molt breu. Només dues dones. La reconeguda Isabel Allende i l'escriptora xilena Gabriela Mistral.

D'acord arribat a aquest punt ja em puc embolicar una mica més, ja que les següents recomanacions són de persones que suposadament saben molt de l'àmbit literari, ja sigui perquè han estudiat literatura o perquè han pogut llegir molts llibres. Les opinions d'aquestes persones eren recopilades en un article de «eldiario.es» i mostrava 23 recomanacions de llibres imprescindibles per a llegir en algun dia de la teva vida. D'aquesta quantitat de llibres disset eren escrits i publicats per homes i sis per dones. Però aquí estaria bé analitzar qui són les persones que han fet les recomanacions. Per a veure bàsicament quants homes han recomanat homes, dones a dones, homes a dones, etc. I també per comprovar si les opinions són de gèneres igualats. Tots els llibres escrits per dones eren recomanats per persones del seu mateix sexe. És a dir, sis dones. I dels llibres publicats per homes deu eren publicats per persones del mateix gènere, cinc per dones i en dos llibres no se sap exactament qui els va recomanar, ja que només mostrava el nom del diari al qui pertanyia el treballador. Com hem pogut veure els homes només han recomanat llibres de dones i a més, hi ha més recomanacions per part del sexe masculí que no pas del femení. Cada un pot reflexionar i obtindre les seves pròpies idees. Si una persona veiés aquesta llista i es posés a contar, no li importaria, pensaria que És un cas aïllat. Però jo porto tot un estiu contant, bastantes llistes per cert, i res és casualitat, almenys no ho sembla. Si en tantes llistes de llibres o autors actuals sobresurten els homes és perquè encara anem malament. Haurien d'estar igualades. Mira, que en

«algunes llistes» destaquen els homes no passa res, però és que sobresurten en què si totes les llistes que he tractat, contat i descrit. (Durant el treball vaig veient que dic moltes coses que haurien d'estar en la conclusió, però suposo que no puc evitar incloure-les mentre faig el treball)

I també, potser no estaria de més veure quantes dones hi ha que facin la funció de crítica literària, però veient la visibilitat que tenen en els jurats a l'hora d'escollir premis tant nacionals com internacionals no crec que valgui la pena. Durant tot el treball porto fent recomptes dels quals ja sé quin serà el resultat. Si a sobre he de fer un recontre d'una cosa de la qual encara n'estic més segur...

En el 2015 va sortir una notícia en la pàgina «enfemenino.com» que estaria bé debatre-ho. Aquesta ens afirmava que en aquell any el 90% dels llibres en digital més venuts eren escrits per dones. Com hem vist, això depèn de molts factors. Que hagi escrit la llista, que sigui oficial o no, de la quantitat de llibres que es contenen..., ho dic perquè aquí mateix hem vist que quants els llibres són pocs destaquen bastantes dones però que quan la xifra de llibres puja la seva disminueix. Això ho dic perquè en aquella llista suposadament hi havia vint llibres, divuit dels quals era escrit per escriptores. Però clar, en cap moment hem destacat els llibres digitals. He passat per alts els e-books o les simples descàrregues. Comencem amb els més venuts entre els anys 2011 i el 2016, on els «d'amazon» ens van anunciar quins eren «e-books» més venuts entre aquells anys. És una llista molt curta, però més endavant anirem aprofundint més. En el primer any que tractem el llibre més venut és publicat per un home. El més venut del 2012 és un de E L James, és a dir, una dona. En el 2013 i el 2014 destaquen homes, en l'any següent una dona i en l'últim un home. De moment no hem vist res, ja que la llista és mínima, però de moment els homes van al capdamunt. Mirem ara una llista que ens proporcioni més dades.

En el seu dia, la companyia « iTunes », que realitza tauletes i coses similars relacionades amb les tecnologies, va crear una llista dels cent llibres que més s'havien descarregat els usuaris o clients en els seus objectes electrònics. En aquest llistat de cent llibres sí que és veritat que les dones van vendre més que els homes però no tant com havia dit la revista (o el que fos) anterior. 57 dels llibres eren escrits per dones i els 43 restant per homes. En el treball hi ha hagut diferències igualades d'aquest estil en algunes ocasions i més o menys així és com hauria de ser. No em refereixo als homes sempre per sota de les dones sinó que hi hagués una relativa igualtat. La xifra que hem parlat abans deia que de 20 llibres el 90% eren dones. Doncs un altre cop reafirmo que això es deu a la quantitat de llibres que contis. Molt possiblement si «l'itunes», que pertany a «apple» hagués posat més llibres en el seu recontre la distància entre els homes i les dones s'hauria anat reduint cada cop més. No ens podem quedar només amb la primera impressió. Per això mateix jo porto passant-me tot el treball contant, per a assegurar unes certes dades que ens ajudin a arribar a una conclusió.

Respecte a «itunes» encara li podem donar una mica d'acció. Una pàgina web anomenada «computerhoy» va fer una llista dels vint ebooks més venuts en aquesta mateixa companyia. Si, tornen a ser menys llibres però vull comprovar si la xifra dels homes baixa considerablement. Bàsicament per a veure si els resultats d'aquest treball tenen un mínim de sentit. Les dades són del 2013 per tant no estic parlant d'unes massa recents. El resultat va acabar amb igualtat absoluta. No hi va haver cap gènere que passés per sobre de l'altre. Hem de tenir clar que les dues estadístiques, aquesta i l'anterior, són de dos anys diferents. Però clar, si contés més llibres d'aquest any, que no surt ho he buscat, vés a saber el que sortiria. En publicacions estava claríssim, l'home sobresortia i la dona quasi no tenia visibilitat però ara... aquí depèn de molts més factors que en els llibres que es publiquen. Llavors un s'arriba a plantejar si és l'any el que conta. Potser a la gent li dóna de llegir-se llibres d'un home o d'una dona depenent l'any en què es trobi. Pures bajanades. Avancem un any doncs i situem-nos en el 2014 o tornant-nos a ficar en «itunes» contem ara els catorze llibres més venuts en aquell any. Ens suren cinc escrits per homes i 9 per dones. La diferència augmenta per tant. És a dir que si ens parem a mirar l'afirmació que havia fet abans la pàgina que ens deia que el 90% dels llibres electrònics més venuts eren escrits per dones... vaja, podríem dir que és una declaració molt exagerada, però sí, pel que sembla i pel que no li trobo explicació, ja que els llibres normals dominen els homes, les dones venen més «en ebooks».

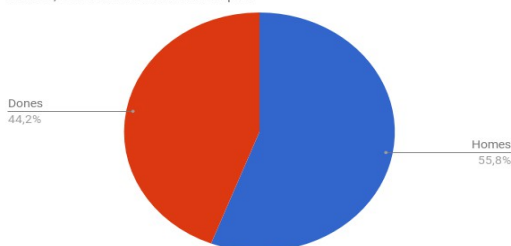
Si comparem aquests dos fets veiem dades, però cap sentit. Presento un petit gràfic. Un sobre les primeres dades d'itunes que hem agafat.

Deixem de banda aquests tipus de llibres i anem un altre cop cap el quAL prefereix la majoria. Llegir en físic. Ja hem estat unes quantes pàgines mirant els llibres més venuts o els autors que més èxit tenen entre els lectors, però no s'arriba a cap conclusió. Seguirem així fins a arribar a trobar-hi una mica de sentit comú al qual estem fent. Intentem no perdre'ns. Hem vist clarament que les editorials publiquen més homes. I hem seguit i ens hem fixat en que dels deu llibres més venuts de la majoria de llistes almenys quatre són dones. Però que si la llista de llibres augmenta la visibilitat de la dona disminueix. Això ja ho he dit abans. Ara comprovarem si es manté. Una pàgina web que va ser comprada fa uns anys per «amazon» anomenada, «iberlibro» va penjar una llista on mostrava els cinquanta autors més venuts en la pàgina en el 2013. Com ens hem trobat anteriorment en aquesta llista hi ha clàssics, però com que a la gent li interessin (i ami també) doncs els haurem de tenir en compte. Més ben dit, la gran majoria son clàssics, però segons la llista és el que més compren els clients. Dels autors que hi havia, de dones només destacava la mísera xifra de cinc. Només cinc dones de cinquanta, però vaja, és el que consumeix el public. Aquesta llista no s'és massa de fiar perquè potser només hi havia dos autors que no fossin clàssics, per tant ens ho podríem prendre com una forma de fer publicitat a obres, que potser no interessin menys, perquè tinguin una venda més ràpida.

Tornem doncs a una llista més curta a veure si passa el mateix que abans. Que la dona estigui en igualtat de condicions al vendre llibres i això. Vaig trobar una llista curiosa. I perquè dic això? Doncs perquè era del diari «as», un que normalment només li interessa el futbol i les noies en les últimes pàgines. Aquest diari ens ofería una llista dels deu llibres més buscats i venuts de la fira de Madrid d'aquest mateix any 2017. En aquest curt recompte un altre cop, sent curt, les dones són més mencionades. I dels cinc primers llocs tres posicions estan ocupades per dones. Això no em molestaria si fos sempre, que sempre més o menys hi hagués una certa igualtat. Però un altre cop, em repeteixo més que un lloro, la cosa canvia quan la xifra es dispara! Si és que sembla que es vulgui com dissimular. Com que la gent només mirarà els deu primers llocs doncs és un, ala i després no posem quasi noies, perquè també hi ha la possibilitat que totes les dades de ventes que he posat en el treball siguin falses o hagin estat manipulades. Vés a saber. I el fort és que tots els llistats són diferents. Potser hi ha un o dos autors en tots els llistats però els altres... és com si es canviessin els noms en una llista perquè sí. Però res, no passa res, seguim. Ràpid. Una altra estadística. Aquest cop de la pàgina «20minuts» de la que crec que ja hem tractat en anterioritat. Aquesta ens ofereix els llibres més venuts i llegits del 2017, notícia publicada en el mes d'Abril. Són uns divuit i com acostuma a passar en aquests llistats tan limitats la cosa està igualada, que és com hauria d'estar sempre. Deu dels llibres venuts són d'homes i la resta, és a dir els altres vuit per dones.

Ara tornaré a mostrar una llista llarga. Potser la diferència és molt gran però també pot ser que ens emportem una sorpresa i alegria i que la cosa estigui igualada. I ho estava al principi. Al començar a comptar, que per cert això es trobava en la pàgina web del «fnac» vaig veure que a mesura que anava contant llibres, els escrits per homes no se n'anaven massa endavant. A vegades, s'adelantaven. Que semblava una carrera de formula 1 vaja. Al final, sí que és veritat que hi va haver més llibres d'homes que de dones, deu en concret però durant tota la estona hi havia hagut una certa igualtat. He de dir que, aquesta llista és d'avui 21 de Febrer. I si d'aquí a poc temps això s'igualava encara més. S'hauria d'anar veient.

Llibres ,més venuts el 2017 escrits per:

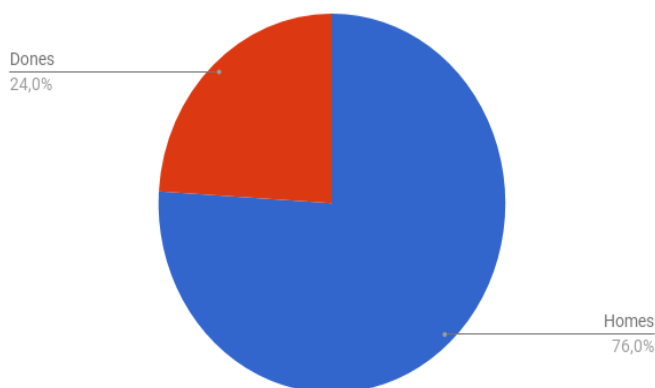

Anem cap a un gènere que també està dintre del de la literatura juvenil. Em refereixo a la fantasia. Els llibres fantàstics no acostumen a interessar massa als adults pel que he pogut veure. Una de les obres més importants va ser «el senyor dels anells» de Tolkien però l'obra que va fer que més gent s'interessés per la fantasia i per la literatura van ser els llibres de Harry Potter de J.K.Rowling. Però que hi ha a més d'aquests i d'altres molt coneguts actualment com El nom del vent o Cançó de gel i foc, totes dues escrites per homes? He mirat bastantes llistes i en la majoria surten homes. Jo personalment, la meua saga preferida de fantasia és d'una dona, i no, no es Harry Potter. Són els llibres que engloben el món dels «sis ducats» creat per Margaret Ogden o si volem utilitzar el seu pseudònim «Robin Hobb». Aquesta escriptora és recomanada pels dos últims autors mencionats sent una de les més sol·licitades però a la vegada, sent una de les que menys se'n parla per internet. Però això passa també amb altres escriptores, que escriguin literatura fantàstica però que no sigui juvenil? Ara ho veurem. Per a veure quins eren els llibres fantàstics publicats més famosos, vaig haver de buscar quins eren els que més es venien i els que més interessaven al públic. Vaig trobar una llista de 51 llibres oferida en un blog d'internet. Dels llibres que es mostraven només vuit eren escrits per dones i una d'elles era la que he mencionat fa un moment, Robin Hobb. Com no podia ser d'una altra manera perquè és ben molt, també hi havia els de Harry Potter i els dels Jocs de la fam. Però eren molt pocs. Jo m'imaginava que hi hauria més dones i vull aclarir una cosa que ja he fet abans però que ara ho repeteixo, vaig tenir en compte els pseudònims.

Un cop feta la part anterior vaig pensar ajuntar dos gèneres per a veure si la diferència augmentava o disminuïa. Vaig decidir unir la fantasia i la ciència ficció en un mateix llistat per a veure quin resultat en sortia. Per tant, em vaig introduir en una pàgina anomenada «papelenblanco» i vaig tractar l'estadística que sens oferia. Eren 50 llibres. I l'afirmació era que eren els llibres de fantasia i ciència ficció que tothom havia de llegir.

La llista va augmentar però relativament. Hem de tenir en compte que les dues llistes són de dues persones diferents per tant en realitat no han de tenir cap relació. Però vaja que del total de llibres 38 ja podeu imaginar per qui eren escrits i la resta també. La majoria de llibres d'homes eren clàssics i a mi em fa pensar que potser els hi fa por posar-ne d'actuals perquè per tant haurien de posar també més dones però vaja.

Llibres de fantasia i cència ficció més famosos escrits per:

Una cosa que em va cridar molt l'atenció és que mentre seguia buscant llistes d'aquests tipus, vaig entrar en la pàgina web de l'editorial planeta i allà i havia un llistat de llibres de la literatura fantàstica escrits per dones, és a dir, que intentaven donar-li més visibilitat a aquelles obres perquè la gent s'acostés a més dones. Només ho feien per vendre però fer aquest apartat va ser tota una sorpresa.

Hi ha una altra editorial de la qual si em vaig parar a analitzar. Era la «editorial amarante» que

en la seva pàgina web va publicar una llista de novel·les de ciència ficció i fantasia per a vendre. Eren 22 llibres i només sis eren publicats per dones. S'ha de dir que mentre que en les altres llistes hi havia algun que altre clàssic en aquesta no n'hi havia cap. Tots els llibres eren relativament recents i la majoria ni els coneixia. Ja va bé anar descobrint nous llibres

Les dades del gràfic anterior eren rellevants si però realment eren opinions d'unes certes persones i com es diu, per a gustos colors no? Anem a observar doncs un llistat del mateix gènere però d'una altra pàgina web. En aquest cas de la pàgina de «taringa», i ens ofereix els 17 millors llibres de fantasia moderna que ens podem trobar. D'aquests llibres només n'hi ha un que estigui escrit per una noia. Però vaja que en aquesta pàgina web hi ha més llistes. Fixem-nos per exemple en un on ens diu els trenta llibres de fantasia que hem de llegir en la nostra vida. Resulta que 24 dels quals són escrits per homes, i potser hi ha només dos o tres clàssics. Això no seria important si la gent no hi fes cas. Segur que són uns grans llibres però també estic molt segur que deuen haver-hi moltes més dones que escriuen fantasia a part de les que tothom coneix.

La mateixa pàgina ens ofereix més llistes encara, amb la diferència que la que mostrarem ara ja no és de fantasia sinó que de narrativa històrica. Si, ja sé que ja l'hem tractat amb anterioritat però estem davant d'una pàgina que té milers de seguidors i és important donar una ullada per a veure la visibilitat de les dones, ja que no ho fa ningú més. Tornant al tema, les persones que van fer la llista ens mostren les 37 novel·les històriques que tothom hauria de llegir. Com abans hem vist en la novel·la històrica i fantàstica la diferència és gran. No és com altres gèneres que els homes surten per davant però almenys la cosa està una mica equilibrada. Del total d'obres històriques només tres d'elles són escrites per dones i dos dels llibres són escrits per aquesta, per Pauline Getge.

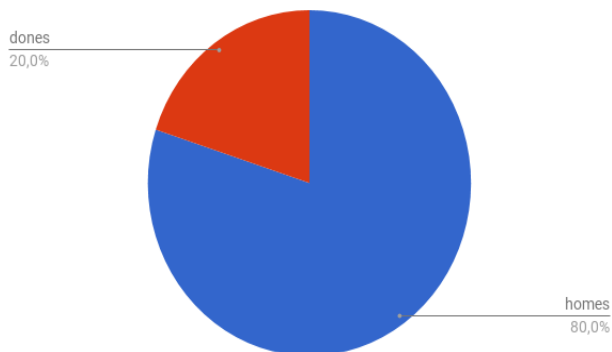
La següent llista amb la qual ens trobem va ser publicada en el 2016 i tornem un altre cop cap als increïbles mons de la fantasia. La pàgina «lascosasquenoshacenfelices» va publicar el que consideraven que eren els 25 llibres més imprescindibles de la literatura fantàstica. Com no un d'ells era el senyor dels anells de Tolkien o Harry Potter de J K Rowling però òbviament hi havia més varietat.

Les dones que apareixien eren les mateixes que em sortien sempre, i un altre cop, no surt Robin Hobb (això ja és personal) i amb els 'home passa més o menys el mateix. Aquesta és l'última llista de fantasia que crec que mostraré perquè sempre em surt el mateix, encara que explori i obri pàgina rere pàgina. Del total de llibres 20 eren escrits per homes i 5 per dones. Si de dones n'hi havia més doncs devien estar amagats.

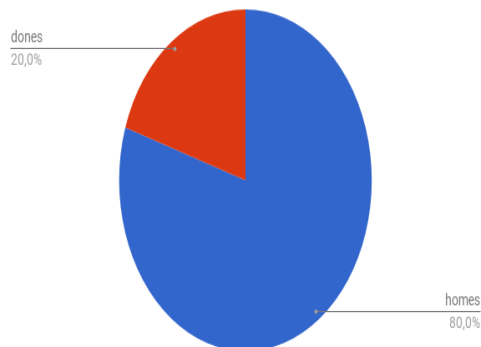
Hem vist alguns llistats de fantasia, ara anem a comparar a partir de gràfics si el tant per cent és més o menys el mateix. Perquè això? Doncs per a comprovar si la visibilitat de les dones a mesura que anem analitzant llistats augmenta, disminueix o es manté. A veure que ja sé que les dones estaran sempre per sota però bàsicament per a comprovar la diferència.

Primer us oferiré un gràfic de l'últim llistat que hem tractat. Si, el dels 25 llibres més importants de la fantasia i després un dels primers d'aquesta pàgina que tractava dels trenta llibres fantàstics que hem de llegir en la nostra vida.

25 millors llibres de fantasia escrits per:

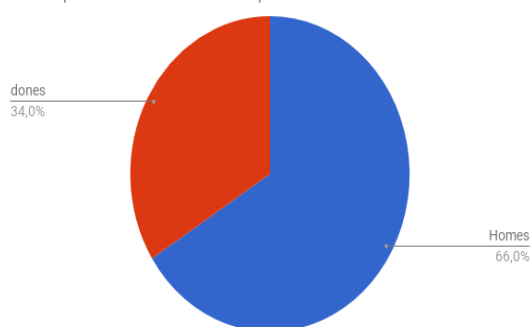
30 llibres de fantasia que hem de llegir en la nostra vida escrits per:

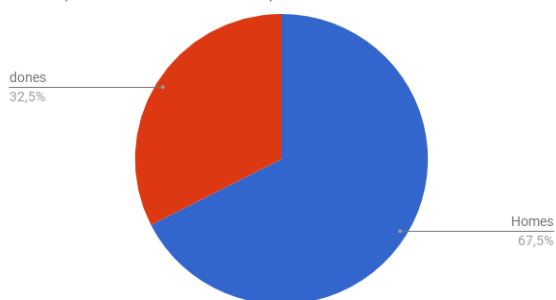
Fins ara hem mirat els llibres més venuts, els més recomanats i els més famosos. Però per a veure realment si en un futur proper les dones tindran prou visibilitat hauríem d'observar els que es publicaran d'aquí poc. Aquests llibres que tenen tanta propaganda i que ens prometen que seran unes grans revelacions. Per a buscar això l'únic que vaig haver de fer va ser posar-me en la pàgina web de la casa del llibre. Més endavant acabaria entrant també en la de l'editorial planeta però pas a pas.

A l'arribar als cent primers llibres em vaig aturar, com he fet contínuament en aquest treball, i començar a comparar. Dels cent primers llibres que vaig veure que s'anaven a publicar 66 eren escrits per homes i 34 per dones. A veure, acabava de començar a contar, aquesta diferència de moment no significava res. Seguim doncs. A l'arribar als 400 llibres vaig deixar de contar. I vaig poder veure que bastants més de la meitat eren escrits per homes. 270 en total. Mirem si el tant per cent és igual que abans? O potser el dels homes augmenta?

Futures publicacions de llibres escrits per:

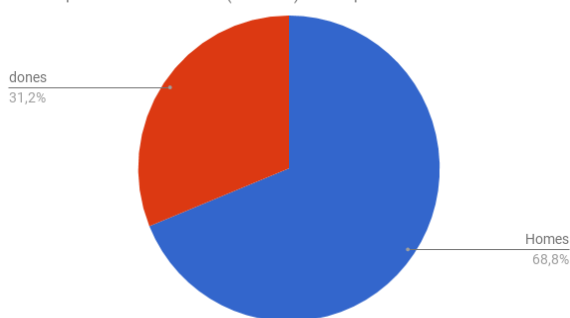
Futures publicacions de llibres escrits per:

Com podem veure la visibilitat de la dona, segons augmenta el reconta de llibres només disminueix un dos per cent. Però clar, es publicaran bastants més llibres escrits per homes que no pas escrits per homes, per tant un pot arribar a pensar que no hem avançat i que encara ens queda molt per endavant. Però vaja, que per seguir fent suposicions millor seguim contant. I així vaig fer, perquè clar, la teoria és molt maca però els números són proves.

A l'arribar a 600 llibres em vaig aturar per tercer cop per a fer la comparació i he de dir que els llibres que es publicaran i que estaven escrits per dones no van augmentar massa. Del total dels contats només 187 eren escrits per dones.

Futures publicacions de llibres (total 600) escrits per:

Com es pot veure el procediment dels tant per cents segueix sent el mateix. El de les dones baixa i el dels homes al contrari, augmenta. Al final va resultar que en la pàgina web hi havia en total 692 llibres apuntats, per tant allà no quedava res per a contar. Al final només hi va haver 213 llibres de dones. Anem a comprovar el tant per cent:

Com he dit abans vaig posar-me també a la pàgina web de l'editorial planeta, per a tenir una llista d'una editorial en concret més que res, i vaig fer el mateix que en la pàgina de la casa dels llibres. Comprar i comparar. Es tracta dels llibres que arribaran en Setembre en les llibreries, respecte a aquesta editorial. Per desgràcia la llista era molt curta, amb un total només de 33 llibres per tant no val la pena perdre massa el temps amb això. 24 eren escrits per homes i 9 per dones.

Davant d'aquest últim llistat curt vaig decidir seguir buscant. Llavors vaig descobrir una llista en la pàgina de «el libro de las mil puertas». Bé eren bastantes. En aquesta pàgina et sortia tots els llibres que sortirien pròximament en cada mes. Del setembre per exemple vaig mirar-m'ho i em vaig emportar una sorpresa molt satisfactòria. Eren 22 llibres estava repartit. Onze llibres escrits per homes i l'altra meitat per dones. Comte, cosa insòlita. A veure sia aconseguim trobar-nos-ho més seguidament. Per tant vaig decidir seguir en aquesta pàgina i mirar la resta de mesos d'aquest any a veure si la cosa es mantenia. Però que passa? Que al fixar-me amb els mesos posteriors, els llibres que hi sortien eren exactament els mateixos. Per tant, havia gastat temps per a res. Explico això per a mostrar el procediment.

Al seguir buscant, res una mica, vaig trobar una pàgina que aquesta sí que em proporcionava una llista bastant més llarga que no pas l'anterior. També tractava sobre les novetats que ens portarien les editorials en els pròxims mesos. La pàgina «lecturalia» era on estava penjat el llistat i per tant, a veure si tenen preferència cap als homes o si està la cosa igualada.

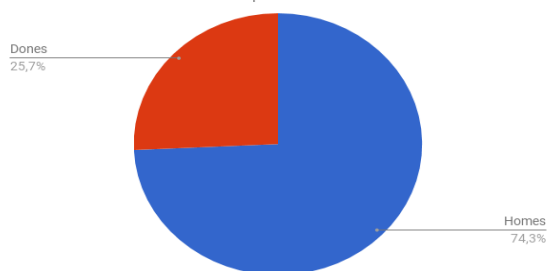
Com ja he fet altres vegades vaig aturar-me quan un dels dos gèneres ja havia arribat als cent llibres. Això ho faig quan veig que si segueixo contant la diferència s'anirà fent més i més gran. Quan vaig veure que havia contat cent llibres d'homes i només 33 de dones, vaig decidir deixar-ho estar perquè no feia falta ser massa intel·ligent per saber com seguiria la cosa.

Ja que estem tractant els llibres que es publicaran, no estaria de més tractar els llibres que suposadament més esperaven els lectors en aquest 2017. I justament d'això en va fer una llista el diari de «la vanguardia» Estaria bé. Que més espera la gent? Llibres d'homes? De dones? O li és igual? Potser molta gent li interessien molts llibres sense donar-se comte que la majoria són escrits per homes, crec que és molt possible que passi. És una notícia on es mencionen dotze autors, quin llibre és la novetat i una pinzellada de la trajectòria literària de certs autors. De llibres escrits per dones només ni havia dos, fet que porta a pensar que la gent no estigui interessada en el que escriu el sexe femení. Però clar, és només un llistat, si ens poséssim a mirar més n'hi hauria molts i alguns ja de molt personals.

Ara bé, podríem fixar-nos en els llibres catalans que es recomanen i no només en els estrangers. La nostra literatura és també important i no estaria de més veure quines persones destaquen en la literatura catalana.

Així doncs vaig entrar en un article de la pàgina web del «peròdic» on hi havia 35 llibres catalans, els quals eren recomanats per al dia de Sant Jordi del 2017. Però a mesura que anava comptant, vaig veure que entremig dels autors catalans hi havia algun com Shakespeare que a saber que hi feia allà, però vaja que si estaven en la llista s'havien de contar. En total hi va haver 26 llibres escrits per homes i 9 per dones. L'estadística que mostro a continuació no és res, ja que a continuació seguirem donant una ullada a les pàgines webs que fan recomanacions de literatura.

Llibres catalans recomanats escrits per:

Ara hem fet un petit vist a alguns dels llibres catalans. Ara mirarem quins són els considerats millors llibres catalans de tota la història per a comprovar si aquí a Catalunya també hi ha hagut masclisme, que la resposta és òbvia però no està de més comprovar-ho. La viquipèdia va ser la següent pàgina web que ens va afavorir la informació. Sóc conscient que en aquesta llista hi haurà un munt de clàssics i que per tant la gran majoria són llibres escrits per homes per es una espècie d'introducció a la literatura en Catalunya. És un llistat d'uns 125 llibres, anem a comprovar quanta diferència hi ha: Al final com havia fet amb anterioritat en el gènere de literatura amorosa a l'arribar als cent llibres vaig deixar de contar. Per què? Doncs pel mateix motiu que en aquell apartat, perquè la diferència començava a ser massa desconsiderable i no valia la pena seguir contant. En total, en la llista només hi havia dos llibres escrits per dones, i dos d'ells eren escrits per Víctor Català, és a dir, Caterina Albert, l'escriptora modernista, famosa sobretot per realitzar l'obra famosa coneguda com Solitud. No vaig voler fer un gràfic sobre això perquè com que la diferència seria la mateixa de quan ho vaig fer amb el gènere de la literatura amorosa doncs no valia la pena ocupar espai per un gràfic ja mostrat.

Acabàvem de tractar els llibres universals de la literatura catalana, anem ara a comprovar llibres catalans més actuals per a veure si actualment segueixen destacant més un gènere que l'altre. Històricament, com era de suposar hem vist que sí, però a veure si això segueix això o si les coses han canviat.

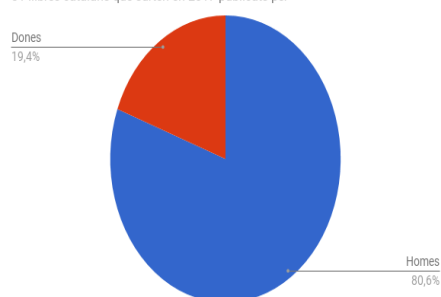
La primera llista que es troba és molt curta i consisteix en els llibres tant de ficció com de no ficció com els juvenils més venuts. Comencem amb els de ficció. La pàgina que ens ofereix les dades és «llibres.cat» i disposa de vuit llibres de ficció escrits per homes i la meitat, és a dir, quatre, escrits per el sexe contrari. Aquí tampoc mostraré gràfic. En el llistat de llibres de no ficció la diferència és una mica més gran tot hi que tampoc hi ha masses llibres. N'hi ha un total de tretze i només dos són escrits per dones. I per últim, en l'apartat de literatura juvenil on per sorpresa meva també han sortit dominant els homes, ja que jo m'esperava que seria un gènere on les paperetes estarien més igualades, i al final de setze llibres, dotze eren escrits per homes i només quatre per dones.

Però és igual, seguim analitzant llistes.

Seguint buscant una estona, ja que fer en recerca en català de llibres escrits en català que sigui extensa és complicat vaig trobar una que tot hi que de llarga no tenia res, almenys era interessant. En vaig agafar un dels llibres d'autors catalans per al Sant Jordi del 2017, és a dir, llibres recomanats, no venuts. «Aquesta informació la mostrava la pàgina web nació digital .cat» Eren en total quinze llibres i a veure quina diferència hi havia. Llavors vaig contar i vaig veure que un altre cop la dona estava bastant per sota amb només tres llibres un, un altre cop de Caterina Albert i dues més autores.

També vaig trobar una llista, de la qual sí que faré un gràfic, on sens mostrava i explicava alguns dels llibres de literatura catalana que es publicarien en el 2017. La pàgina web illa dels llibres era l'encarregada de fer les recomanacions i com amb anterioritat, la llista de les dones se li va quedar curta. Hi havia 25 llibres escrits per homes i sis per dones. 31 llibres on altre cop la participació i la visibilitat de la dona estava molt limitada. Compte, que no estic dient que ho facin a propòsit però igualment s'hauria de mirar una mica.

31 llibres catalans que surten en 2017 publicats per

7- Entrevista a escriptores

Després d'haver fet un breu resum del paper i de la visibilitat de la dona com a escriptor en la història de la literatura hem vist teòricament que hi ha diferència entre els homes i dones que publiquen llibres. Si no em creieu vosaltres mateixos aneu a les vostres estanteries i mireu quants llibres de dones i quants d'homes teniu. Suposo que la diferència serà gran. Ara però hem de tractar un tema més personal. A aquest treball li feia falta un toc professional i per això vaig enviar unes poques preguntes a dones feministes i professionals que sabien del tema. Els contactes me'ls va facilitar la poeta i professora de literatura castellana la Maria Antònia Massanet. Ràpidament només em van contestar tres dones incloent a la professora però les respostes de les quals me les havien enviat eren més que satisfactòries i útils. Vam decidir preguntar-li a professionals, ja que tot hi que buscar informació no és massa complicat perquè està quasi tot en els llibres i internet ens faltava opinions de persones que estiguessin veient la injustícia dia rere dia o que almenys se l'haguessin trobat. Reflexionant i gràcies a la idea de la mestra de castellà vam veure preguntar a dones que estaven en el món de l'escriptura professional i que havien estudiat del tema era una gran idea per a afegir-ho en el treball.

Al principi van començar sent dotze preguntes però al veure que en una d'elles no se'n podia treure gaires conclusions la vaig eliminar quedant altres respostes que cada una mostrava un punt de vista diferent però que anava de luxe per a mirar el tema des de diverses posicions.

En la primera qüestió les preguntava si elles creien si la visibilitat de la dona en la literatura havia augmentat al llarg de la història. Jo ja tenia la meua opinió sobre això i considero que la resposta era obvia però tenia curiositat per saber que hi tenien a dir professionals, dones que sabien del tema sobre aquesta pregunta. En la primer Caterina Riba i la Maria Antònia Massanet estan d'acord en el fet que si però afegeixen que les dones mai van deixar d'escriure però que per culpa de les restriccions del patriarcat i de la societat no podien ressaltar o almenys treure a la llum les seves obres. Caterina posa d'exemple un temps històric, el Franquisme que privava a la dona d'alguns drets, fins hi tot regulant fins a certa mesura la seva educació. Meri Torras, professora de la UAB va més enllà i esmenta alguns factors que han facilitat que això passi com per exemple la lluita de les dones escriptores i feministes que defensaven el seu dret tant d'escriure com de publicar les obres que creaven.

En la segona on destaco la perspectiva de l'autor a l'hora d'escriure toco el gènere formulant la pregunta essencial de si els llibres escrits per homes o dones mostren un punt de vista diferent del comportament humà, de la societat o del món en general. Les professionals Riba i Torras declaren que no és necessari però que depèn de la societat en què s'hagin topat tot hi que com és natural i lògic, cap gènere sexual està determinat d'escriure d'una manera o d'una altra. Massanet no hi està d'acord i afirma que és necessari perquè que un tema sigui interessant o no ho han dictat els homes i per tant les dones, subjugades sota l'ombra dels homes han escrit al llarg de la història temes que han estat considerats inferiors, ja que mostraven punts de vista diferents dels que mostraven les obres creades pels autors del sexe contrari.

En totes les respostes hi ha afirmacions on les autores de les respostes es posen d'acord entre elles inconscientment. Cap d'elles s'oblida que la societat ha posat al llarg dels anys les dones per sota dels homes i que aquestes han hagut de lluitar i defensar-se per a treure a la llum uns drets que anteriorment eren preexistents i que, com elles afirmen, segueixen existint i que per tant ens queda molt camí per recórrer.

La religió i la societat és el tema de la tercera pregunta, separat en dos apartats diferents però que en realitat estan relacionats. Preguntava si el paper de la dona com a escriptora en la literatura és menor que la de l'home és degut a la religió o si aquesta no hi té tant a veure o hem estat les

persones sempre per naturalesa, en societat i comunitat vull dir sense afegir religió pel mig, que ho hem cregut així. Totes les respostes afirmen que la religió hi té molt a veure i que a la vegada arrossega la societat, perquè la religió porta a una cultura que és amb la que ens topem les persones i de la qual ens influïm per a ser com som. A més Torres afegeix que no només hi té culpa la religió. La situació de la dona és responsabilitat de totes les institucions que sempre, totes, l'han deixat en un rang inferior. No es pot negar que el segle XX va ser una etapa de grans avenços tecnològics i científics, però no només això. En aquells anys va ser quan la dona de veritat va començar a poder-se expressar més. D'això tracta la següent pregunta que se li proposava. Havien de respondre si creien que el segle XX era el temps en què s'havia produït la revolució de les dones escriptores, és a dir, els temps on van començar a tenir més visibilitat. Respecte a això totes consideren que sí, que aquests anys van ser un esclat de la literatura femenina però totes hi tenen més coses a dir en aquesta afirmació. Podríem lligar dues respostes. Torres ens afegeix que sempre han anat sorgint escriptores en els diferents moviments i que això va portar a l'esclat del segle XX. Això es podria lligar amb la resposta de Riba que ens diu que encara queda molta feina per fer. La Maria Antònia hi està d'acord però ella no hi entra en el tema que treuen elles. Ella diu que sempre hi ha hagut escriptores.

Com bé és sabut ara, aquest treball intenta demostrar la poca visibilitat de la dona en la literatura. Però una qüestió que s'hauria de fer més gent es si ara mateix anem per bon camí perquè homes i dones tinguin els mateixos drets. En la literatura vés a saber però avui en dia encara surten moltes notícies de dones que han estat abusades i assassinades. Si la gent pensés encara que fos una mica potser la societat canviaria. Per això mateix vaig voler aplicar el tema a les entrevistades. Preguntar-les si anàvem pel bon camí respecte a igualtat potser era una pregunta complicada de respondre, ja que tot el món pensa diferent i segur que avui encara hi ha gent que pensa que els homes som superiors a les dones. D'aquesta gentussa n'hi haurà sempre. Però això era un bon tema per a saber l'opinió de professionals. Com en la majoria de respostes estaven totes d'acord en què sí, anem per bon camí però que és insuficient. Però no vaig poder ignorar una gran resposta. Meri Torres, la professora de la UAB i directora del Grup cos i Textualitat, em va treure temes que és molt probable que a l'hora de publicar es tenen en compte. El fet de ser d'ètnies suposadament diferents o inferiors, el fet de ser una persona transsexual... entra en el tema que potser la situació cap a les dones està millorant però que potser hi ha grups que no. És un tema interessant no tractat fins ara en aquest treball però que com bé m'ha qüestionat, ja que m'ho posa en forma de pregunta, també és molt probable que passi. Això porta al fet que potser hi ha homes transsexuals, és a dir, homes que es consideren dones que potser també tenen més problemes en la societat que les mateixes dones que són considerades per alguns com reals. La transfòbia és un gran problema que potser tardarà més a solucionar-se que el masclisme. Els dos són com virus que cada cop que troben una presa hi salten a sobre. Tractar el tema aquest, de si les persones transsexuals tenen visibilitat a la literatura es un tema bastant interessant de tractar.

Avancem cap a la pregunta següent on obro el tema del qual llegeixen els lectors. Posem-nos en la situació d'una persona que entra en una llibreria. Hi ha molts productes per escollir però escollirà un llibre per la simple raó que li interessa o no agafarà aquest mateix perquè és del seu sexe contrari? Anirà cap a una altra elecció que consideri més adient? Un home si entra en una llibreria només compra llibres del sexe masculí? Aquesta és la pregunta amb que faig pensar a les professionals. En aquesta cap d'elles ha sabut exactament que respondre. Totes suposen que actualment encara deu passar, ja que una persona potser se sent més identificada si llegeix llibres només escrits pel seu propi gènere. Una d'elles afirma que a vegades només llegeix literatura femenina perquè li resulta més curiosa. També hi ha la possibilitat que ho fem inconscientment, que no ens adonem que sempre llegim llibres del nostre propi sexe i mai del contrari. És dolent això? Possiblement no però llavors si fos sempre així mai sabríem el punt de vista de la vida que pot tenir un escriptor del sexe contrari. Rosa Montero, una escriptora mexicana va dir en el seu moment que era impossible objectivar, almenys en el món occidental, una novel·la pel simple fet que l'autor

sigui un home o una dona. A l'igual que Camila Fabbri. Ella també considera que no es pot saber si un llibre és escrit per un home o una dona només llegint els escrits. Podríem dir que la majoria considera que no hi ha massa diferència. Les entrevistes no les hi he fet a elles òbviament, però ho van dir en una entrevista per la televisió i no està de més relacionar opinions.

La setena pregunta té a veure amb una cosa que ja hem dit en algun apartat d'aquest treball. Enrecordem-nos de Jeanne Rowling, que va haver de posar-se de nom J k Rowling perquè la gent no sapigués que qui havia escrit el llibre era una dona. La pregunta que els hi plantejava és si creuen que avui en dia pot passar, si actualment encara hi ha editorials que recomanen això a les escriptores perquè consideren bàsicament que pel seu gènere no vendran en que podria ser. La seva resposta és que creuen que segueix passant i que potser seguirà passant però que com hem dit anteriorment de mica en mica anem avançant. Una d'elles menciona els diferents gèneres literaris com la fantasia o la ciència-ficció on és més probable que siguin on abunden més els pseudònims. Alhora fa menció a que alguns homes que escriuen literatura sentimental es posen un nom femení en comptes del seu propi. Aquest tema va relacionat amb la següent pregunta, on els plantejava la creença que avui en dia encara tenen algunes persones, que les dones només escriuen literatura romàntica o sentimental. Intento fer plantejar a les entrevistades perquè creuen que hi ha tant pocs llibres de ciència-ficció i fantasia escrits per dones. És que a absolutament cap dona no li interessin aquests àmbits? O és que les editorials no estan segures de si les publicacions tindran prou èxit. Per si no se m'acaba d'entendre posaré la pregunta tal hi com els hi vaig enviar: **Normalment es creu que els llibres romàntics només són escrits per dones perquè és el que es creu que se'ls dona millor. Què opines d'aquesta creença? Consideres que si se'ls donés l'oportunitat destacarien en altres gèneres com al ciència-ficció o la fantasia? Per que consideres que no reben aquesta oportunitat?** Aquí com que una d'entrevistades ja m'havia respost en la pregunta anterior docs només va afegir que són estereotips, que les persones no tenim trets biològics que ens decantin a escriure per un gènere literari o un altre. En aquesta pregunta Caterina Riba hi té a dir bastantes coses. Ens diu que la persona que va realitzar i que va tenir més èxit en el gènere sentimental va ser un home i que si al llarg de la història o actualment es considera aquest gènere per a dones és justament perquè abans estava destinat per a elles. Abans els homes de la casa es considerava que havien de controlar tot el que feia la dona i si llegia, prohibir-li alguns temes. La societat i sobretot l'església hi tenien molt a veure també i per això anteriorment les poques dones que escrivien no acostumaven a centrar-se en la ciència-ficció o la fantasia. Tot hi que és curiós que Frankenstein de Mary Shelley sigui considerada la primera novel·la de ciència-ficció de la història. Tot això potser ha portat a com estem ara, a què molta gent cregui que la dona només serveix per escriure temes «tontos» o amorosos. La Maria Antònia està d'acord en que a les dones els hi costa molt entrar en el món literari d'aquests gèneres. Totes aquestes explicacions que s'acaben de donar si analitzem el que s'ha dit anteriorment de que avui en dia moltes dones destaquen en literatura juvenil escrivint aquests mateixos gèneres. Si, però si després anem cap a literatura adulta la xifra disminueix. Només cal anar a una llibreria i fer una simple ullada.

El fet que hi hagi més llibres publicats per homes que no pas per dones també ens portaria a plantejar-nos una altra cosa. I si les dones no estan tan interessades en la literatura com els homes? Tindria sentit no, que no destaquessin massa? Si pensem així llavors ens podem plantejar que no hi ha discriminació o diferència de gènere per enlloc. Però aquestes idees se'n van a norris quan veiem una estadística que diu que a les dones llegeixen més que els homes. Que passa doncs? Que nosaltres sabem escriure i elles no? És que no tenen imaginació? Ho portem mirant durant tot el treball, la dona SEMPRE ha estat per sota de l'home culturalment parlant i encara ho està i veient les estadístiques encara ens queda més clar que la balança de publicacions de llibres per les dues bandes hauria de ser a l'inrevés. D'això tracta la qüestió del tema que estem tractant. Justament a pregunta que els hi vaig posar és si creien que la balança hauria de moure's de diferent manera. Una d'elles ens diu que tant homes com dones escriuen per igual però que els llibres cultivats pel sexe femení no arriben a les llibreries per diversos factors. Antònia considera que això que hem dia passa

perquè els crítics o els que fan de jurat o els editors són la gran majoria homes i que per tant la indústria de la literatura és moguda per la seva subjectivitat a l'hora d'escollir un llibre de qualitat. Considera que si veuen un llibre d'un home no se'l miraran massa però amb el d'una dona hi posaran moltes traves per a evitar que surti a la venda. Està d'acord amb l'estadística que diu que les dones llegeixen més i per això fa més èmfasi en les seves creences. Una altra de les entrevistades, en aquesta pregunta ens recomana un llibre on en teoria es tracten aquests temes, potser tot el que ella creu està plasmat allà.

Com és sabut, poques dones han guanyat un premi literari, ja sigui per una causa o una altra. Com és normal, avui tothom diu «abans era pitjor, anem per bon camí» i si, tindrien part de raó però considero que no anem encara per un camí massa efectiu. A veure, els premis literaris no et faran millor persona, però sí que és un gran reconeixement per una feina ben feta. La pregunta que els vaig fer era que em donessin la seva opinió sobre si les dones ho tenen més complicat a l'hora de guanyar premis literaris. Elles contesten que sí que és complicat, una diu que és perquè els jurats són la majoria formats per homes i una d'elles diu que depèn de tot, s'ha d'analitzar la situació, el temps, el treball literari realitat... s'ha de tenir en compte tots els factors. Esperem tots que anem evolucionant i que a més de rebre el reconeixement, a veure si de mica en mica poden entrar més dones com a crítics o de les que entreguen els premis literaris.

En la literatura la dona sempre ha estat molt renegada, ho portem veient tota l'estona però i en les altres àmbits culturals o artístics. Que hi ha de l'art? Jo personalment s'hi hagués de dir pintores sense mirar-ho abans no sabia que dir. Conec a Pollock, Picasso... però cap dona. I en el cinema tampoc és que destaquin masses directores i en les ciències més del mateix. Que n'opinen les entrevistades sobre això és el que volia saber, si a part de la literatura, la dona no tenia la visibilitat que es consideraria comuna en qualsevol àmbit. En aquesta totes hi estan d'acord. Afirment que en TOT la dona té menys visibilitat que l'home com n'és un exemple les ciències que a mi personalment, no recordo haver tractat cap dona en l'escola a part de Marie Curie.

Després de les professionals vaig decidir enviar les preguntes a uns membres de la llibreria els 4 gats de Sant Celoni, ja que m'havien confirmat que en sabien bastant sobre aquest tema. Com que eren persones que constantment tractaven amb persones i amb llibre i veuen que acostuma a consumir cert públic doncs crec que era una gran oportunitat per a tenir altres opinions que estiguessin envoltats de llibres.

Hi havia una pregunta que com he dit abans entrava dins de les altres però com que no se li podia treure poc suc doncs en parlaré diferent. Per què dic això? Doncs s perquè totes les respostes eren molt breus o no sabien que respondre, ja que era una pregunta que potser era complicada de respondre, ja que era una teoria a la qual elles potser no tenien accés o prou informació per a parlar-ne. Jo el que els preguntava era si creien que eren les mateixes llibreries les que potser posaven més llibres d'homes que no pas de dones perquè creien que així les vendes els hi anirien millor. Elles no van saber exactament que respondre. Una d'elles senzillament em va dir que si veia que alguna ho fes que no hi entrés més. Però hi penso i veig que és una pregunta que seria complicat o quasi impossible saber la resposta, ja que si li preguntés això a un llibreter o bibliotecari la resposta, sigues veritat o mentida sempre seria negativa.

Una qüestió significativa és que totes en algun moment, l respondre mencionen la paraula patriarcat, sobretot per a declarar que aquest ha tingut la seva influència perquè actualment les dones encara tinguin dificultats per a poder publicar. Això dóna a pensar que opinin com a l'escriptora i poeta Ilka Oliva Corado que diu en un dels seus blogs que el patriarcat hauria estat tema de conversa més sovint, així com ho és el futbol, les pel·lícules, l'art etc... jo no sé si ho pensen però ho he relacionat perquè és possible que sí. Ella diu que ens afecta a tots, que perjudica a la societat sencera perquè la considera injusta Em semblava interessant mencionar-la i potser hauria d'explorar més el que diu però anem a analitzar el que diuen les entrevistades.

Caterina ens menciona un fet que és interessant i del que en volia fer un punt a part. Els homes tenen moltes oportunitats per sobre de les dones, és veritat, però potser si les dones arribessin

a veure la importància de ser dona ells (nosaltres vaja) no ho tindrien tan fàcil. La dona ha de saber com l'afecta la societat a ella per a arribar a manifestar-se i combatre el patriarcat. Aquí podríem dir que caldria més educació a l'escola. Fan falta més xerrades sobre feminisme o almenys que es tractés a classe algunes vegades i des de petits. Els nens des de jove han de saber com van les coses i les dones han de veure com són vistes i tractades. Caterina també fa referència a la importància que li han de donar les autores sobre el paper de ser dona en la seva obra. Ja que un home és complicat que ho faci doncs que no faltin dones.

Totes coincideixen en què anem per bon camí, però si ens hi parem a pensar fa temps que hauríem hagut d'arribar al final. És més, mai hauria d'haver començat perquè mai hauria d'haver hagut una diferència de gènere que només ha portat al menyspreu i la violència.

Fora de la literatura, ja que no ve al cas però no està de més comentar-ho, en el cine per exemple, companyies que abans ensenyaven uns personatges femenins que havien de ser rescatats ara ens mostren a unes dones fortes i independents com és el cas de Disney, que s'ha posat les piles i ara no només ens presenten personatges que han de ser salvades per un príncep. Ara es valen per si soles i tenen pensaments propis. Doncs en la literatura ara està passant més o menys igual i el curiós és que no són les autores les úniques que ho fan en les seves obres, sinó que molts homes també. En l'annex estan les preguntes a les escriptores juntament amb les seves respostes.

Caterina Riba

Meri Torres

Maria Antònia Massanet

8- Conclusió

Quan vaig decidir el tema del treball estava molt motivat per a descobrir coses o almenys fer més present la visibilitat de les dones en la literatura com a escriptores. Al finalitzar el treball m'he quedat fred. Aquest és un que s'ha fet perquè quasi ningú fa res i al fer-lo, tampoc he arribat a una conclusió exacta. És tot molt estrany. Sí que puc dir que la dona té menys visibilitat en alguns aspectes però en altres en té bastanta. Però si ens posem a mirar-ho generalment, la dona està molt perjudicada. En la majoria de gèneres és invisible.

El treball en un principi anava a tenir un altre apartat. Era un en què feia una enquesta a la gent sobre quants o quins autors i autores coneixien però al final vaig decidir deixar-ho de banda. Per què? Doncs perquè la gent podien posar-se a internet i buscar autors i autores. No em semblava un apartat que em pogués sortir massa exacta i també podria ser que els resultats no fossin reals. Ara que ho penso, és possible que moltes de les dades que he posat no ho siguin, ja que tot es pot manipular, fins hi tot els trossos d'història.

En la part he de dir que per desgràcia només em van contestar tres dones. També vaig enviar les mateixes preguntes a la llibreria dels quatre gats de Sant Celoni al principi del mes d'Agost però no hem van contestar i una de les preguntes que tenia pensat proposar, al final va quedar descartada. També vaig enviar sol·licituds per a fer-lis una entrevista a dones feministes que parlen per internet per a poder entrevistar-les però no vaig tenir sort. Però és igual, amb aquestes tres ja vaig tenir feina comparant respostes. Això sí, sempre que demanava ajut per al treball, em tractaven bé i m'ajudaven sense problemes.

No he tingut masses problemes per a trobar la informació. Al cap i a la fi era mirar, la presència històrica de les dones, les seves vides, la seva obra i un recontre de la visibilitat actual.

No sé si hi haurà vegades que la persona que ho llegeixi es perdrà una mica, ja que hi ha moltes vegades que estic parlant per exemple d'un gènere literari, després passava a un altre i tot seguit tornava a l'anterior. Això succeïa perquè potser estava buscant informació d'una cosa i resulta que em sortia informació del tema anterior però d'una altra font o qüestions diferents. Per què no ho ajuntava amb l'explicació anterior? Doncs perquè era diferent, les explicacions vull dir, i per tant, al ser diferent ho posava en un lloc diferent.

Com heu vist, quan feia recontre d'autors i autores hi ha parts que les he deixat a mitges. La resposta a aquesta qüestió ja l'he dit amb anterioritat però ho torno a dir. No tenia prou temps per a contar grans llistes i, per tant, ja en tenia prou amb un tastet, que acostumaven a ser bastantes dades igualment i que em resultaven més que útils.

No he volgut posar masses fotos perquè considero que l'únic que farien és ocupar massa espai, que potser el necessitaria per a redactar altres coses.

A mesura que anava avançant en el treball, veia que també estaria molt bé veure quina visibilitat tenen les persones homosexuals o sobretot transsexuals, ja que jo em podria haver parat a mirar si hi havia algú d'aquestes característiques però hauria estat molta estona. Una de les escriptores entrevistades justament va mencionar aquest tema i em va semblar molt interessant, ja que segur que aquests sectors tenen bastants més problemes que les dones que jo he estat tractant només per la discriminació que hi ha. En el que estic segur que em reafirmo al acabar aquest treball és que encara hi ha molts col·lectius perjudicats i que només són unes minories els que intenten solucionar-ho.

Respecte a la informació que he fet servir molta no estarà en la bibliografia, ja que ha estat mencionada mentre feia les feines.

En definitiva, respecte a la meua hipòtesi que potser les dones tenen menys visibilitat en la literatura com a escriptores la resposta clarament és sí. I encara que en alguns gèneres destaquin els llibres escrits per dones la resposta segueix sent la mateixa, rotundament sí. I ho dic ara a parir de les dades que he extret al fer els recontes i no amb simples teories.

9-AGRAÏMENTS

Després d'haver acabat el meu treball només em quedar donar les gràcies i mencionar a aquelles persones que d'alguna manera m'han ajudat. Primer de tot, agrair al meu Tutor del treball de recerca, xxx per la seva paciència amb els meus canvis sobtats de tema del treball i per ajudar-me en tot moment amb les parts del treball orientant-me cap a una direcció o una altra. Agrair també a la ex-professora del centre xxx per haver-me facilitat els contactes per a l'entrevista i per haver-me respòs ella una també i a les escriptores entrevistades per haver respòs a les preguntes tan ràpidament.. Voldria donar les gràcies a la cap d'estudis, xxx, perquè em va deixar canviar de tema en el seu moment quan feia uns dies que s'havien acabat els dies i també al xxx, professor d'història i tutor meu en 1^r de batxillerat per a orientar-nos una mica a tots per a seguir endavant amb el treball i a la vegada, al professor xxx, que en algunes ocasions em va animar a seguir amb el treball. Voldria mencionar també, encara que sigui molt probable que no llegeixin això, els bibliotecaris tant de xxx com de xxx per a donar-me una estona del seu temps al 'ajudar-me i a la llibreria xxx per a oferir-me un llistat de les seves obres. Finalment també als meus familiars per a animar-me a fer el treball.

Gràcies a tots.

10- BIBLIOGRAFIA

Dones en la historia de la literatura: <file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/Mujeres%20en%20la%20historia%20de%20la%20literatura%20%20Librer%C3%ADa%20Barco%20De%20Papel.htm>

Biografia Teresa de Jesús: <file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/Teresa%20de%20Jes%C3%BAs%20-%20Viquip%C3%A8dia,%20l'enciclop%C3%A8dia%20lliure.htm>

Biografia Safo de Lesbos: -- <file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/Safo%20de%20Lesbos%20-%20Viquip%C3%A8dia,%20l'enciclop%C3%A8dia%20lliure.htm>

Pàgines sobre literatura i escriptors clàssics occidentals:

--<file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/Biografia%20de%20Condesa%20de%20La%20Fayette.htm>

--<file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/Biograf%C3%ADa%20de%20Mary%20Shelley%20-%20qui%20es,%20obras.htm>

---<file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/Biografia%20de%20Sor%20Juana%20In%C3%A9s%20de%20la%20Cruz.htm>

--<file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/libros%20y%20biograf%C3%ADa%20de%20Charlotte%20Bront%C3%A9.htm>

---<file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/Charlotte%20Bront%C3%A9%20-%20Viquip%C3%A8dia,%20l'enciclop%C3%A8dia%20lliure.htm>

----<file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/Dolors%20Monserd%C3%A0%20i%20Vidal%20-%20Viquip%C3%A8dia,%20l'enciclop%C3%A8dia%20lliure.htm>

---<file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/Elizabeth%20Montagu%20-%20Wikipedia,%20la%20enciclopedia%20libre.htm>

---<file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/Emily%20Dickinson%20-%20Viquip%C3%A8dia,%20l'enciclop%C3%A8dia%20lliure.htm>

---<file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/Margarita%20Gil%20Ro%C3%ABset%20-%20Wikipedia,%20la%20enciclopedia%20libre.htm>

---<file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/Mar%C3%ADa%20de%20Zayas%20-%20Viquip%C3%A8dia,%20l'enciclop%C3%A8dia%20lliure.htm>

---<file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/Maria%20Josepa%20Massan%C3%A9s%20i%20Dalmau%20-%20Viquip%C3%A8dia,%20l'enciclop%C3%A8dia%20lliure.htm>

---<file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/Mary%20Astell%20-%20Viquip%C3%A8dia,%20l'enciclop%C3%A8dia%20lliure.htm>

[%C3%A8dia%20lliure.htm](#)

---file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/Mary%20Wortley%20Montagu%20-%20Viquip%C3%A8dia,%20l'enciclop%C3%A8dia%20lliure.htm

---file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/Margarita%20Gil%20Ro%C3%ABsset%20-%20Wikipedia,%20la%20enciclopedia%20libre.htm

Pàgines sobre escriptors o literatura japoneses i xineses:

---file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/6%20escritoras%20japonesas%20que%20merece%20la%20pena%20leer%20_%20Koratai.htm

---file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/Ding%20Ling%20-%20Viquip%C3%A8dia,%20l'enciclop%C3%A8dia%20lliure.htm

---file:///C:/Users/alumne/Documents/treball de recerca/pàgines d'informació/Gail Tsukiyama libros y biografía autora.htm

---file:///C:/Users/alumne/Documents/treball de recerca/pàgines d'informació/Heian literatura y estética en la Corte Imperial - cooljapan.es.htm

---file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/Ichij%20Hiyochi%20-%20Wikipedia,%20la%20enciclopedia%20libre.htm

---file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/Jung%20Chang%20-%20Viquip%C3%A8dia,%20l'enciclop%C3%A8dia%20lliure.htm

---file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/Literatura%20japonesa%20-%20Viquip%C3%A8dia,%20l'enciclop%C3%A8dia%20lliure.htm

---file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/Literatura%20japonesa.htm

Escriptors o literatura àrab, africana, india...

---file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/Mariama%20Ba%20-%20Wikipedia,%20la%20enciclopedia%20libre.htm

---file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/Maryana%20Marrash%20-%20Wikipedia,%20la%20enciclopedia%20libre.htm

---file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/MUJERES%20ESCRITORAS%20Y%20AFRICANAS%20-%20Libros%20y%20Literatura.htm

---file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/Nazik%20al%20Malaika%20-%20Wikipedia,%20la%20enciclopedia%20libre.htm

---file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/Wal%20Bilada%20-%20Viquip%C3%A8dia,%20l'enciclop%C3%A8dia%20lliure.htm

---file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/Yvonne%20Vera%20-%20Wikipedia,%20la%20enciclopedia%20libre.htm

---file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/Los%20derechos%20de%20las%20mujeres%20en%20Oriente%20Medio%20y%20Norte%20de%20%C3%81frica%20siguen%20estancados.htm

---file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/Los%20derechos%20de%20las%20mujeres%20en%20Oriente%20Medio%20y%20Norte%20de%20C3%81frica%20siguen%20estancados.htm
---file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/Las%20feministas%20indias%20desaf%C3%Adan%20el%20machismo%20religioso%20_%20Planeta%20Futuro%20_%20EL%20PA%C3%8DS.htm
---file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/Literatura%20africana%20-%20Wikipedia,%20la%20enciclopedia%20libre.htm
---file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/Ghada%20al-Samman%20-%20Wikipedia,%20la%20enciclopedia%20libre.htm
---file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/Efua%20Theodora%20Sutherland%20-%20Cerca%20amb%20Google.htm
---file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/Al-Khansa%20-%20Viquip%C3%A8dia,%20l'enciclop%C3%A8dia%20lliure.htm
---file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/Centre%20de%20Documentaci%C3%B3%20Virtual%20sobre%20les%20Dones%20a%20l'%C3%80frica.htm
---file:///C:/Users/alumne/Documents/treball de recerca/pàgines d'informació/Mujer desigualdades de género en la India.htm

Pàgines sobre literatura en general: de moviments, articles...

---file:///C:/Users/alumne/Documents/treball de recerca/pàgines d'informació/Proyecto "Mujeres escritoras" escritoras del Barroco _ lclcarmen1bac.htm
---file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/Mujeres%20en%20la%20historia(3)%20La%20Ilustraci%C3%B3n.htm
---file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/Las%20escritoras%20denuncian%20la%20marginaci%C3%B3n%20que%20sufren%20en%20los%20reconocimientos%20oficiales.htm
---file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/Ellas%20tienen%20la%20palabra%20_%20Cultura%20Home%20_%20EL%20MUNDO.htm
---file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/El%20diferencia%20camino%20de%20la%20mujer%20por%20la%20literatura%20_%20Entre%20libros%20y%20letras.htm
---file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/Educaci%C3%B3n%20en%20igualdad%20-%20Actualidad%20-%20Escritoras%20silenciadas%20en%20clase%20de%20Literatura.htm
---file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/Editatona%20para%20hacer%20visibles%20a%20mujeres%20escritoras.%20Biblioteca%20Nacional%20de%20Espa%C3%B1a.htm
---file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/Actualidad%20-%20Las%20mujeres%20escritoras%20toman%20la%20palabra.htm
---file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/6%20poetas%20espa%C3%B1olas%20que%20te%20encogier%C3%A1n%20el%20coraz%C3%B3n%20-%20Letras%20-%20culturacolectiva.com.htm
---file:///C:/Users/alumne/Documents/treball%20de%20recerca/p%C3%A0gines%20d'informaci%C3%B3/Las%20escritoras%20denuncian%20la%20marginaci%C3%B3n%20que%20sufren%20en%20los%20reconocimientos%20oficiales.htm

També he tret la informació de llibres com: Història de la literatura universal de Martín de Riquer i José María Valverde per a parlar de certes autors de la literatura universal (les primeres que tracto en el treball. També he fet servir pàgines de 1r de batxillerat per a ajudar-me com «Llengua i

literatura 1r de batxillerat: pdf la Renaixença», utilitzat per a parlar del Realisme o «Literatura castellana i modalitat: pdf emilia pardo bazan per explicar realisme i naturalisme»

Preguntes TDR

1ra escriptora

1-Consideres que la visibilitat de les escriptores ha augmentat al llarg de la història? A què creus que és degut?

Ha augmentat necessàriament perquè les dones han tingut un major accés a l'educació i a la cultura des de principis del s. XX, no obstant això, encara estem lluny de tenir una visibilitat semblant a la dels homes. Seva ha estat sempre la història, ells l'han feta i l'han protagonitzada, no n'han estat exclosos i el que ells fan es considera important, objectiu i universal. Però les dones sempre hem tingut una condició subalterna dins la història i la cultura i la nostra producció és titllada de parcial i subjectiva. Sovint no s'entén que si encara estem treballant per la visibilització de les dones és perquè hi ha hagut un sistema patriarcal que ha tendit a menystenir les obres de les dones. No és que les dones no hagin produït cultura al llarg de la història, és que s'ha tendit a invisibilitzar.

2-Creus que els llibres escrits per dones mostren una perspectiva de la societat diferent als dels homes?

Necessàriament. La nostra posició com a subjectes no és la mateixa que la masculina. Ser home significa exercir un cert poder mentre que ser una dona ha significat al llarg de la història tot el contrari. Sovint se'ns ha acusat de parcials i de tractar temes quotidians, mancats d'importància. Però és que qui havia decidit els "temes importants" havien estat els mateixos homes. Molt sovint les obres escrites per dones tendeixen a posar l'accent sobre personatges marginals i sobre situacions i tasques reproductives. Les tasques productives són aquelles històricament orientades als homes i que tenen per finalitat la producció d'objectes, és un treball ben valorat i amb retribució econòmica. Les tasques reproductives són aquelles assignades a les dones, tenen per finalitat la preservació de l'espècie. No es tracta només de la reproducció de nous éssers vius sinó també de les tasques de cura, nutrició i higiene d'infants, persones grans i llar. No tenen retribució econòmica i òbviament ni tenen retribució econòmica ni cap prestigi. Amb aquesta conjuntura, la identificació de les dones com a subjecte ha estat complexa i els seus productes culturals sovint aporten una visió de la societat que les oprimeix i que els homes no s'adonen que existeixi.

3-Les religions han influït per a que les dones no puguin accedir en àmbits culturals? O som la societat la que des de sempre hem vist la dona com un ésser inferior sense ser influïts per cap factor extern?

Les religions són patriarcals, per això la dona és vista com un ésser inferior a l'home. El patriarcat no és extern a la societat sinó inherent a ella i descriu una organització social i cultural en la qual la totalitat de les relacions estan estructurades pel domini de l'home. La seva ideologia inclou una valoració desigual entre homes i dones, establint que ells són superiors i elles inferiors.

4- Segons el teu parer, el segle XX és el segle de la revolució de les dones escriptores o la podem situar abans? O ja al segle XXI?

Dones escriptores n'hi ha hagut sempre, però és en el s. XX que hi ha hagut un esclat.

5- Creus que anem per bon camí o encara ens queda molt trajecte per a que tant homes com dones tinguin la mateixa visibilitat, no només en la literatura sinó en

tots els àmbits?

Sí, queda molt de camí encara per fer en tots els àmbits. No hi ha una igualtat real en cap àmbit humà.

6- Creus que el sexe de l'autor encara condiciona als lectors la tria de les lectures?

Cada vegada menys però encara passa. Per exemple, les dones que fan literatura fantàstica encara no són tan valorades com els seus homòlegs masculins. En poesia s'està girant la truita i cada vegada hi ha més dones autores però encara és un fenomen molt recent.

7- Jeanne Jo Rowling va haver de posar un pseudònim en el la seva obra perquè els editors van considerar que si el públic veia que era un llibre de fantasia escrit per una dona no se'l prendrien seriosament. Consideres que això encara passa? Creus que si l'escriptora hagués posat el seu nom sencer hauria aconseguit tota la fama que ha obtingut?

En el cas de Rowling probablement sí perquè després de saber-se que era una dona ha continuat recollint grans èxits. Cada vegada passa menys però és un mal endèmic de la literatura fins ben entrat el segle XX.

8- Normalment es creu que els llibres romàntics només són escrits per dones perquè és el que es creu que se'ls dona millor. Què opines d'aquesta creença? Consideres que si se'ls donés l'oportunitat destacarien en altres gèneres com al ciència-ficció o la fantasia? Per què consideres que no reben aquesta oportunitat?

Encara hi ha gèneres literaris marcats pel gènere sexual. Això no treu que hi hagi hagut dones que hagin conreat gèneres fantàstics o de ciència ficció però sovint els hi costa més entrar o reeixir en ells perquè són clàssicament considerats més masculins.

9- Tornant al tema de la quantitat de llibres de dones que hi ha a les llibreries. Podria ser també que aquestes no tinguessin tant d'interès a escriure com els homes? I si es així, perquè hi ha l'estadística que diu que les dones llegeixen molts més que els homes? Tenint tanta cultura literària la balança dels gèneres en escriptors no hauria de ser al revés?

Les dones llegeixen més que els homes i és probable que escriguin més que els homes, també, atès que els tallers d'escriptura estan integrats fonamentalment per dones. El problema és que els hi costa més publicar, no desanimar-se i aconseguir que les seves obres siguin preses en consideració. És com si les dones haguéssim d'estar justificant-nos i demostrant constantment la nostra vàlua. Als homes se'ls pren en consideració pel simple fet de ser homes. Després ho disfressen dient que si no hi ha més dones autores de prestigi és perquè no hi ha prou escriptores de qualitat, però qui ho decideix, això? En la major part dels casos els jurats de premis, els editors, els crítics i els estudiosos de la literatura són encara homes i impregnen les seves decisions de subjectivitat, l'objectivitat absoluta no existeix.

10- És complicat que una dona pugui obtenir un premi literari? Per què?

Tot i que molta gent pensi que no sí que ho és. La major part dels jurats estan formats per

homes i això influeix en les decisions. En general hi ha la tendència a creure que les dones guanyen més o menys el 50% de premis però a l'hora de la veritat la xifra és molt inferior.

11- A banda de la literatura, consideres que la dona no te prou visibilitat en algun altre àmbit cultural?

Sí, en tots. La literatura només és una part de la discriminació que pateixen les dones.

Preguntes a Caterina Riba: escriptora

1-Consideres que la visibilitat de les escriptores ha augmentat al llarg de la història? A què creus que és degut?

Penso que la visibilitat ha anat de bracet amb la consideració social i i les oportunitats de les dones. Ha anat augmentant en termes generals però hi ha hagut moments de retrocés. Amb el règim franquista, per exemple, es va reduir el nombre de dones dedicades a l'escriptura.

2-Creus que els llibres escrits per dones mostren una perspectiva de la societat diferent als dels homes?

No sempre, però en moltes ocasions, sí. Penso que depèn de la importància que les escriptores atorguin al fet de ser dona per configurar la seva identitat i també dels efectes que el patriarcat hagi tingut sobre la seva vida.

3-Les religions han influït per a que les dones no puguin accedir en àmbits culturals? O som la societat la que des de sempre hem vist la dona com un ésser inferior sense ser influïts per cap factor extern?

La religió ha col·laborat en gran mesura a instaurar una estructura social desigual i a fonamentar-la teològicament. Qui gosaria oposar-se als designis divins?

4- Segons el teu parer, el segle XX és el segle de la revolució de les dones escriptores o la podem situar abans? O ja al segle XXI?

Sí, la gran revolució ha tingut lloc a Occident durant el segle XX. Però encara hi ha molta feina fer.

5- Creus que anem per bon camí o encara ens queda molt trajecte per a que tant homes com dones tinguin la mateixa visibilitat, no només en la literatura sinó en tots els àmbits?

Anem per bon camí però el resultat de segles de violència física i simbòlica són difícils de contrarestar. S'ha de treballar molt encara per tal que homes i dones tinguin les mateixes oportunitats en qualsevol àmbit, inclosa la literatura.

6- Creus que el sexe de l'autor encara condiciona als lectors la tria de les lectures?

No en tinc ni idea. A mi, a vegades sí. La literatura d'autoria femenina em sol provocar més curiositat...

7- Jeanne Jo Rowling va haver de posar un pseudònim en el la seva obra perquè els editors van considerar que si el públic veia que era un llibre de fantasia escrit per una dona no se'l prendrien seriosament. Consideres que això encara passa? Creus que si l'escriptora hagués posat el seu nom sencer hauria aconseguit tota la fama que ha obtingut?

Em sembla lamentable... Suposo que sí que deu passar perquè d'aquest fet tampoc en fa tants anys.

8- Normalment es creu que els llibres romàntics només són escrits per dones perquè és el que es creu que se'ls dona millor. Què opines d'aquesta creença? Consideres que si se'ls donés l'oportunitat destacarien en altres gèneres com a ciència-ficció o la fantasia? Per què consideres que no reben aquesta oportunitat?

La veritat és que no només les dones escriuen novel·la sentimental. L'escriptor més prolífic i més èxit de novel·la rosa a l'estat espanyol, Rafael Pérez y Pérez, era un home. Ara bé, la novel·la romàntica, que un gènere molt comercial, estava destinat a un públic femení. Les lectures estaven tutoritzades per preveres, pares o marits, que controlaven el que llegien les joves i es van crear col·leccions específicament per dones en què els garanteixen de la moral s'asseguraven que no llegissin llibres que, segons la seva opinió, no els convinguessin. Els homes, al capdavant de la institució de la família, de la jerarquia eclesiàstica i dels càrrecs polítics, van trobar una forma més d'infantilitzar i enquadrar les dones.

Quan es tenen pocs referents és difícil animar-se a cultivar un gènere. Ser pionera sempre suposa un esforç suplementari i lluitar contra les reticències...

9- Tornant al tema de la quantitat de llibres de dones que hi ha a les llibreries. Podria ser també que aquestes no tinguessin tant d'interès a escriure com els homes? I si es així, perquè hi ha l'estadística que diu que les dones llegeixen molts més que els homes? Tenint tanta cultura literària la balança dels gèneres en escriptors no hauria de ser al revés?

Jo crec que hi ha tantes dones com homes que escriuen, i que escriuen bé. Si els llibres

de les dones no arriben a les llibreries pot ser per la gran quantitat de biaixos i obstacles que es troben. Des de les responsabilitats familiars que les dones encara solen assumir més que els homes, als sostres de vidre passant pel masclisme generalitzat.

10- És complicat que una dona pugui obtenir un premi literari? Per què?

Hi ha algunes escriptores que compten amb reconeixement, però és cert que encara no hi ha paritat tampoc, en aquest aspecte. Penso que és una manifestació més del biaix androcèntric que afecta tota la indústria cultural.

Preguntes a Meri Torras, escriptora:

1-Consideres que la visibilitat de les escriptores ha augmentat al llarg de la història? A què creus que és degut?

Sí. És degut a diversos factors, en citaré alguns de fonamentals: d'una banda, la lluita de les dones-escriptores-feministes (aquests termes sumen) pel seu dret també a escriure (això vol dir crear, ser artistes) i a publicar (això vol dir exposar-se), perquè el gran tema és publicar, esdevenir una dona "pública" que no s'amaga a casa seva. Les dones es consideraven aptes per a la reproducció (fonamentalment de criatures) però no per a la producció. D'altra banda, l'accés de les dones a l'alfabetització va obrir un públic femení (que es consolidava a Europa més o menys en el mateix moment que ho feia el copy right) i per tant un mercat "especial" que va requerir autores especialitzades en els temes de dones (en els quals òbviament no s'hi van quedar); però l'augment d'un públic lector constituït per dones ha influït. Potser ara mateix la literatura cotitza relativament poc al costat d'altres indústries i això ha generat que sigui un feu més apte per a les dones (els que donen més diners segueixen estant en mans dels homes, és clar). Per últim, un fenomen com internet permet la difusió i l'autodifusió sense dependre d'editorials o dels mass media...

2-Creus que els llibres escrits per dones mostren una perspectiva de la societat diferent als dels homes?

No necessàriament per viure en un cos sexuat com a femení (cisgènere femení) s'escriu de determinada manera.

3-Les religions han influït per a que les dones no puguin accedir en àmbits culturals? O som la societat la que des de sempre hem vist la dona com un ésser inferior sense ser influïts per cap factor extern?

Les dues preguntes no s'exclouen. Les religions són justament maneres d'entendre i explicar-se el món que, encara que no siguis religiós, s'imposen culturalment. Però no són únicament les religions... el feminisme parla de drets humans i els drets humans són competència de tothom, no només de les dones. La situació de les dones és responsabilitat de tothom i de totes les institucions.

4- Segons el teu parer, el segle XX és el segle de la revolució de les dones escriptores o la podem situar abans? O ja al segle XXI?

xix i xx van marcar un canvi. Tanmateix lectura recomanadíssima: *How to suppress women's writing*. A la portada ja tens la llista de les maneres com s'esborra el mèrit de la dona escriptora... De manera més subtil però encara segueix passant. al xvii i al xviii, a França, les precioses es reivindicaven als salons... El camí s'ha anat fent des de sempre... tot i que amb una inflexió prominent des del Romanticisme, a Europa (cada cultura té els seus moments i l'esquema temporal europeu ni funciona iguala tots els països d'Europa ni serveix per a altres contrades).

5- Creus que anem per bon camí o encara ens queda molt trajecte per a que tant homes com dones tinguin la mateixa visibilitat, no només en la literatura sinó en tots els àmbits?

Què vol dir bon camí? No ho sé... parles d'homes i de dones... intersecciona les categories: i les persones trans?, i les ètnies no blanques? Dit d'una altra manera, totes les dones tenen la mateixa visibilitat? A tots els homes se'ls reconeix el mateix privilegi? Un home obertament maricón i afeminat guanyaria un premi Nobel? Les persones en cadira de rodes no escriuen??

6- Creus que el sexe de l'autor encara condiciona als lectors la tria de les lectures?

Probablement.

7- Jeanne Jo Rowling va haver de posar un pseudònim en el la seva obra perquè els editors van considerar que si el public veia que era un llibre de fantasia escrit per una dona no se'l prendrien seriosament. Consideres que això encara passa? Creus que si l'escriptora hagués posat el seu nom sencer hauria aconseguit tota la fama que ha obtingut?

Cada gènere té uns tòpics i uns estereotips. Fan ciència ficció les dones. La resposta és sí i sí i sí, des de sempre. Fan novel·la sentimental els homes... i tant, però amb pseudònim femení. Crec que els pseudònims o els noms de plume, com l'anonimat, cal estudiar-los en cada cas.

8- Normalment es creu que els llibres romàntics només són escrits per dones perquè és el que es creu que se'ls dona millor. Què opines d'aquesta creença? Consideres que si se'ls donés l'oportunitat destacarien en altres gèneres com al ciència-ficció o la fantasia? Per que consideres que no reben aquesta oportunitat?

Una mica ho he contestat a dalt.

Estereotips, creences... res d'això és a la biologia pel que fa al gènere amb el que et van inscriure en néixer.

9- Tornant al tema de la quantitat de llibres de dones que hi ha a les llibreries. Podria ser també que aquestes no tinguessin tant d'interès a escriure com els homes? I si es així, perquè hi ha l'estadística que diu que les dones llegeixen molts més que els homes? Tenint tanta cultura literària la balança dels gèneres en escriptors no hauria de ser al revés?

Si t'has de guanyar la vida a més d'escriure la cosa es complica. Llegeix Clavícula, de Marta Sanz, una escriptora professional, premiada, que simplement es posa malalta.

10- És complicat que una dona pugui obtenir un premi literari? Per què?

Depèn del premi, depèn del moment, depèn de la dona, depèn depèn depèn... Pot convenir que una dona concreta s'endugui determinat premi literari en un precís moment...

11- A banda de la literatura, consideres que la dona no té prou visibilitat en algun altre àmbit cultural?

I tant! A la ciència!, per exemple. No ens ensenyen les dones científiques... i hi són. A les arts en general ho solen tenir pitjor... realitzadors de cinema... recorda les Guerrilla Grrrrls